

Cand.merc.aud.

Aalborg Universitet

Kandidatafhandling

Maj 2012

Nærtstående Parter med fokus på regnskab og revision

- En operationalisering

Forfatter:

Kasper M. Kristensen

Vejleder:

Peter Thor Kellmer

Forord

Nærværende afhandling er udarbejdet i forbindelse med afslutningen af cand.merc.aud. studiet på Aalborg Universitet. Afhandlingen er udarbejdet i overensstemmelse med den godkendte emnebeskrivelse samt studieordningen.

Specialet består i henhold til studieordningen af: "en større selvstændig afhandling af relevans for en statsautoriseret revisors virke. Specialet skal dokumentere den studerendes færdigheder i at anvende videnskabelige teorier og metoder under arbejdet med et afgrænset fagligt emne."

Specialet tager udgangspunkt det godkendte emneområde, som lyder "*Regnskabsmæssig og skattemæssig behandling samt revision af nærtstående parter med henblik på udarbejdelse af revisionsinstruks*".

Aalborg, d. 9. juni 2012

Kasper M. Kristensen

1 Indholdsfortegnelse

Forord	1
1 Indholdsfortegnelse	2
2 Executive summary	4
3 Indledning	7
4 Problemformulering	9
5 Metodevalg	10
6 Afgrænsning	12
6.1 Generelt	12
6.2 Den regnskabsmæssige behandling	12
6.3 Skattemæssig behandling og sammenhænge	14
6.4 Revision af nærtstående parter	14
7 Regnskabsmæssig behandling af nærtstående parter	15
7.1 Grundlæggende krav til årsrapporten	15
7.2 Væsentlighed i årsregnskabsloven	16
7.3 Begrebsramme og fortolkningsbidrag	17
7.4 Definition på nærtstående parter	18
7.5 Grundlag for regler om nærtstående parter	22
7.6 Nærtstående parter efter årsregnskabsloven	22
7.6.2 Regnskabsklasse B	26
7.7 Nærtstående parter efter IFRS	27
7.7.1 Oplysning af nærtstående parter	27
7.7.2 Transaktioner med nærtstående parter	27
7.7.3 IFRS sammenlignet med årsregnskabsloven	28
7.8 Markedsmæssige vilkår	30
7.9 Markedsmæssige vilkår i praksis	30
7.9.1 Køb/Salg af varer og serviceydelser	31
7.9.2 Mellemliggende og lån med koncernselskaber/Ansvarlig lånekapital.....	32
7.9.3 Management fee	34
7.9.4 Leje og leasingaftaler.....	34
7.9.5 Koncerntilskud	35
7.10 Fortolkning af markedsmæssige vilkår	35
7.11 Forretningsmæssigt begrundede transaktioner	38
7.12 Præsentation af oplysninger i årsrapporten	38
7.13 Regnskabsbrugernes behov	40
7.14 Informationsniveau af nærtstående parter i årsrapporten	43
7.14.1 Årsregnskabsloven.....	43
7.14.2 IFRS	45
7.15 Intern kontrol.....	46
7.16 Sammenfatning.....	46
8 Skattemæssig behandling af nærtstående parter	48
8.1 Armslængdeprincippet	48
8.1.1 Bestemmende indflydelse	49
8.2 Koncernforbundne.....	51
8.2.1 Armslængde vilkår	51
8.3 Grundlag for indførelse af armslængdeprincippet.....	52

8.4	Værdiansættelse af transaktioner med nærtstående.....	54
8.4.1	Den frie markedsprismetode (Comparable uncontrolled price method - CUP).....	54
8.4.2	Videresalgsmetoden (Resale Price Method).....	56
8.4.3	Kostpris plus avancemetoden (Cost Plus Method).....	56
8.4.4	Avancefordelingsmetoden (Profit Split Method).....	57
8.4.5	Den transaktionsbestemte nettoavancemetode (TNMM).....	57
8.5	Sammenligning af regnskabsmæssig og skattemæssig behandling.....	58
8.6	Årsregnskabet sammenlignet med skatteregnskabet i praksis.....	58
8.7	Forskelle mellem regnskabsmæssig og skattemæssig behandling af nærtstående parter.....	58
8.8	Skatteforpligtigheden.....	60
8.9	Transfer pricing som regnskabsmæssig dokumentation.....	60
8.10	Sammenfatning.....	60
9	Revision af nærtstående parter	62
9.1	Revisors regulering ved afgivelse af revisionserklæring.....	62
9.2	Revision af regnskaber	62
9.3	Væsentlighed ved revision af nærtstående parter.....	64
9.4	Problemstillinger ved revision af nærtstående parter	65
9.4.1	Identifikation af nærtstående parter og transaktioner	65
9.4.2	Fortolkning af transaktioner	66
9.5	Revision af nærtstående parter	67
9.5.1	Planlægningsfasen	69
9.5.2	Risikovurderingshandling.....	69
9.5.3	Handlinger relateret til besvigelserisiko'	72
9.5.4	Revisionshandling til reaktion på vurderede risici.....	73
9.5.5	Regnskabserklæring.....	80
9.5.6	Revisors vurdering af transaktioner med nærtstående parter.....	80
9.6	Revisionshandling efter IFRS	83
9.7	Rapportering.....	84
9.8	Konklusion på den udførte revision	85
9.8.1	Konklusion uden modifikationer	85
9.8.2	Konklusion med forbehold	86
9.8.3	Afkræftende konklusion eller manglende konklusion	87
9.9	Sammenfatning.....	88
10	Konklusion	90
11	Anvendte forkortelser	94
12	Litteraturliste	95
	Bøger.....	95
	Regnskabs- og revisionsstandarder	96
	Love og bekendtgørelser	96
	Notater og artikler	97
13	Bilagsfortegnelse	98

2 Executive summary

This Master's Thesis treats related party transactions, and the risk that transactions between related parties can be influenced by the fact, that the parties are related. The scope of the Thesis is to understand both the accounting and the tax rules of the subject in order to compose an audit guideline to use when auditing the related party transactions.

The Danish Financial Statements Act § 98 C regulates, that companies are to disclose related parties with controlling interest and also transactions, that has not been carried out on normal market terms. IFRS regulates, in IAS 24, that the direct and the ultimate mother company shall be disclosed. Furthermore IFRS regulates, that all transactions between related parties shall be disclosed and described. The legislations have been evaluated in order to conclude, whether they support the users of the financial statements in determining, whether the company's financial performance and position is influenced by transactions between related parties, that have not been carried out in normal market terms.

When reporting in accordance with the Danish Financial Statements Act, the users of the financial statements will be aware, that there has been carried out transactions between related parties, that is not on normal market terms. When reporting in accordance with IFRS the financial statements do not give information regarding, whether transactions have been carried out as transactions between independent parties. This is because all transactions between related parties are disclosed, but there is no demand for disclosure of a statement regarding the value of the transaction. It is recommended, that the Danish Financial Statements Act implements disclosures of all transactions. This is due to, that users of the financial statements shall be aware, that there is risk of transactions that is not carried out in normal market terms. Also IFRS should implement disclosures on whether transactions have been carried out on normal market terms. This is due to, that financial statement users need this disclosure in order to evaluate the impact of the transaction.

Determining, whether transactions are carried out as between independent parties, can be difficult, and the legislation lead up to a great deal of interpretation. This is because, that the users and the preparers of the financial statements can have different interpretations, on what can be considered as normal market terms. Therefore examples of transactions between related parties have been processed, and characteristics, used to determine whether transactions are carried out

in normal market terms, have been identified. It is recommended, that the characteristics can be incorporated in the International Accounting standards IAS 24.

In terms of Tax, transactions cannot be carried out as the related parties decide. When the transactions are carried out between related parties, they must be in normal market terms. This is regulated in LL § 2.

OECD has made transfer pricing guidelines in order to help related parties with the valuation of the transactions. The Danish Tax Authorities has accepted these guidelines as documentation for transfer pricing according to the Danish Tax Legislation. The guidelines can especially be helpful within entities with a comprehensive amount of intercompany trading. There are five different guidelines to use in valuating of the transactions.

The review of the Tax legislation is prepared to get the necessary knowledge regarding transfer pricing in the Tax Legislation. This is to be able to conclude, on whether the transfer pricing guidelines can be used as documentation for, whether transactions has been carried out on normal market terms. The review has shown that this is possible.

After concluding on the legislations regarding the financial statements and the Tax legislation, audit of the related parties has been reviewed. Audit of financial statement is done in accordance with the International Standards on Auditing. ISA 550 is a standard developed to guide the auditor in auditing related parties and transactions between them. The standard is a further defines ISA 315, 330 and 240 in relation to related parties. According to ISA 315 the auditor has to identify risks of material misstatements through the entity and its environment. This is done through procedures to identify the risks and evaluation of the risks. In this step, the auditor has to evaluate the internal control environment, which the entity has implemented in order to assess risks of material misstatement. Based on the identified risks of material misstatement the auditor must compose procedures to assess the risks. This is done in accordance with IAS 330. ISA 240 defines the auditors work regarding fraud. The auditor has to identify a possible fraud risk and assess this in the audit procedures.

There has been prepared an audit guideline in accordance with ISA 550 and other relevant audit standards. The guideline operationalizes the work, which the auditor has to perform in order to get the necessary audit evidence on related parties. This guideline has been prepared based on ISA 550, other relevant ISA's and relevant practical knowledge. At first there has been made some procedures to understand the entity and identify the risks of material misstatement. After

this, there has been prepared procedures in order to understand the entities fraud risks. These procedures are prepared in order to help the auditor understand where audit procedures are necessary to react on fraud risks. At last procedures has been prepared in order to respond to the assessed risks. On the basis of this audit guideline it should be possible to reach the audit opinion on related parties, which will ensure the correct auditor's report on the financial statements.

Furthermore the Thesis has discussed work to be performed by the auditor to obtain evidence on, whether a transaction has been carried out on normal market terms. The examples prepared in connection with review of the financial statements legislations, has been discussed. Here it has been proven, that the transfer pricing guidelines, used to document normal market terms between related parties, can be used as documentation for whether a transaction must be disclosed in the financial statements.

Finally different kinds of auditor's reports have been discussed. This has been done in order to find out how to modify the auditor's report, if a misstatement in the financial statements has been discovered, and the management does not wish to correct the mistake.

3 Indledning

Med udgangspunkt i en nudansk ordbog er nærtstående parter defineret som parter, der står hinanden nært. Den regnskabsmæssige og den skattemæssige definition er mere nuanceret. Helt overordnet kan nærtstående parter defineres som parter hvorimellem, der er en grad af afhængighedsforhold.

Nærtstående parter er interessante, da transaktioner mellem disse kan være påvirket af, at parterne ikke er uafhængige. Når et selskab foretager et salg til en kunde, ønsker kunden at købe produktet billigst muligt. Selskabet ønsker til gengæld at sælge varen til den højest mulige pris med henblik på at skabe avance. Der er således et uafhængighedsforhold med modsatrettede interesser, der gør, at der sker en prøvelse af prisen, hvorefter transaktionen foretages på markedsmæssige vilkår.

Når der handles indbyrdes mellem nærtstående parter, kan det være tilfældet, at der ikke er det samme incitament til at foretage den bedst mulige handel.

Disse indbyrdes afhængighedsforhold gør, at behandlingen af nærtstående parter er interessant. Her tænkes specielt i forhold til, hvorledes disse transaktioner skal behandles ved en relevant regnskabsmæssig begrebsramme. Et årsregnskab skal give et retvisende billede af et selskabs resultat, aktiver og passiver samt den finansielle stilling, men hvorledes påvirker transaktioner mellem nærtstående parter "det retvisende billede" af et selskab. Følgende er skrevet i en artikel i revision og regnskabsvæsen:

Eksistensen af nærtstående parter og transaktioner mellem disse, kan have en betydelig indflydelse på en virksomheds regnskab, herunder på virksomhedens finansielle stilling og resultat.¹

Dermed bliver revisors påtegning interessant i forhold til nærtstående parter. Revisionspåtegningen skal give en høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet er retvisende. Dermed må revisor skulle tage stilling til nærtstående parter ved revisionen af årsregnskabet.

Området omkring nærtstående parter er endvidere blevet et fokusområde i medierne. Dette skyldes primært, at transaktioner mellem nærtstående parter, kan give mulighed for en skatteoptimering såvel for selskabsbeskatning som for personbeskatning. Dette medfører, at skattemyndighederne har stor fokus på området, både i forhold til prisfastsættelse (transfer pricing) for koncernselskaber og ligeledes transaktioner mellem selskaber og nærtstående personer hertil. Multination-

¹ Revision og regnskabsvæsen, Revision af nærtstående parter, s. 1

nale selskaber har fået en høj grad af omtale over de seneste år, idet flere eksperter har undret sig over, at disse ikke bidrager med skat til det danske samfund. Skattemyndighederne har i 2012 sat flere projekter i søen med henblik på at få de multinationale selskaber til at betale skat.²

² Artikel: "Skat går efter multinationale selskaber" Bilag 1

4 Problemformulering

Formålet med specialet er at afklare, hvorledes revisor kan foretage revision af nærtstående parter og transaktioner med disse. Heri ønskes et indblik i primært den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter, men også den skattemæssige behandling, hvor det er relevant.

Til at bearbejde problemstillingen er der formuleret nedenstående spørgsmål, der ønskes besvaret:

- *Hvorledes behandles nærtstående parter i årsregnskabet, herunder baggrunden for behandlingen og hensigtsmæssigheden heraf?*

Nærtstående parter i årsregnskabet bliver gennemgået for at forstå den regulering, der ligger til grund, når revisor skal revidere et regnskab.

- *Hvorledes behandles nærtstående parter skattemæssigt, og hvordan er samspillet mellem den skattemæssige og regnskabsmæssige behandling?*

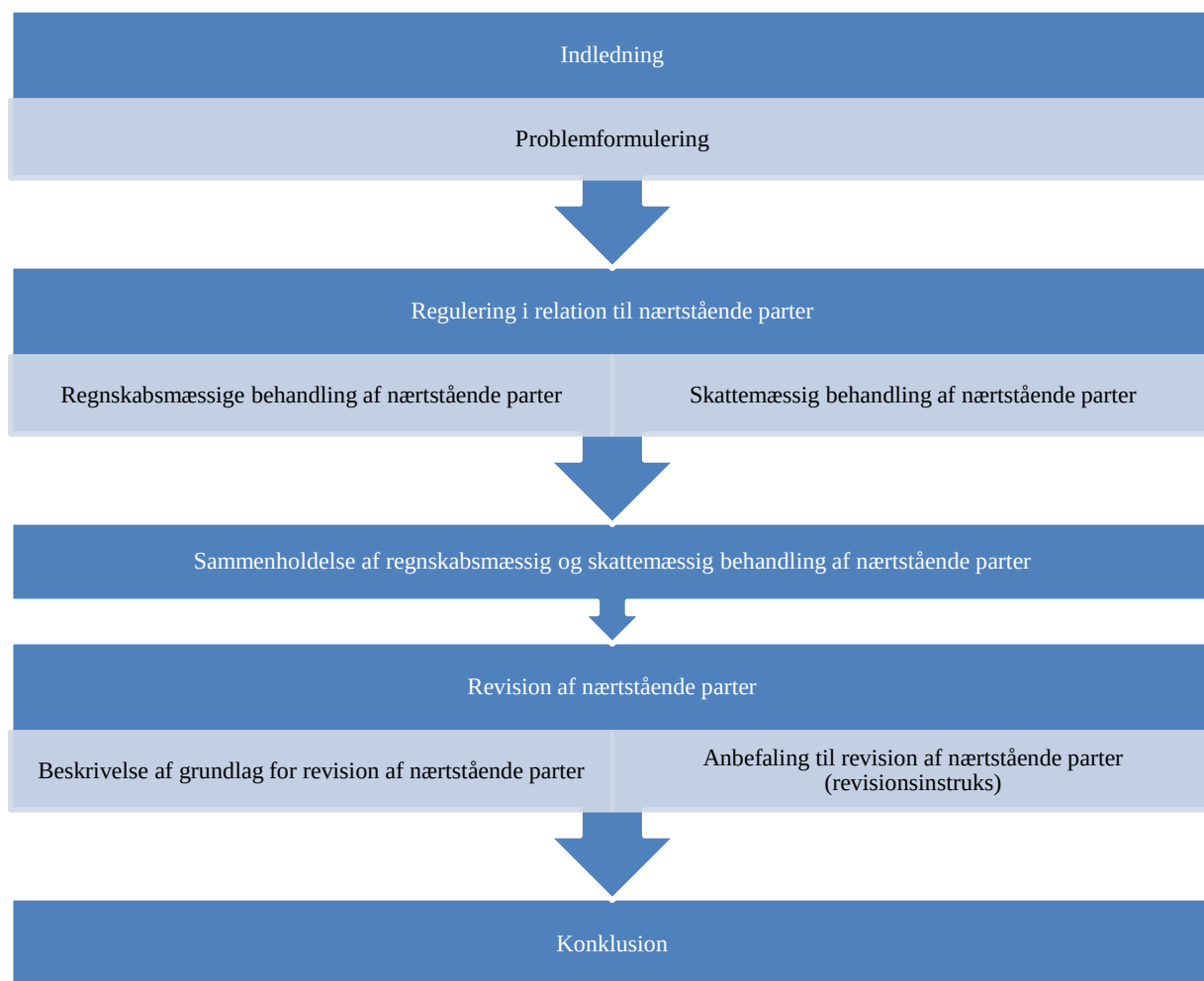
Den skattemæssige behandling bliver gennemgået med henblik på at identificere sammenhænge med den regnskabsmæssige behandling og eventuelle forhold, som revisor bør eller kan tage i betragtning ved revision af årsregnskabet.

- *Hvad er revisors rolle i relation til nærtstående parter og transaktioner med disse ved revision af årsregnskabet, herunder en sammenhæng til skattemæssig og regnskabsmæssig behandling?*

Revisors rolle bliver gennemgået på baggrund af den regulering der ligger hertil. Spørgsmålet vil blive besvaret gennem udarbejdelse af en revisionsinstruks, der kan danne grundlag for revision af nærtstående parter.

5 Metodevalg

Nedenfor er specialets forløb skitseret:

Figur 1: Specialeforløb³

Specialet udarbejdes tværfagligt og inkluderer eksternt regnskabsvæsen, skatteret og revision.

Under den regnskabsmæssige behandling, foretages der en beskrivelse af de regnskabsmæssige regler for nærtstående parter. Den regnskabsmæssige behandling beskrives primært på baggrund af reglerne i årsregnskabsloven. Herudover vil afsnittet omfatte en sammenholdelse med reglerne efter International IFRS både i forhold til den regnskabsmæssige behandling og i forhold til informationsniveauet herpå.

Der vil blive foretaget en gennemgang af eksempler på transaktioner med nærtstående parter. Gennemgangen foretages med henblik på at identificere, hvordan nærtstående parter behandles

³ Kilde: Egen tilvirkning

disse efter reglerne, og hvorvidt der kan være problemstillinger relateret til at anvende reglerne i praksis.

Herefter vil jeg analysere den regnskabsmæssige behandling med henblik på at forstå grundlaget for den respektive lovregulering og vurdere informationsgrundlaget for årsregnskabet's interessenter. Der vil herunder blive givet eksempler på interessenter til årsregnskabet, og hvad deres informationsbehov kan være til nærtstående parter.

Under det skatteretlige afsnit vil jeg overordnet gennemgå relevante regler for transaktioner med nærtstående parter, herunder modeller til opgørelse af transaktioner på markedsmæssige vilkår. Der foretages en sammenholdelse mellem de regnskabsmæssige og skattemæssige regler med henblik på at forstå sammenhængen. Gennemgangen af den skattemæssige behandling af nærtstående parter foretages endvidere med henblik på at vurdere revisors opgave ved den skattemæssige behandling.

Afsnittet omhandlende revision af nærtstående parter, vil tage udgangspunkt i internationale standarder for revision og anden relevant lovgivning. På baggrund heraf, vil der blive udarbejdet en revisionsinstruks til, hvordan revisor kan revidere nærtstående parter i årsregnskabet. Endvidere vil der i afsnittet blive foretaget en gennemgang af, hvordan revisor kan opnå bevis for en række eksempler på transaktioner, der er gennemgået under den regnskabsmæssige behandling.

Til sidst bliver der foretaget en gennemgang af, hvordan revisor skal konkludere på den udførte revision i revisionspåtegningen i givne situationer.

Som afslutning vil specialet ende ud i en konklusion, hvor der samles op på specialets delkonklusioner og vigtige pointer.

6 Afgrænsning

I nærværende afsnit redegøres der for afgrænsningerne i specialet. På baggrund af emnets omfang er det nødvendigt at afgrænse fra forhold, som ikke har relevans i forhold til problemstillingen. Dette foretages med henblik på at besvare problemformuleringen præcist og dermed skabe en rød tråd gennem Specialet.

6.1 Generelt

Det forudsættes, at læseren til en hvis grad er kyndig indenfor de valgte emner. Der afgrænses fra baggrundshistorie samt eventuelle grundlag for regulering mv. Dermed vil der eksempelvis ikke blive foretaget gennemgang af grundlag og historie for regnskabsregulering, skattelovgivning eller revisorlovgivning. Specialet vil alene behandle baggrundsviden, der er relevant for besvarelse af problemformuleringen.

Der afgrænses fra udenlandske virksomheder og andre virksomhedsformer end aktieselskaber i Danmark. Danske aktieselskabers udenlandske dispositioner vil blive inddraget.

6.2 Den regnskabsmæssige behandling

Den regnskabsmæssige regulering behandling tager udgangspunkt i årsregnskabsloven. IFRS vil endvidere blive inddraget med henblik på en sammenligning. Der afgrænses fra øvrige regnskabsmæssige begrebsrammer.

Reguleringen af nærtstående parter i årsregnskabsloven er angivet i §§ 64, 70-74, 97-98c, 104-107, 126 og 127⁴. Nedenstående tabel viser overblikket over reglerne om nærtstående parter i årsregnskabsloven:

⁴ Regnskabshåndbogen 2012, s. 386

Nærtstående parter i årsregnskabsloven		
Oplysning af nærtstående parter		
Reference	Regnskabsklasse	Hovedindhold
§ 71	B+C+D	Oplysninger om øverste moderselskab der udarbejder koncernregnskab
§ 72	B+C+D	Oplysninger om visse kapitalandele
§ 74	B+C+D	Oplysninger om aktiebesiddelse
§ 98 c, stk. 5	C+D	Oplysning om parter med bestemmende indflydelse
§ 104	D	Oplysning om aktiebesiddelse
§ 127	B+C+D	Oplysninger om visse kapitalandele i koncernregnskabet
Transaktioner med nærtstående parter		
§ 98 c, stk. 1-4	C+D	Transaktioner med nærtstående parter
Personaleforhold		
§ 73	B+C+D	Tilgodehavender hos ledelsesmedlemmer
§ 98 a	B+C+D	Antal ansatte
§ 98 b	C+D	Vederlag til ledelse
§ 106	D	Ledelsesvederlag for regnskabsklasse D
Pantsætninger, sikkerhedsstillelser og eventualforpligtigelser		
§ 64, stk. 3	B+C+D	Eventualforpligtigelser for moder- og søsterselskaber
§ 97	C+D	Sikkerhedsstillelser for dattervirksomheder og øvrige tilknyttede virksomheder
Øvrige oplysninger		
§ 98	C+D	Besiddelse af egne kapitalandele gennem datterselskaber
§ 105	D	Oplysninger hvis datterselskab ikke anvender anerkendt revisor
§ 126	B+C+D	Oplysninger om diverse nærtstående parter i koncernregnskabet

Figur 2: Overblik - Nærtstående parter i årsregnskabsloven⁵

Ovenstående regulering vedrører nærtstående parter. Med henblik på afgrænsning vil der alene blive foretaget en gennemgang af de regler, der har betydning for problemstillingen. Derfor gennemgås kun den regulering, der vedrører forholdet, at transaktioner med nærtstående parter kan være påvirket af, at parterne ikke er uafhængige. ÅRL § 98 c regulerer denne problemstilling. Der afgrænses derfor fra øvrige regler i ovenstående illustration. Det er min opfattelse, at disse er af mere formel karakter og ikke er indført med det formål at oplyse om transaktioner mellem nærtstående parter, der ikke er gennemført på markedsmæssige vilkår.

Der afgrænses endvidere fra ledelsesberetningen, da denne ofte ikke omfattes af revision af årsregnskabet, men revisor alene afgiver udtalelse om denne.

Gennemgangen efter IFRS tager udgangspunkt i oplysninger af nærtstående parter og transaktioner mellem disse. Der afgrænses fra andre oplysningskrav efter IFRS for nærtstående parter.

⁵ Kilde: Egen tilvirkning på baggrund af årsregnskabsloven

6.3 Skattemæssig behandling og sammenhænge

Der afgrænses fra generelle regler om selskabsbeskatning, idet det forudsættes, at læser har generelt kendskab hertil.

Ved den skattemæssige behandling af transaktioner, afgrænses der fra formelle forhold omkring transfer pricing dokumentation. Der afgrænses således fra krav til udformning af dokumentationen, bødestraf mv.

Endvidere afgrænses der fra skattemæssige korrektionsmuligheder ved transaktioner mellem nærtstående parter, der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår.

6.4 Revision af nærtstående parter

dette afsnit udarbejdes alene med henblik på afgivelse af revisors erklæring på årsregnskabet efter ISA 700. Der afgrænses fra alle øvrige erklæringsopgaver som ISRE 2400 og ISAE 4400.

I forbindelse med revisionen af nærtstående parter inddrages IT revision ikke. Det forudsættes, under udarbejdelse af revisionsinstruksen at selskabet har effektive generelle IT kontroller.

Derfor ønskes at afgrænses fra generelle krav mv. ved afgivelse af en revisionspåtegning. Det forudsættes derfor, at revisor eksempelvis overholder ISQC 1 vedr. kvalitetsstyring i revisionsfirmaet mv.

Der afgrænses fra at inddrage strafferetlige og disciplinære sanktioner ved manglende overholdelse af lovgivningen for revisors rapportering omkring nærtstående parter.

7 Regnskabsmæssig behandling af nærtstående parter

Dette afsnit vil omhandle den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter. Afsnittet tager udgangspunkt i en gennemgang af den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter efter årsregnskabsloven. Herudover foretages der en sammenligning til den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter efter IFRS. Afsnittet vil ende ud i eksempler på, hvorledes forskellige former for transaktioner med nærtstående parter skal behandles. Det overordnede formål med afsnittet er at opnå indsigt i reglerne med henblik på senere i specialet, at tilrettelægge en revision heraf.

7.1 Grundlæggende krav til årsrapporten

Nærværende afsnit er udarbejdet med henblik på kort at præsentere de grundlæggende krav til oplysninger i årsrapporten.

Det grundlæggende krav til årsrapporten i ÅRL § 11 er, at den skal give et retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet. Dette er kravet for den samlede årsrapport inklusiv ledelsesberetningen og de supplerende oplysninger.

I ÅRL § 12 angives der et kvalitetskrav til årsrapporten, som skal være opfyldt for, at den overordnede målsætning i generalklausulen kan anses for opfyldt. Efter ÅRL § 12, stk. 2 skal årsrapporten udarbejdes sådan, at den støtter regnskabsbrugeren i dennes økonomiske beslutninger. Regnskabsbrugerne efter ÅRL § 12, stk. 2 er de brugere, hvis økonomiske beslutninger normalt må anses for at være afhængige af årsrapporten.

Årsregnskabsloven giver ikke en udtømmende liste over, hvem der kan være en regnskabsbruger, men nævner følgende som mulige regnskabsbrugere:

- Nuværende og mulige virksomhedsdeltagere
- Kreditorer
- Medarbejdere
- Kunder
- Alliancepartnere
- Lokalsamfundet
- Tilskudsgivende samt fiskale myndigheder⁶

⁶ ÅRL § 12, stk. 2

Grundlaget for ikke at udarbejde en udtømmende liste, er at der ikke ønskes en for snæver opfattelse af regnskabsbrugerne.⁷

Ifølge kvalitetskravet skal årsrapporten udarbejdes, således at den understøtter de relevante interessenters økonomiske beslutninger, som træffes på baggrund af årsrapporten. Som eksempel på relevante interessenter er der nævnt personer, virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder mv., hvis økonomiske beslutninger må forventes at påvirkes af årsrapporten.

Iflg. ÅRL § 12, stk. 3 skal oplysningerne være relevante for regnskabsbrugeren og endvidere pålidelige i forhold til, hvad regnskabsbrugeren normalt forventer. Relevans henviser til de beslutninger som regnskabsbrugeren må forventes at træffe. De typiske beslutninger er formuleret ved følgende:

- Placering af regnskabsbrugerens egne ressourcer
- Ledelsens forvaltning af virksomhedens ressourcer
- Fordeling af virksomhedens ressourcer⁸

Krav til årsrapporten med udgangspunkt i årsrapportens formål vil ikke blive gennemgået yderligere. Senere i afsnittet vil de generelle krav til årsrapporten blive gennemgået i forhold til, om reglerne for nærtstående parter understøtter de generelle krav.

7.2 Væsentlighed i årsregnskabsloven

I ÅRL § 13 er det reguleret, at alle relevante forhold indgå i årsrapporten med mindre de er uvæsentlige for regnskabet.⁹ Generelt kan det siges, at væsentlighed hænger sammen med general-klausulen i ÅRL § 11 og kvalitetskravene i ÅRL § 12. For at en fejl er uvæsentlig, skal årsrapporten inklusiv fejlen stadig opfylde retningslinjerne i ÅRL §§ 11 og 12. Dermed skal regnskabsbrugers opfattelse af regnskabet ikke være ændret på baggrund af fejlen. Væsentlighedsniveauet er også gældende for nærtstående parter¹⁰, men et mindre væsentlighedsniveau kan være relevant ved kontroloplysninger.

Væsentlighed vil ikke blive gennemgået yderligere under den regnskabsmæssige behandling, men der henvises til gennemgang af revision af nærtstående parter.

⁷ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 202

⁸ ÅRL § 12, stk. 2

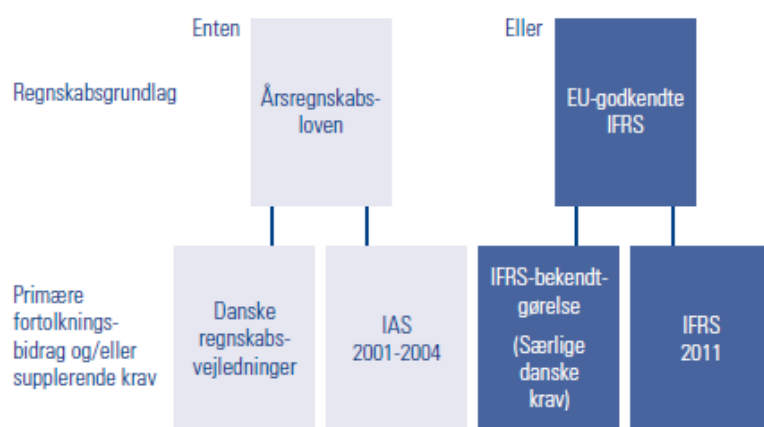
⁹ ÅRL § 12, stk. 1, nr. 3

¹⁰ Årsregnskabsloven med bemærkninger til lovforslag og ændringsforslag, s. 432

7.3 Begrebsramme og fortolkningsbidrag

Som indledning til gennemgang af den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter, er det nødvendigt, at fastslå den regnskabsmæssige begrebsramme og fortolkningsbidrag for behandlingen.

Specialet bygger på lovgivning vedrørende nærtstående parter efter årsregnskabsloven og IFRS. Nedenfor er fortolkningsbidragene for disse skitseret:

IFRS anno 2011 kan ikke på alle punkter anvendes til udfyldelse af bestemmelserne i årsregnskabsloven. Som hovedregel anvendes i stedet IAS 2001-2004 og danske regnskabsvejledninger.

Figur 3: Fortolkningsbidrag¹¹

Fortolkningsbidrag til årsregnskabsloven består af de danske regnskabsvejledninger og IAS'erne som udstedt i 2001-2004.

IAS 24 er opdateret i 2009 og træder i kraft for regnskaber der starter 1. januar 2011 eller senere. Der er følgende ændringer til den nye standard:

- Lempelse for offentlige virksomheder
- Ændring af definitionen på nærtstående parter samt
- omformuleringer der letter forståelsen af standarden¹²

Definitionen på nærtstående parter i årsregnskabsloven følger den gældende IAS 24, hvilket bliver gennemgået senere i specialet. Ændring vedrørende lempelse for offentlige virksomheder er

¹¹ Indsigt i årsregnskabsloven, s. 43

¹² Regnskabshåndbogen 2012, s. 390

ikke relevant for specialet. På baggrund heraf kan der tages udgangspunkt i den opdaterede IAS 24.

Ved aflæggelse af årsrapport efter IFRS er fortolkningsbidragene IFRS'erne og IFRS-bekendtgørelsen, der regulerer yderligere danske krav.

7.4 Definition på nærtstående parter

I dette afsnit behandles definitionen på nærtstående parter med henblik på at identificere, hvem der er omfattet af lovgivningen omkring nærtstående parter.

I henhold til årsregnskabslovens § 98 c skal nærtstående parter defineres i overensstemmelse med den gældende internationale regnskabsstandard IAS 24¹³. Efter IAS 24 kan nærtstående parter defineres således:

En person eller et nært familiemedlem af denne person er nærtstående til den regnskabsaflæggende virksomhed, hvis denne person:

- i. har kontrol eller fælles bestemmelse indflydelse over den regnskabsaflæggende virksomhed*
- ii. har betydelig indflydelse over den regnskabsaflæggende virksomhed*
- iii. er nøgleperson i ledelsen af den rapporterende virksomhed eller i dens modervirksomhed¹⁴*

En virksomhed er nærtstående til den regnskabsaflæggende virksomhed, hvis blot en af følgende betingelser er opfyldt:

- i. Virksomheden og den regnskabsaflæggende virksomhed er tilknyttet den samme koncern (tilknyttede virksomheder).*
- ii. En virksomhed er en associeret virksomhed eller et joint venture af den anden virksomhed (eller en associeret virksomhed eller et joint venture af en tilknyttet virksomhed i en koncern, som den anden virksomhed ligeledes er tilknyttet).*
- iii. Begge virksomheder er joint ventures af samme tredjepart.*
- iv. En virksomhed er et joint venture af en tredje virksomhed, og den anden virksomhed er en associeret virksomhed af den samme tredje virksomhed.*
- v. En virksomhed har en ydelsesbaseret pensionsordning for medarbejdere i enten den regnskabsaflæggende virksomhed eller en virksomhed, der er nærtstående i forhold til den regnskabsaflæggende virksomhed. Hvis den regnskabsaflæggende virksomhed selv har en sådan*

¹³ ÅRL § 98 C, stk. 2

¹⁴ IAS 24.9(a)

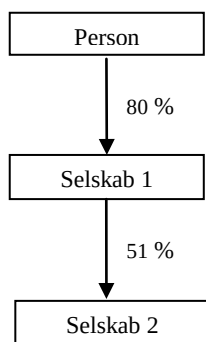
pensionsordning, er de betalende medarbejdere også nærtstående i forhold til den regnskabsaflæggende virksomhed.

- vi. *Virksomheden er kontrolleret eller under fælles bestemmende indflydelse af en person, som identificeret under IAS 24.9(a).*
- vii. *En person, som identificeret under IAS 24.9(a)(i) har betydelig indflydelse over virksomheden eller er nøgleperson af den virksomhed eller i dens modervirksomhed.*¹⁵

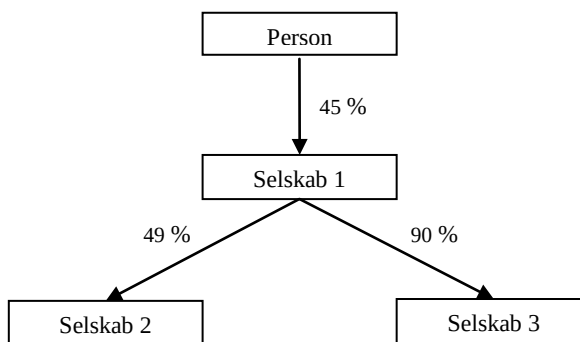
Listen er udtømmende og indeholder derfor alle parter, der kan anses som nærtstående. IAS 24 indeholder endvidere en liste over, hvilke parter der ikke kan anses som værende nærtstående.

Det er værd at bemærke ved ovenstående liste, at en virksomhed(a) der yder betydelig indflydelse i en associeret virksomhed(b) er nærtstående med denne, men såfremt den associerede virksomhed yder bestemmende indflydelse over en tredje virksomheden(c), er virksomheden(a) ikke nærtstående med denne tredje virksomhed, da virksomheden(a) "kun" har betydelig indflydelse i virksomheden(b) og dermed ikke kan udøve sin indflydelse over den tredje virksomhed(c). Hvis virksomheden(a) til gengæld har bestemmende indflydelse i en virksomhed(b) er alle dattervirksomheder, associerede virksomheder og joint ventures til virksomhed(b) også nærtstående til virksomhed(a)¹⁶. Dette er illustreret i nedenstående figur:

Scenarier 1:

Scenarie 2

Figur 4: Eksempler på nærtstående parter¹⁷

I scenarie 1 vil personen være nærtstående med både selskab 1 og 2. Det skyldes, at selskabet kan udøve sin bestemmende indflydelse til at opnå indflydelse i selskab 2. I scenarie 2 er perso-

¹⁵ IAS 24.9(b)

¹⁶ Regnskabshåndbogen 2012, s. 394

¹⁷ Egen tilvirkning

nen kun nærtstående til selskab 1, da personen ikke har bestemmende indflydelse heri. Dermed kan personen ikke gøre sine stemmer gældende i selskab 2 og 3.

Kontrol er defineret som muligheden for at kontrollere finansielle og driftsmæssige beslutninger og politikker for en virksomhed og dermed opnå fordele fra dens aktiviteter.¹⁸

Betydelig indflydelse er defineret som muligheden for at deltage i finansielle og driftsmæssige beslutninger, men ikke have kontrol over disse. Betydelig indflydelse kan opnås gennem aktiebesiddelse, vedtægter eller aftale.¹⁹

Nærtstående familiemedlemmer er familiemedlemmer, som har indflydelse på, eller er under indflydelse af, personen i virksomheden. Disse inkluderer eksempelvis:

- Ægtefælle/bofælle og børn
- Børn af ægtefælle/bofælle
- Efterkommere efter sig selv og ægtefælle/bofælle²⁰

For familiemedlemmer ligger der en fortolkning i, at familiemedlemmer er nærtstående, såfremt de har indflydelse på, eller er under indflydelse af personen, som er nærtstående til virksomheden. Her må der således foretages en individuel vurdering, fra person til person. det er dog min opfattelse, at ovenstående eksempler altid vil være inkluderet. Ud over ovenstående kunne eksempelvis forældre være omfattet.

Ledelsesmedlemmer er defineret som dem, der har autoriteten og ansvaret for planlægning, delegering og kontrol med aktiviteterne i virksomheden. Normalt vil man anse direktionen og bestyrelsen som ledelse i danske selskaber, men der kan være andre personer i virksomheden, der kan udfylde definitionen.²¹

For at afgøre hvorvidt en direktør i et selskab er nærtstående part til moderselskabet, må det besluttes, hvorvidt denne har autoritet og ansvar for planlægning, delegering og kontrol med aktiviteterne i moderselskabet. Hvis direktøren alene er direktør i datterselskabet, vil det være tvivlsomt, at denne kan anses som ledelsesmedlem i moderselskabet. Hvis datterselskabsdirektøren til

¹⁸ IAS 24.9(b)

¹⁹ IAS 24.9(b)

²⁰ IAS 24.9(b)

²¹ IAS 24.9(b)

gengæld er medlem af en koncerndirektion, vil denne sandsynligvis anses som nærtstående part til moderselskabet.²²

Generelt set for ovenstående må det lægges til grund, at substans går forud for formalia. Det er dermed ikke gældende, hvem der er registreret som en del af ledelsen, men i stedet hvem der kan udøve den definerede indflydelse. Det betyder, at kontrol med et selskab ikke er hos den direktør, der er registreret hos erhvervsstyrelsen, men i stedet den person der i sit daglige virke fungerer som direktør for selskabet, og dermed har den egentlige kontrol med de driftsmæssige og finansielle beslutninger.

Som nævnt går substans frem for formalia, men herunder fremgår det også af IAS 24, at der er tale om muligheden for at udøve kontrol eller betydelig indflydelse. Det er dermed ikke nødvendigt at påvise, at en part har ydet indflydelse. Har parten muligheden herfor, anses denne for at have kontrol eller betydelig indflydelse. Eksemplet med direktøren der i sit daglige virke fungerer som direktør, men hvor en anden person er registreret hos erhvervsstyrelsen, kan anvendes i denne forbindelse. Direktøren der ikke er registreret, må anses for at have mulighed for at udøve kontrol med det regnskabsaflæggende selskab. Såfremt der alene er tale om formalia i forbindelse med registreringen af den anden direktør, kan denne ikke anses for at have muligheden for at udøve kontrol med selskabet.

Eksempler på nærtstående parter kan ud fra definitionen være:

- Et selskab og dets øverste ledelse(bestyrelse og direktion)
- En mand/hustru til en person i den øverste ledelse
- Et moderselskab og dets datterselskaber
- To associerede selskaber ejet af det samme moderselskab

Listen i definitionen giver således ikke grund til at fortolke på hvilke virksomheder, der er nærtstående til hinanden. Til gengæld giver personers relationer til virksomheder større mulighed for fortolkning. Det må således afgøres fra virksomhed til virksomhed, hvilke personer der kan anses som værende nærtstående.

²² Regnskabshåndbogen 2012, s. 395

7.5 Grundlag for regler om nærtstående parter

Formålet, med indførelse af oplysningskrav omkring nærtstående parter, fremgår ikke direkte af årsregnskabsloven. Her kan IAS 24 anvendes som fortolkningsbidrag. IAS 24 definerer formålet med reglerne således:

*"The objective of this Standard is to ensure that an entity's financial statements contain the disclosures necessary to draw attention to the possibility that its financial position and profit or loss may have been affected by the existence of related parties and by transactions and outstanding balances, including commitments, with such parties."*²³

Dermed er formålet med reglerne, at gøre regnskabsbruger opmærksom på at transaktioner, der er foretaget mellem nærtstående parter, kan være påvirket af, at parterne ikke er uafhængige.

Senere bliver den regnskabsmæssige behandling efter IFRS gennemgået. Denne reguleres efter IAS 24, hvorved formålet med reglerne i henholdsvis årsregnskabsloven og IFRS er ens. Dette er nødvendigt at afgøre med henblik på at kunne sammenligne og vurdere de regnskabsmæssige begrebsrammer. Da formålene med begrebsrammerne anses for at være ens, vil det være relevant at sammenligne og vurdere begrebsrammerne.

7.6 Nærtstående parter efter årsregnskabsloven

Ovenstående afsnit er udarbejdet med henblik på at definere, hvem der kan anses som en nærtstående part i forhold til en virksomhed. Nærværende afsnit fortsætter arbejdet i forhold til den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter. I dette afsnit vil kravene til den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter i årsrapporten blive gennemgået.

I nedenstående figur er det illustreret, hvilken lovgivning der vil blive behandlet.

Nærtstående parter i årsregnskabsloven		
Reference	Regnskabsklasse	Hovedindhold
§ 98 c, stk. 5	C+D	Oplysning om parter med bestemmende indflydelse
§ 98 c, stk. 1-4	C+D	Transaktioner med nærtstående parter

Figur 5: Nærtstående parter i årsregnskabsloven²⁴

I afgrænsningen er der oplyst om alle årsregnskabslovens regler, der regulerer nærtstående parter i årsrapporten. Ovenstående figur vedrører alene de regler, der er relevante i forhold til oplysning

²³ IAS 24.1

²⁴ Kilde: Egen tilvirkning på baggrund af årsregnskabsloven

af, at transaktioner mellem nærtstående parter kan være påvirket af, at parterne ikke er uafhængige. Nedenfor beskrives de enkelte regler, og herunder vil grundlaget for reglerne blive behandlet.

7.6.1.1 Oplysning af nærtstående parter med bestemmende indflydelse

Selskaber i regnskabsklasse C og D skal oplyse om nærtstående parter med bestemmende indflydelse.²⁵ Ved nærtstående parter med bestemmende indflydelse forstås nærtstående parter, der som reguleret i definitionen af nærtstående parter har kontrol med virksomheden. Denne kan opnås enten gennem stemmerettigheder eller aftale. Såfremt et selskab har flere modervirksomheder skal de alle oplyses og hvis det ultimativt er en person, der har bestemmende indflydelse, skal denne også oplyses.²⁶ I oplysningen skal navn, hjemsted og grundlag for den bestemmende indflydelse anføres.

Oplysninger om nærtstående parter med bestemmende indflydelse er basisoplysninger til regnskabsbrugers identifikation af nærtstående parter. Disse skal således oplyses, uanset om der har været transaktioner med de nærtstående parter i regnskabsåret. Dette gælder kun for nærtstående parter med bestemmende indflydelse på balancedagen. Dermed skal det ikke oplyses, hvis en anden part har haft bestemmende indflydelse i regnskabsåret.²⁷

I definitionen i IAS 24 kan bestemmende indflydelse sidestilles med "kontrol". Kontrol er defineret som muligheden for at kontrollere finansielle og driftsmæssige beslutninger og politikker for et selskab og dermed opnå fordele fra dens aktiviteter. For at opnå bestemmende indflydelse skal flertallet af stemmerettighederne i et selskab besiddes, enten gennem kapitalandele eller aftale herom. Hvis der besiddes af 45 % af stemmerettighederne, kan der ikke siges foreligge kontrol. Det skyldes, at der alene er mulighed for at deltage i finansielle og driftsmæssige beslutninger, hvilket anses for betydelig indflydelse. Betydelig indflydelse består i muligheden for at deltage i beslutninger, men hvor man ikke alene kan gennemføre beslutningen. Årsregnskabsloven indeholder ikke krav om oplysning af nærtstående parter med betydelig indflydelse med mindre, der er foretaget en transaktion med denne, som ikke er på markedsmæssige vilkår. Dette behandles i næste afsnit.

Oplysning af nærtstående parter med bestemmende indflydelse er en vigtig oplysning i forhold til risikoen for at transaktioner mellem nærtstående parter ikke er gennemført på markedsmæssige

²⁵ ÅRL § 98 c, stk. 5

²⁶ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 726

²⁷ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 726

vilkår. Oplysningen giver regnskabsbruger indsigt i, hvilke parter der har muligheden for at gennemføre i virksomheden, uden at beslutningerne skal godkendes af andre. Nærtstående parter med betydelig indflydelse har muligheden for at påvirke beslutninger og kan derfor ikke alene gennemføre beslutninger i virksomheden.

7.6.1.2 Transaktioner med nærtstående parter

Oplysning af transaktioner med nærtstående parter er reguleret i ÅRL § 98 c.

Såfremt et selskab har været involveret i transaktioner med nærtstående parter, som ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, skal det oplyses i årsrapporten. Beløbet, karakteren af transaktionen og til sidst skal yderligere forhold, der er nødvendige for at vurdere selskabets finansielle stilling, oplyses.²⁸

Oplysning af transaktioner med nærtstående parter, som ikke er indgået på markedsmæssige vilkår, kan være essentiel for en regnskabsbruger med henblik på at forstå den finansielle stilling af et selskab. Nedenfor er der nævnt en række eksempler på transaktioner med nærtstående parter:

- Køb og salg af varer og andre omsætningsaktiver
- Køb og salg af fast ejendom og andre anlægsaktiver
- Køb, salg og overførsel af serviceydelser
- Leje- og leasingaftaler
- Overførsel af resultater fra forskning og udvikling
- Løn og vederlag inkl. ikke kontante fordele
- Forhandler-, management-, royalty- og licensaftaler
- Garantier og sikkerhedsstillelser
- Lån
- Gældseftergivelse
- Modtagelse af tilskud
- Indskud af egenkapital og tilbagebetaling heraf, samt udlodning eller modtagelse af udbytte²⁹

Hvis et selskab har foretaget dispositioner med en nærtstående part, som ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, kan regnskabet give et misvisende billede af selskabets finansielle stilling. Et eksempel på en transaktion, der skal oplyses, kan være koncerninternt salg, der er foretaget til en pris, som er under den pris der sælges til uafhængige parter for. Hvis oplysningen er

²⁸ ÅRL § 98 c, stk. 1

²⁹ IAS 24.21

væsentlig for regnskabet, skal det oplyses, at transaktionen er foretaget, da den umiddelbart ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår. Transaktionen kan medføre at selskabets finansielle stilling er negativt påvirket af det foretagne salg. Dermed bør regnskabsbrugeren gøres opmærksom på tilstedeværelsen og påvirkningen af transaktioner med nærtstående parter.

Virksomheden kan endvidere vælge ikke at give oplysninger om transaktioner med nærtstående parter, der ikke er indgået på markedsmæssige vilkår, såfremt transaktionerne er foretaget med virksomheden og helejede dattervirksomheder.³⁰ Det vil sige, at det ikke er nødvendigt at afgive oplysninger om transaktioner, der er foretaget nedad i koncernen. Grunden til at denne regel er indført er, at disse transaktioner elimineres i konsolideringen ved udarbejdelse af koncernregnskabet. Det er nødvendigt at påpege, at der skal være tale om 100 % ejede dattervirksomheder. Såfremt en nærtstående part er ejet med 90 %, vil aktionærerne i modervirksomheden lide et tab eller få gevinst ved at transaktionen, med ikke-helejede dattervirksomheder, ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår. Det skyldes at aktionæren, der ejer 10 % af dattervirksomheden vil være enten begunstiget eller have lidt et tab af transaktionen.

I dattervirksomhedens regnskab, skal der til gengæld altid foretages oplysning om transaktioner med nærtstående parter, der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, og der er således ikke undtagelse for transaktioner der er foretaget med moderselskabet, selvom dette ejer datterselskabet med 100 %.³¹

Ved oplysning af transaktioner der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, er der mulighed for at gruppere oplysningerne, med mindre det er nødvendigt med særskilte oplysninger for, at forstå virkningerne af transaktionen.³² Transaktionerne skal grupperes efter deres karakter. Muligheden for disse grupperinger skyldes et ønske om at fremme overskueligheden af årsrapporten. Et eksempel kan være et selskab, der har stillet fri bil til rådighed for en række direktører. Det bestemmes nu, at alle direktører ikke længere skal have fri bil, men de får i stedet muligheden for at købe bilen ud af selskabet til en særdeles fordelagtig pris. Transaktionerne vil være af ens karakter, og det vil ikke ændre på regnskabsbrugers informationsniveau, at de oplyses samlet. Det skal således blot oplyses, at selskabet har solgt driftsmidler fra selskabet til en række ledelsesmedlemmer til en samlet pris på x tkr., og at driftsmidlerne på tidspunktet for salget var vurderet

³⁰ ÅRL § 98, stk. 3

³¹ ÅRL § 98 c, stk. 1

³² ÅRL § 98 c, Stk. 4

til den højere pris. Der er ingen yderligere krav til oplysningen, hvorfor det står selskabet frit for, at oplyse om eksempelvis grundlaget for transaktionen.

7.6.2 Regnskabsklasse B

Relevant lovregulering i forbindelse med transaktioner med nærtstående parter er som gennemgået ovenfor reguleret i ÅRL § 98 c. Det er konstateret, at denne regulering alene gælder for regnskaber, der er omfattet efter reglerne for regnskabsklasse C og D. Det vil sige, at lovreguleringen ikke er gældende for regnskabsklasse B.

Regnskabsklasse B er dermed fritaget fra at give oplysninger om transaktioner, der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår. Dette medfører ikke, at selskaber der aflægger årsrapport efter reglerne for regnskabsklasse B kan gennemføre væsentlige transaktioner med nærtstående parter, og undlade at oplyse herom i regnskabet. Generalklausulen i ÅRL § 11, stk. 1 regulerer, at årsrapporten skal give et retvisende billede af selskabernes aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet. Efter ÅRL § 11, stk. 2 er det reguleret, at hvis årsregnskabslovens regler ikke giver et tilstrækkeligt retvisende billede efter generalklausulen, skal der gives yderligere oplysninger i årsrapporten. I tilfælde hvor transaktioner med nærtstående parter, for et selskab i regnskabsklasse B, påvirker regnskabets retvisende billede og ikke er gennemført på markedsmæssige vilkår, må generalklausulen være gældende. Derved bør der oplyses om transaktionen.³³

Et eksempel hvor transaktioner kan have indflydelse for det retvisende billede er et selskab, der i løbet af regnskabsåret har produceret et produkt, der er solgt videre til et andet koncernselskab til kostpris. Selskabets eneste formål er at afsætte disse produkter til koncernselskabet. Kostprisen udgjorde 0,5 mio. kr. Selskabet kan, uden yderligere omkostninger, afsætte produkterne til en ekstern kunde for 1,5 mio. kr. Dermed anses 1,5 mio. kr. for at være markedsprisen på varerne. Transaktionen anses derfor for ikke at være gennemført på markedsmæssige vilkår. Selskabet kan realisere et resultat, der er 1,0 mio. kr. bedre, såfremt transaktionen var udført på markedsmæssige vilkår. Det vil således være en relevant oplysning for en udefrakommende regnskabsbruger, at selskabets resultat er negativt påvirket af koncerninternt salg, hvormed der er mistet en avance på 1,0 mio. kr.

³³ ÅRL § 11, stk. 2

Det er derfor min opfattelse, at et eksempel som ovenstående skal oplyses i årsrapporten for et selskab, der aflægger årsrapport efter regnskabsklasse B, da det vil være nødvendigt for at årsrapporten giver et retvisende resultat efter ÅRL § 11, stk. 2.

7.7 Nærtstående parter efter IFRS

Størstedelen af danske selskaber aflægger årsrapport efter årsregnskabsloven, men der desuden er en række selskaber, der aflægger efter IFRS. Eksempelvis er det et krav for børsnoterede selskaber at skulle aflægge årsrapport efter IFRS³⁴. Derudover har selskaber, der er omfattet af årsregnskabsloven mulighed for at vælge at aflægge efter IFRS³⁵.

Regulering af nærtstående parter efter IFRS foretages efter IAS 24.

De grundlæggende krav for årsregnskabsloven reguleret i ÅRL §§ 11-13. Efter IFRS er der ikke tilsvarende generelle reguleringer men alene en række standarder. Danske virksomheder der aflægger årsrapport efter IFRS skal følge de regler, der er reguleret i IFRS bekendtgørelsen. Heri er det anført, at de grundlæggende regler i ÅRL § 11-13 er gældende for danske virksomheder, der aflægger årsrapport efter IFRS.³⁶ De ovenfor gennemgåede regler om grundlæggende krav til årsrapporten efter årsregnskabsloven er således også gældende for danske selskaber, der aflægger efter IFRS.

7.7.1 Oplysning af nærtstående parter

Efter IFRS skal der gives en række oplysninger om nærtstående parter, uanset om der har været transaktioner med disse. Der skal oplyses følgende: Navnet på den umiddelbare modervirksomhed og, hvis modervirksomheden ikke er den ultimativt kontrollerende part, skal denne også oplyses. Hvis hverken den umiddelbare modervirksomhed eller den ultimative kontrollerende part aflægger årsrapport skal der oplyses om den nærmeste modervirksomhed der udarbejder årsrapport.³⁷

7.7.2 Transaktioner med nærtstående parter

Den primære forskel mellem årsregnskabsloven og IFRS i relation til nærtstående parter består i, at regnskabsaflæggelse efter IFRS kræver, at der oplyses om samtlige transaktioner med nærtstå-

³⁴ Årsrapport efter IFRS, s. 5

³⁵ BEK. nr. 24 af 11.januar 2005 § 1

³⁶ IFRS-bekendtgørelsen, § 6

³⁷ IAS 24.13

ende parter³⁸. Som gennemgået ovenfor, er det alene transaktioner med nærtstående parter, der ikke er på markedsmæssige vilkår, som skal oplyses efter årsregnskabsloven. For alle transaktioner med nærtstående parter efter IFRS skal der oplyses om følgende:

- Karakteren af forholdet mellem de nærtstående parter
- Beskrivelse af transaktionen og det præcise beløb
- Mellemværende på balancedagen, herunder om de er sikret, samt vilkår og betingelser for afvikling og oplysninger om afgivne og modtagne garantier
- Nedskrivninger på tilgodehavender i forhold til størrelsen af tilgodehavenderne
- Størrelsen af periodens nedskrivning på tilgodehavender, indregnet i resultatopgørelsen.³⁹

Efter IFRS skal transaktioner med nærtstående parter desuden opdeles i grupper efter hvilken nærtstående part, de er foretaget transaktioner med. Grupperne som transaktionerne skal fordeles på er modervirksomheder, virksomheder der har fælles kontrol eller betydelig indflydelse over den regnskabsaflæggende virksomhed, dattervirksomheder, associerede virksomheder, joint ventures, ledelsesmedlemmer i IFRS-selskabet eller i modervirksomheden og andre nærtstående parter⁴⁰.

7.7.3 IFRS sammenlignet med årsregnskabsloven

Nedenstående skema er udarbejdet med henblik på at illustrere forskelle mellem den regnskabsmæssige behandling efter henholdsvis årsregnskabsloven og IFRS.

³⁸ IAS 24.18

³⁹ IAS 24.18

⁴⁰ IAS 24.19

Nærtstående parter	Regulering	
	ÅRL	IFRS
Definition	IAS 24	IAS 24
Oplysning af umiddelbar modervirksomhed	Nej	Ja
Oplysning af ultimativ modervirksomhed	Nej	Ja
Oplysning af parter med bestemmende indflydelse	Ja	Nej
Oplysning af transaktioner på markedsmæssige vilkår	Nej	Ja
Oplysning af transaktioner der ikke er på markedsmæssige vilkår	Ja	Ja
Oplysning af hvorvidt en transaktion er på markedsmæssige vilkår	Ja, oplyses såfremt den ikke er på markedsmæssige vilkår	Nej
Specifikke oplysningskrav ved oplysning af transaktioner som ikke er på markedsmæssige vilkår	Ja	Ja

Figur 6: Forskelle mellem årsregnskabsloven og IFRS⁴¹

Generelt kan det siges, at oplysningskravene er højere for IFRS end de er for årsregnskabsloven. Dette skyldes oplysning af alle transaktioner, hvor årsregnskabsloven alene regulerer, at transaktioner der ikke er på markedsmæssige vilkår skal oplyses. Formålet er at give regnskabsbrugeren indsigt i hvilke nærtstående parter, der findes til en årsrapport og at transaktionerne mellem disse kan være præget af, at de ikke er foretaget mellem uafhængige parter.

På trods af at formålene med reguleringen i begrebsrammerne er ens, er reglerne udarbejdet efter to forskellige tankegange. IFRS regulerer, at alle transaktioner skal oplyses, og derved er regnskabsbrugeren gjort opmærksom på, at transaktionerne kan være påvirket af, at de er foretaget mellem parter, der ikke er uafhængige. Årsregnskabsloven regulerer i stedet, at der kun skal oplyses om transaktioner, såfremt de ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår.

I forbindelse med øget internationalisering ligger årsregnskabsloven sig mere og mere op af IFRS. Dette har dog ikke været tilfældet ved regulering af nærtstående parter. Reglerne for dan-

⁴¹ Egen tilvirkning

ske virksomheder blev ændret ved lov på baggrund af et nyt direktiv⁴². Grundlaget for denne indførelse var netop, at give yderligere oplysninger om nærtstående parter, men det fik den modsatte effekt i Danmark, da der tidligere var regler om beskrivelse af transaktionerne.⁴³ Dermed trækker den danske regulering i den modsatte retning af international regnskabspraksis.

7.8 Markedsmæssige vilkår

I de foregående afsnit er den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter gennemgået. Flere af de reguleringer, der er indført i forhold til nærtstående parter, er afhængige af, hvorvidt transaktioner er foretaget på markedsmæssige vilkår. Dette afsnit behandler, hvad der definerer markedsmæssige vilkår, og hvordan markedsmæssige vilkår kan opgøres i praksis.

Definitionen af markedsmæssige vilkår fremgår hverken direkte af årsregnskabsloven eller af IAS 24. Regnskabsvejledning 13 må således være et gyldigt fortolkningsbidrag for markedsmæssige vilkår. Regnskabsvejledning 13 definerer markedsmæssige vilkår således:

*"Markedsvilkår er vilkår, på hvilke en aftale mellem uafhængige parter indgås"*⁴⁴

Markedsmæssige vilkår er således vilkår, der vil være aftalt, hvis en transaktion er foretaget mellem to parter, der ikke har modsatrettede interesser. Ved handel med modsatrettede interesser, vil der ske en prøvelse af prisen i form af en forhandling, hvorved der fremkommer en pris på markedsmæssige vilkår. Dette skyldes, at parterne begge har interesse i at opnå den bedst mulige pris.

I det næste afsnit vil fortolkningen af markedsmæssige vilkår behandles i forhold til, hvad der i praksis kan ligge til grund for en vurdering af markedsmæssige vilkår.

7.9 Markedsmæssige vilkår i praksis

Årsregnskabsloven giver ikke eksempler på, hvilke kriterier der kan ligge til grund for en vurdering af, hvorvidt en transaktion er gennemført på markedsmæssige vilkår.

Generelt kan der til vurdering af, hvorvidt transaktioner er på markedsmæssige vilkår hentes inspiration i SKAT's regler for transfer pricing.⁴⁵

⁴² Reguleringen blev ændret ved lov nr. 516 af 17. juni 2008 på baggrund af Ændringsdirektiv 2006/46/EF af 14. juni 2006

⁴³ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 720

⁴⁴ RV 13.8

⁴⁵ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 721

I dette afsnit bliver der gennemgået en række eksempler på transaktioner med nærtstående parter. Gennemgangen foretages med henblik på at vurdere, hvad der kan ligges til grund, når det skal vurderes om en transaktion er på markedsmæssige vilkår.

Eksemplerne tager udgangspunkt i de eksempler, der er angivet i IAS 24. Heri er angivet følgende eksempler:

- Purchases or sales of goods
- Purchases or sales of property and other assets
- Rendering or other receiving of services
- Transfers of research and development
- Leases
- Transfers under finance agreements (including loans and equity contributions in cash or in kind)
- Provision of guarantees or collateral
- Commitments to do something if a particular event occurs or does not occur in the future, including executor contracts (recognized or unrecognized)
- Settlement of liabilities on behalf of the entity or by the entity on behalf of that related party.⁴⁶

Ud fra ovenstående eksempler er der udvalgt følgende eksempler:

- Køb og salg af varer og tjenesteydelser
- Mellemværender og lån samt koncerntilskud som eksempel på finansielle overførsler
- leje og leasingaftaler
- Management fee som eksempel på overførsler af forskning og udvikling

7.9.1 Køb/Salg af varer og serviceydelser

Køb og salg af varer og serviceydelser er transaktioner der ofte finder sted i koncerner, men også kan foretages mellem hovedaktionær og selskab. Følgende forhold er eksempler på, hvad der bør tages i betragtning, når en transaktion skal foretages på markedsmæssige vilkår:

- Salgsprisen på varen
- Betalingsbetingelser
- Leveringsbetingelser

⁴⁶ ISA 24.21

Salgsprisen vil være vigtigst at gennemgå. Som nævnt under behandlingen af markedsmæssige vilkår skal transaktionen foretages som om, den er foretaget mellem uafhængige parter. Dermed kan salgsprisen fastsættes til, hvad selskabet vil sælge varen til en ekstern kunde for.

Modsat ovenstående er der mulighed for at ledelsen kan argumentere for en billigere pris, hvis der sælges mellem koncernselskaber. Dette kan være grundet i, at selskabet ikke har de samme omkostninger forbundet med et salg til et koncernselskab, i forhold til når der sælges til en uafhængig part. Omkostningsbesparelserne ved koncerninternt salg kan eksempelvis være markedsføring og kundeservice, idet de koncerninterne selskaber ikke nødvendigvis har brug for disse services. Dermed må det anses for forsvarligt at argumentere for en lavere pris, hvis det er begrundet og dokumenteret, at der ikke er de samme omkostninger forbundet med salget.

Vurdering af markedsmæssige vilkår besværliggøres i situationer, hvor et selskab alene opererer med koncerninternt salg. Dermed vil det ikke være muligt at finde en lignende transaktion foretaget mellem uafhængige parter i virksomheden. Her kan der hentes inspiration i de skattemæssige modeller til opgørelse af transaktioner på markedsmæssige vilkår.⁴⁷ Efter disse metoder forsøger man at skabe en tilnærmet salgspris ud fra eksempelvis lignende transaktioner i markedet. Der henvises til den skattemæssige gennemgang senere i specialet.

Betalingsbetingelser er også relevant for vurderingen. Hvis en ekstern part får betalingsbetingelser på løbende måned vil dette også være en acceptabel betalingsbetingelse for salg med nærtstående parter. Derimod vil det ikke anses for markedsmæssige vilkår, hvis transaktionen foretages med betalingsbetingelser der er løbende måned + 30 dage.

Leveringsbetingelser kan også være et forhold der skal vurderes, idet leveringsbetingelser også skal være på samme vilkår som med en uafhængig part. Dermed vil det ikke være markedsmæssige vilkår, hvis leveringsbetingelserne for salg til nærtstående part er fragtfrit, mens uafhængige parter selv skal afholde fragtomkostningerne.

7.9.2 Mellemværender og lån med koncernselskaber/Ansvarlig lånekapital

I koncerner kan selskaber have løbende mellemregninger med hinanden. Mellemregningerne kan eksempelvis opstå ved koncerninterne køb og salg, management fee, mv. Mellemregningerne er også at anse som transaktioner med nærtstående parter. Der skal således også foretages en vurdering af, hvorvidt mellemværenderne er på markedsmæssige vilkår. Mellemregninger mellem

⁴⁷ Regnskabshåndbogen 2012, s 387

koncernselskaber kan sidestilles med kassekreditter i pengeinstitutter. Følgende faktorer er eksempler på forhold, der kan komme i spil ved vurderingen:

- Rentesats
- Tilbagebetalingsvilkår
- Sikkerhedsstillelse

Renteberegning på mellemregningen er essentielt ved vurderingen af, hvorvidt en transaktion er på markedsmæssige vilkår. Hvis et selskab skal låne penge, skal der betales renter heraf. For at vurdere, hvorvidt en renten er på markedsmæssige vilkår, kan der eksempelvis søges inspiration ved, hvilken rente der betales på selskabets kassekredit. Dermed vil renten svarer overens med, hvad en tilsvarende transaktion foretages til mellem uafhængige parter. Det er vigtigt, at der er tale om et tilsvarende mellemværende, og at renten ikke beregnes på baggrund af eksempelvis et lån i fast ejendom der forrentes med en F1 rente i banken. Dette vil ikke være tilsvarende, da en kassekredit ikke kan sidestilles med et realkreditlån. Renten på en løbende mellemregning bør derfor være i overensstemmelse med, hvad en uafhængig part vil udbyde en kassekredit til.

Eventuelle tilbagebetalingsvilkår kan også tages i betragtning ved opgørelse af transaktionerne. Det er ikke sikkert, at tilbagebetalingsvilkårene i sig selv vil medføre, at transaktionen ikke foretages på markedsmæssige vilkår, men tilbagebetalingsvilkårene kan have indflydelse på, hvorvidt eksempelvis renten er på markedsmæssige vilkår. Hvis der oprettes et lån mellem nærtstående parter, hvorpå der er angivet en tilbagebetalingsprofil, som er fast, og lånet er i overensstemmelse med de vilkår, som vil være givet hos et pengeinstitut, kan der argumenteres for, at renten er lavere på dette lån, end hvis der er tale om en løbende mellemregning, som sidestilles med en kassekredit.

Sikkerhedsstillelser kan også tages i betragtning. Når der ydes et lån fra selskab til et andet på vilkår, som et pengeinstitut vil yde, vil det ofte omfatte en sikkerhedsstillelse. Hvis banken forlanger sikkerhed for at yde lånet, bør denne sikkerhedsstillelse også foretages, når transaktionen er mellem parter der ikke er uafhængige. Det er ikke sikkert, at sikkerhedsstillelsen i sig selv vil være afgørende, men den kan have betydning for renten, som skal betales.

Et Eksempel på låntyper, som oftest ikke er på markedsmæssige vilkår, kan være ansvarligt lån. Hvis pengeinstituttet ikke er villig til at yde det ansvarlige lån, hvor dette træder tilbage for de øvrige kreditorer, er det ikke muligt at foretage lånet på markedsmæssige vilkår. I sådanne tilfælde skal der altid oplyses herom.

Generelt må hovedreglen være, at såfremt vilkårene for lån og mellemværender er i overensstemmelse med, hvorledes finansieringen kan foretages gennem et pengeinstitut, vil transaktionen være på markedsmæssige vilkår.

7.9.3 Management fee

Management fee består i en omkostning, som betales fra datterselskaber i en koncern til moderselskabet med henblik på at dække omkostninger, som moderselskabet har afholdt for hele koncernen. Dette kan eksempelvis være salgsmarkedsomkostninger, løn til koncernledelsen, omkostninger forbundet med indgåelse af leverandøraftaler eller omkostninger til et shared service center. Problemet med disse transaktioner er, at det vil være umuligt at finde et sammenligningsgrundlag, idet management fee vil være afhængig af, hvilke omkostninger der fordeles på koncernniveau, og disse vil aldrig være ens fra den ene koncern til den anden.

For management fees må det være gældende at de faktiske omkostninger, der er udgiftsført på koncernen, bør fordeles ud over selskaberne. For omkostningsfordelingsmetoder til beregning af management fee på markedsmæssige vilkår, kan der søges inspiration i de skattemæssige regler om transfer pricing. De omkostninger der fordeles, skal kunne henføres til selskabet, og der skal ikke være en væsentlig avance i det selskab, der har afholdt omkostningerne. Dette skyldes, at alternativet til management fee er, at selskaberne i koncernen selv afholder omkostningerne. Derfor bør omkostningen til management fee ikke være højere end, hvis selskabet selv skulle afholde omkostningerne.

7.9.4 Leje og leasingaftaler

Der er ofte leje og leasingaftaler mellem nærtstående parter. Dette kan eksempelvis være husleje fra et holdingselskab til et driftsselskab. Af forhold der kan være relevante ved opgørelse af leje og leasingaftaler på markedsmæssige vilkår kan være følgende:

- Leje
- Depositum
- Opsigelse
- Frikøbsmulighed

Lejen ved udlejning af en ejendom kan eksempelvis fastsættes på baggrund af, hvad lignende lejemål udlejes til. Ved en vurdering heraf skal der eksempelvis tages stilling til beliggenhed, stand og størrelse, samt hvorvidt lejemålet eventuelt er møbleret. Disse forhold skal være tilsva-

rende det sammenligningsgrundlag, der anvendes, som udgør lejen mellem uafhængige parter. Alternativt kan der foretages en mæglervurdering af lejemålet, hvilket vil være at anse for en uafhængig part.

Opgørelse af ydelse på leasing af driftsmidler på markedsmæssige vilkår mellem nærtstående parter kan opgøres ved henvendelse til et leasingselskab for at høre, hvad prisen er for at leje et tilsvarende driftsmiddel, samt hvad vilkårene er.

Det er endvidere relevant at vurdere de øvrige vilkår for at foretage transaktionen på markedsmæssige vilkår. En uafhængig part vil stille krav om et depositum, og endvidere vil der være en opsigelsesfrist, således at det udlejede aktiv ikke kan leveres tilbage fra den ene dag til den anden uden, at det vil koste lejeren en omkostning.

Til sidst skal en eventuel frikøbsmulighed også tages i betragtning. Denne pris skal også svare til, hvad der kan opnås mellem uafhængige parter. Det kan eksempelvis være ved handel med et leasingselskab.

7.9.5 Koncerntilskud

I henhold til skattelovgivningen er det muligt at give datterselskaber et skattefrit tilskud⁴⁸. Regnskabsmæssigt behandles dette som et kapitalindskud, der alene påvirker egenkapitalen, og de likvider der indskydes⁴⁹. Kapitaltilskuddet har således ingen indflydelse på selskabets driftsresultat. Det er en mulighed, som selskaber kan benytte sig af, idet man dermed kan understøtte driften i eksempelvis et kriseramte datterselskab. Vurderingen af, hvorvidt en sådan transaktion er på markedsmæssige vilkår er efter min opfattelse simpel.

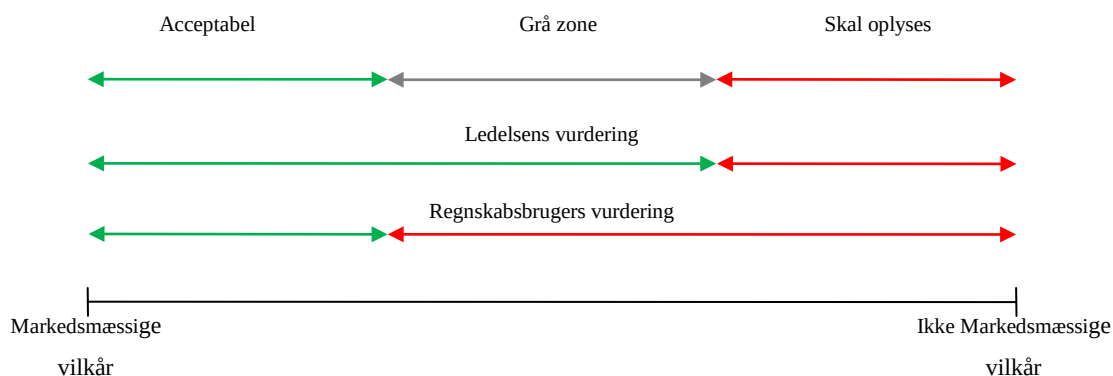
Idet der ikke er en modydelse på et skattefrit tilskud, vil det ikke anses for at være på markedsmæssige vilkår. Dermed bør der, i henhold til årsregnskabsloven altid oplyses om et skattefrit tilskud til et datterselskab.

7.10 Fortolkning af markedsmæssige vilkår

I ovenstående gennemgang er der identificeret eksempler på, hvilke forhold der skal tages i betragtning, når det skal vurderes, om transaktioner er på markedsmæssige vilkår. Nedenfor er det illustreret, hvorfor fortolkningsbehovet i årsregnskabsloven kan være problematisk.

⁴⁸ SEL § 31 D

⁴⁹ Indsigt i årsregnskabsloven, s. 169

Figur 7: Fortolkningskløften ved markedsmæssige vilkår⁵⁰

Illustrationen viser problemstillingen i relation til opgørelse af de markedsmæssige vilkår. Betegnelsen markedsmæssige vilkår er til at fortolke på. Dette gælder specielt ved transaktioner, hvor det kan være svært at finde en lignende transaktion mellem uafhængige parter. I dette tilfælde må det være op til ledelsen at foretage et skøn på, hvorvidt transaktionen er på markedsmæssige vilkår.⁵¹

Dermed kan ledelsen i et selskab have en anden tolkning af, hvad der er markedsmæssige vilkår i forhold til regnskabsbrugerens holdning på den samme transaktion.

Grundlaget for at der kan være forskel mellem regnskabsbrugerens og ledelsen vurdering af, hvorvidt en transaktion er på markedsmæssige vilkår, er at disse kan have modsatrettede interesser i forhold til oplysningen. Ledelsen i et selskab vil sjældent mene, at der er foretaget transaktioner, der ikke er på markedsmæssige vilkår og vil derfor søge at bekræfte, at transaktionen er på markedsmæssige vilkår.⁵² Regnskabsbrugerens vil derimod søge at få mest mulig information ud af regnskabet, og hvis der er tvivl om, hvorvidt en transaktion er på markedsmæssige vilkår, vil regnskabsbrugerens være interesseret i oplysningen. I henhold til årsregnskabsloven er det dog regnskabsbrugerens holdning, der skal tilgodeses.⁵³ Dette skyldes, at det retvisende billede tager udgangspunkt i regnskabsbrugerens økonomiske beslutninger på baggrund af årsrapporten. Dermed må forskellen i fortolkningen mellem regnskabsbrugerens og ledelsen ikke medføre, at regnskabsbrugerens beslutninger ændres på grund af, at der oplyses efter ledelsens fortolkning.

⁵⁰ Egen tilvirkning

⁵¹ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 721

⁵² Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 720

⁵³ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 202

Denne fortolkningsmæssige problemstilling kan ikke afklares gennem andre regelsæt, da en regulering som denne altid vil give grundlag for at foretage fortolkning. En mulighed for at mindske "gråzonen" vil være gennem yderligere vejledning i, hvad der er nødvendigt for at vurdere, hvorvidt en transaktion er foretaget på markedsmæssige vilkår.

I afsnit 5.9 er der angivet en række eksempler på forhold, der kan tages i betragtning ved opgørelse af, hvorvidt en transaktion er på markedsmæssige vilkår. Det kan være en fordel at implementere forhold som disse til inspiration for vurdering af, hvorvidt en transaktion skal oplyses. Vejledningen kan indarbejdes i IAS 24 med henblik på at hjælpe regnskabsaflæggeren med at identificere de forhold, der kan gøre sig gældende ved vurderingen. Andre standarder giver vejledning til, hvad der kan ligge til grund for en vurdering. Eksempelvis i IAS 36 omhandlende nedskrivningstest. Heri er der givet eksempler på, hvad regnskabsaflæggeren kan tage i betragtning, når der skal vurderes, hvorvidt der foreligger indikationer på nedskrivning. Det er derfor min opfattelse, at der i IAS 24 kunne indsættes følgende afsnit:

Forhold der bør tages i betragtning ved vurdering af, hvorvidt transaktioner er på markedsmæssige vilkår:

- **Køb og salg af varer og tjenesteydelser**
 - *Salgsprisen på varen*
 - *Betalingsbetingelser*
 - *Leveringsbetingelser*
- **Mellemværender og lån**
 - *Rentesats*
 - *Tilbagebetalingsvilkår*
 - *Sikkerhedsstillelse*
- **Management fee**
 - *Hvilke omkostninger fordeles*
 - *Prisen på omkostningsfordelingen*
- **Leje og leasingaftaler**
 - *Leje*
 - *Depositum*
 - *Opsigelse*

- *Frikøbsmulighed*⁵⁴

Derudover må det være revisors rolle, at foretage vurderingen som en uafhængig part. Dette gennemgås yderligere i forbindelse med revisors rolle ved revision af nærtstående parter.

7.11 Forretningsmæssigt begrundede transaktioner

En transaktion med en nærtstående parter, der er oplyst, fordi at den ikke er på markedsmæssige vilkår, kan have en positiv værdi for ledelsen. Hvis transaktionen kan medføre et stort krav fra skattemyndighederne er ledelsen sandsynligvis ikke interesseret i at få gjort opmærksom herpå i regnskabet. Der kan dog være transaktioner, der er nødvendige for selskabet og dermed forretningsmæssigt begrundede. Dette kan være et skattefrit tilskud fra et moderselskab, der som tidligere nævnt ikke vil være på markedsmæssige vilkår. Oplysningen vil ikke nødvendigvis være negativ for selskabet. Tværtimod vil den sende et positivt signal om, at moderselskabet har støttet datterselskabets drift.

Transaktioner med nærtstående parter kan dermed også henvise til noget positivt i et regnskab, og regnskabsbrugeren kan derfor få et positivt indtryk af virksomheden på baggrund af oplysningen.

7.12 Præsentation af oplysninger i årsrapporten

I de tidligere afsnit er den regnskabsmæssige behandling af transaktioner med nærtstående parter behandlet. I dette afsnit udarbejdes eksempler på, hvordan virksomheder i praksis kan oplyse om nærtstående parter og transaktioner med disse i årsrapporten.

Det første eksempel går alene på oplysning af bestemmende indflydelse i virksomheden. Oplysningerne skal omfatte navn, hjemsted og grundlag for den bestemmende indflydelse.⁵⁵

⁵⁴ Egen tilvirkning på baggrund af eksempler i afsnit 7.9

⁵⁵ ÅRL § 98 c, stk. 5

Note 11: Nærtstående parter

ABC A/S', Hobrovej 3, 9000 Aalborg har bestemmende indflydelse i selskabet. Den bestemmende indflydelse er opnået gennem aktiebesiddelse.⁵⁶

Nedenfor udarbejdes en række eksempler på, hvordan der kan oplyses om transaktioner, der ikke er på markedsmæssige vilkår. Disse oplysninger skal omfatte beløb, karakter og øvrige forhold der er nødvendige for at forstå transaktionen.⁵⁷

Det første eksempel vedrører modtagelse af skattefrit tilskud fra moderselskabet.

Note 11: Transaktioner med nærtstående parter

ABC A/S har i regnskabsåret modtaget skattefrit tilskud fra moderselskabet ABC Holding ApS på i alt 5.000 tkr. Transaktionen er ikke gennemført på markedsmæssige vilkår, idet der ikke er nogen modydelse til moderselskabet.⁵⁸

Såfremt køb af varer er foretaget mellem koncernselskaber, men ikke er på markedsmæssige vilkår, kan forholdet beskrives således:

Note 11: Transaktioner med nærtstående parter

ABC A/S har i regnskabsåret erhvervet handelsvarer fra moderselskabet AB A/S til en samlet kostpris på 4.000 tkr. Kostprisen vurderes til at udgøre 6.000 tkr., såfremt transaktionen var foretaget på mellem uafhængige parter.⁵⁹

En transaktion mellem en hovedaktionær og et selskab, der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, kan formuleres således:

Note 11: Transaktioner med nærtstående parter

ABC A/S har i regnskabsåret erhvervet driftsmidler fra hovedaktionær Jens Jensen til en samlet kostpris på 800 tkr. Det vurderes, at den markedsmæssige værdi af driftsmidlerne på transaktions tidspunktet var 400 tkr.⁶⁰

Selvom det ikke er reguleret i årsregnskabsloven, at den markedsmæssige værdi skal anføres, er det min opfattelse, at denne er nødvendig i oplysningen. Regnskabsbruger vil ikke have mulig-

⁵⁶ Egen tilvirkning

⁵⁷ ÅRL § 98 c, stk. 1

⁵⁸ Egen tilvirkning

⁵⁹ Egen tilvirkning

⁶⁰ Egen tilvirkning

hed for at vurdere indvirkningen af transaktionen i årsrapporten, hvis ikke det oplyses, hvad den markedsmæssige værdi af transaktionen er.

Ovenstående eksempler er udarbejdet med henblik på at oplyse regnskabsbruger om, at der er foretaget transaktioner mellem nærtstående parter, der ikke er på markedsmæssige vilkår. Der er ingen krav til formulering af oplysningen, hvorfor ledelsen, kan gøre opmærksom på grundlaget for transaktionen, hvis dette ønskes. Det kan eksempelvis være i tilfælde, hvor der er en forretningsmæssig begrundelse for gennemførelse af transaktionen.

7.13 Regnskabsbrugernes behov

Dette afsnit udarbejdes med henblik på at vurdere den enkelte regnskabsbrugers behov i relation til nærtstående parter.

Der kan være flere typer af interessenter til årsrapporten. I årsregnskabslovens er der angivet følgende eksempler på regnskabsbrugere:

- Nuværende og mulige virksomhedsdeltagere
- Kreditorer
- Medarbejdere
- Kunder
- Alliancepartnere
- Myndigheder⁶¹

Som nævnt i afsnittet vedrørende generalklausulen i årsregnskabsloven, skal årsrapporten støtte regnskabsbrugeren i de beslutninger, som træffes på baggrund af denne. I dette afsnit behandles, hvilken betydning oplysninger, omkring nærtstående parter og transaktioner med disse, kan have for regnskabsbrugeren. Gennemgangen tager udgangspunkt i de ovenstående eksempler på interessenter.

7.13.1.1 Nuværende virksomhedsdeltagere

Virksomhedsdeltagere er rangeret som de primære regnskabsbrugere.⁶²

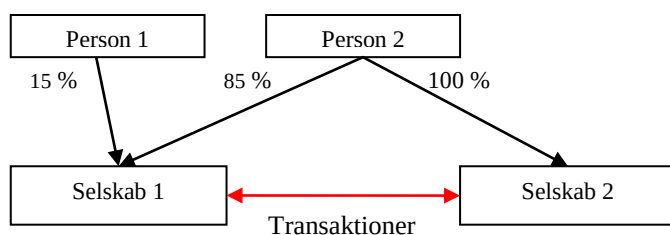
Nuværende virksomhedsdeltagere kan eksempelvis bestå af aktionærer, anpartshavere og interessenter.⁶³ For en aktionær der ikke har direkte indflydelse på driften af selskabet, vil det være re-

⁶¹ ÅRL § 12

⁶² Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 203

⁶³ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 203

levant at blive oplyst om transaktioner med nærtstående parter, som ikke er på markedsmæssige vilkår. Nedenfor er der skitseret et eksempel på dette:

Figur 8: Transaktion med nærtstående⁶⁴

I denne situation vil det være relevant for person 1, at få oplyst såfremt transaktioner mellem selskab 1 og selskab 2 ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår. Dermed bliver person 1 opmærksom på, at der er foretaget transaktioner, som ikke er i dennes interesse. I dette tilfælde er der mulighed for, at de foretagne transaktioner er foretaget med henblik på at optimere person 2's formue.

En hovedaktionær kan være interesseret i at blive oplyst om transaktioner, som ikke er på markedsmæssige vilkår, hvis eksempelvis selskabets direktør har foretaget dispositioner med sig selv, som ikke er på markedsmæssige vilkår, bliver aktionæren opmærksom herpå i forbindelse med, at der aflægges regnskab.

7.13.1.2 Mulige virksomhedsdeltagere

En mulig virksomhedsdeltager kan være en investor, der, ved at vurdere en virksomheds årsrapport, bestemmer sig for hvorvidt, det kan være en interessant investering. For at den mulige virksomhedsdeltager kan vurdere, om denne er interesseret i at investere i virksomheden, skal årsrapporten give et retvisende billede af resultat, aktiver og passiver samt den finansielle stilling.

Transaktioner med nærtstående vil dermed være relevant for investoren. Hvis transaktionerne ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, og virksomheden ikke kan gennemføre de samme transaktioner fremover ved handel med uafhængige parter, er der risiko for, at investoren ikke får det rigtige billede af virksomhedens finansielle stilling. Dermed kan investoren foretage en vurdering på et forkert grundlag. Derved kan den manglende oplysning af en transaktion med en nærtstående part medføre også medføre, at investoren ikke bliver opmærksom på, potentialet af

⁶⁴ Egen tilvirkning

virksomheden. Det kan eksempelvis være, hvis en virksomhed har solgt til en pris der ligger under, hvad en uafhængig part vil betale.

7.13.1.3 Kreditorer

Eksempler på kreditorer er kreditinstitutter eller leverandører.⁶⁵ Fælles for dem er, at de ved indgåelse af aftaler med virksomheden, påtager sig risici i forbindelse med udestående fordringer. Kreditoren vil derfor anvende årsrapporten, til at vurdere virksomheden finansielle situation med henblik på at foretage en risikovurdering i forbindelse med nuværende og mulige fremtidige udeståender. Eksempler på forhold, som kan være under indflydelse af kreditorens vurdering af årsrapporten:

- Rentesats
- Udestående/udlån
- Betalingsbetingelser/tilbagebetalingsprofil/kredittid
- Sikkerhedsstillelser

Hvis kreditoren ikke er tilfreds med virksomhedens finansielle stilling, kan det medføre, at rentesatsen hæves, udeståender mindskes eller der stilles krav om yderligere sikkerhed. Modsat kan kreditoren lide et tab, hvis der ikke bliver gjort opmærksom på transaktioner med nærtstående parter, som ikke er på markedsmæssige vilkår, og transaktionen vil ændre kreditorens vurdering af den finansielle stilling og dermed kreditorens økonomiske disposition.

Oplysning af parter med bestemmende indflydelse kan også have indflydelse. Hvis parten med bestemmende indflydelse er en person eller et selskab, der er kendt for sin gode forretningsmoral og eventuelt er en del af en velkonsolideret koncern. Dette kan medvirke til, at kreditoren foretager en lempeligere risikovurdering af selskabet.

7.13.1.4 Medarbejdere

Medarbejdere kan bruge regnskabet som grundlag for at vurdere, hvorvidt den finansielle stilling på deres arbejdsplads. Dermed kan transaktioner med nærtstående parter være væsentlige, da disse kan have indflydelse på den finansielle stilling.

Det er min opfattelse, at nærtstående parter som hovedregel, ikke er vigtige for medarbejderne.

⁶⁵ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 203

7.13.1.5 Kunder og alliancepartnere

Kunder og alliancepartnere kan være regnskabsbrugere i tilfælde, hvor der foreligger et afhængighedsforhold. Hvis en kunde er afhængig af selskabets produkter, vil kunden være interesseret i den fremtidige overlevelse for virksomheden og dermed selskabets finansielle stilling. Dette skyldes, at kunden vil være nød til at finde en ny leverandør, hvis selskabet lukkede. Dermed kan kunden på baggrund af en årsrapport med en ringe finansiell stilling afsøge nye markeder for at finde en tilsvarende leverandør.

7.13.1.6 Myndigheder

Den skattemæssige lovgivning gør oplysninger om nærtstående parter interessante for skattemyndighederne. Dette skyldes, at transaktioner med nærtstående parter skattemæssigt skal foretages på markedsmæssige vilkår. Skattemyndighederne kan derfor, på baggrund af noteoplysningen nemt udvælge virksomheder, der skal kontrolleres. Den skattemæssige behandling af nærtstående parter behandles senere i specialet.

Årsrapporten er dog ikke primært indrettet mod skattemyndighederne og deres ligningsmuligheder.⁶⁶ Dermed skal det primære hensyn ikke tages til skattemyndigheden, men det skal bemærkes, at disse har stor interesse i oplysningerne.

7.14 Informationsniveau af nærtstående parter i årsrapporten

I dette afsnit analyseres den regnskabsmæssige behandling med henblik på at vurdere informationsniveauet af lovgivningen, herunder hvorvidt den understøtter grundlaget for indførelsen. Først foretages en gennemgang af årsregnskabsloven og herefter IFRS med henblik på at sammenligne informationsniveauet af de to begrebsrammer.

7.14.1 Årsregnskabsloven

Efter årsregnskabsloven skal transaktioner med nærtstående parter oplyses, såfremt de ikke er gennemgået på markedsmæssige vilkår for regnskabsklasse C og D. Dette giver regnskabsbrugeren mulighed for at vurdere, om selskabets finansielle stilling er påvirket heraf. Der skal endvidere angives beløb for transaktioner, der ikke er indgået på markedsmæssige vilkår, karakteren af transaktionerne og yderligere oplysninger der er nødvendige for, at en regnskabsbruger kan forstå den finansielle stilling af selskabet.⁶⁷ Loven må tolkes således, at for at opfylde kravet om det

⁶⁶ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 203

⁶⁷ ÅRL § 98 c, stk. 1

retvisende billede for en regnskabsbruger, skal regnskabsbrugerens, ud fra oplysningen om transaktioner med nærtstående parter, identificere, hvilken indflydelse det vil have, hvis transaktionen var foretaget mellem uafhængige parter. Dermed er det, som tidligere nævnt, min opfattelse, at transaktionens værdi på markedsmæssige vilkår skal oplyses.

Et eksempelvis kan være et selskab, der har solgt varer til et andet koncernselskab til en pris, der ikke er svarende til markedsværdien. Her skal oplysningen indeholde beløbsangivelser både for det, som transaktionen er gennemført til og beløbet er på markedsmæssige vilkår. Hvis ikke den markedsmæssige værdi oplyses, kan regnskabsbrugerens alene identificere, at regnskabet er påvirket af transaktionen, men regnskabsbrugerens vil ikke have mulighed for at identificere, hvilken påvirkning transaktionerne har haft på regnskabet i regnskabsåret.

Det er dermed min opfattelse, at reguleringen er relevant for regnskabsbrugerens og en nødvendighed for at forstå den finansielle stilling. I forhold til de tidligere oplysningskrav, hvor transaktioner med nærtstående skulle beskrives, er det min opfattelse, at selvom lovgivningen ikke giver yderligere oplysninger, gives der de nødvendige oplysninger for at regnskabsbrugerens kan forstå påvirkningen af transaktionerne med de nærtstående parter. Modsat giver den nuværende regulering ikke regnskabsbrugerens information om, at der er mulighed for, at transaktioner er påvirket af, at de er foretaget på markedsmæssige vilkår, hvis ikke de er identificeret som transaktioner, der ikke er på markedsmæssige vilkår. Det skyldes, at der ikke skal oplyses om transaktioner med nærtstående parter, hvis de ikke er på markedsmæssige vilkår. I forhold til ændringsdirektivet om at give yderligere oplysninger med henblik på at ensarte national og international regnskabspraksis, kan det være en fordel, at der reguleres mere i overensstemmelse med IAS 24, men det er min opfattelse, at oplysning om, at der er foretaget transaktioner med nærtstående parter, der ikke er på markedsmæssige vilkår, og hvilken indflydelse transaktionerne har haft er særdeles relevant for regnskabsbrugerens vurdering af regnskabet. Dermed er det min opfattelse, at den bedste informationsværdi vil bestå i, at implementere oplysningskravene i IAS 24, men gøre det til et krav, at det for disse oplysninger skal angives, om de er foretaget på markedsmæssige vilkår.

Virksomheder skal desuden oplyse om nærtstående parter, der har bestemmende indflydelse på balancedagen. Denne oplysning giver regnskabsbrugerens mulighed for at identificere, hvilken part der kan gennemføre beslutninger i selskabet på egen hånd. Oplysningens informationsværdi for regnskabsbrugerens kan afhænge af, hvorledes den regnskabsbrugerens forholder sig til den

part, der er oplyst. Oplysningen giver ikke nogen værdi i forhold til eventuelle transaktioner, der er foretaget med nærtstående parter i regnskabsåret. Dermed kan regnskabsbrugeren ikke alene på baggrund af oplysningen vurdere, hvorledes den nærtstående part har gjort sin bestemmende indflydelse gældende, og hvilken indflydelse det har haft. Informationsværdien af denne oplysning er op til regnskabsbrugers fortolkning af den nærtstående part. Det skal bemærkes, at man vil være tale om en subjektiv vurdering fra regnskabsbrugers side, og ledelsen kan derved ikke drages til ansvar for, hvad oplysningen medfører af konsekvenser for regnskabsbrugeren, så længe den nærtstående part er korrekt oplyst.

I regnskabsklasse B er der til gengæld ikke krav om, at der gives oplysninger om hverken transaktioner med nærtstående parter eller nærtstående parter med bestemmende indflydelse. Dette anses som en svaghed i informationsniveauet af reglerne, da transaktioner mellem nærtstående parter der ikke er på markedsmæssige vilkår og oplysning om nærtstående parter med bestemmende indflydelse må anses for at være relevante for en regnskabsbruger. Som gennemgået ovenfor må det retvisende billede i ÅRL § 11 træde i kraft, hvis der er tale om transaktioner der gør at regnskabet giver et forkert billede af aktiver, passiver, resultat og selskabets finansielle stilling på statusdagen. Det er min anbefaling, at disse regler ligeledes bør gælde for virksomheder, der aflægger regnskaber efter regnskabsklasse B.

7.14.2 IFRS

Ved gennemgangen af reglerne efter IFRS er det konkluderet, at kravene til både oplysninger af og transaktioner med nærtstående parter mere omfangsrige end efter årsregnskabsloven. Efter IFRS skal der gives en række oplysninger omkring transaktioner med nærtstående parter, som er grupperet efter hvem transaktionen er foretaget med. Endvidere skal der oplyses om det umiddelbare moderselskab, og hvem der er den ultimativt kontrollerende part, hvis dette ikke er det umiddelbare moderselskab.

Dermed får regnskabsbrugeren rent kvantitativt flere oplysninger ud af en IFRS årsrapport end et regnskab, der er aflagt efter årsregnskabsloven. Til gengæld er der intet krav om stillingtagen til transaktionerne. Dermed bliver regnskabsbruger ikke opmærksom på, at der er foretaget transaktioner, som ikke er på markedsmæssige vilkår. I henhold til IAS 24 er grundlaget for indførelse af reglerne, at en regnskabsbruger skal gøres opmærksom på, at der er foretaget transaktioner mellem nærtstående parter, og transaktionerne kan være påvirket af, at parterne ikke er uafhængige. Denne oplysning får regnskabsbrugeren, og dermed er grundlaget for lovgivningen over-

holdt. Det er dog min opfattelse, at der bør oplyses om, hvorvidt transaktionerne er på markedsmæssige vilkår, idet det ofte vil være en nødvendig oplysning for regnskabsbrugeren med henblik på at vurdere den finansielle stilling af virksomheden. Når alle transaktioner der er foretaget med nærtstående parter bliver oplyst, kan det modsat forvirre en regnskabsbruger, idet der gøres opmærksom på, at der kan være transaktioner, som ikke er på markedsmæssige vilkår, men det bliver ikke oplyst, hvorvidt de er.

På baggrund af ovenstående er det min anbefaling, at der efter IFRS indføres krav til oplysning om, hvorvidt en transaktion med en nærtstående parter er på markedsmæssige vilkår.

7.15 Intern kontrol

Denne opgave tager primært sigte på nærtstående parter i større virksomheder. Disse virksomheder kan have mange transaktioner med et omfangsrigt netværk af nærtstående parter. Dette stiller store krav til virksomhedernes interne kontrol og dermed, hvordan virksomheden identificerer deres nærtstående parter, og de transaktioner der er foretaget hermed. I forbindelse med revisionsafsnittet vil den interne kontrol blive gennemgået yderligere. Det vil blive vurderet, hvorfor den interne kontrol er vigtig i relation til nærtstående parter. Dette afsnit er medtaget med henblik på, at gøre opmærksom på, at det er essentielt i større virksomheder, at der er effektive interne kontroller for at kunne foretage den korrekte regnskabsmæssige behandling. Dette skyldes, at det interne kontrolmiljø er medvirkende til at identificere de nærtstående parter og transaktioner med disse. Idet det er nødvendigt at kunne identificere de nærtstående parter og transaktionerne hermed for at kunne oplyse dem i årsrapporten, er det nødvendigt med interne kontroller. Det er ledelsen der har ansvaret for at aflægge et regnskab, der er retvisende i overensstemmelse med den relevante begrebsramme⁶⁸. Derved er det også ledelsens ansvar at sørge for, at det interne kontrolmiljø er effektivt og hensigtsmæssigt i relation til overholdelse af oplysningskravene omkring nærtstående parter.

7.16 Sammenfatning

Nærtstående parter defineres efter IAS 24, da reglerne i årsregnskabsloven henviser til denne som fortolkningsbidrag. Overordnet er muligheden for at henholdsvis deltage og kontrollere beslutninger i virksomheden afgørende for, hvorvidt der foreligger en nærtstående part.

⁶⁸ ÅRL § 8, stk. 1

I henhold til årsregnskabsloven skal nærtstående parter med bestemmende indflydelse oplyses. Herudover skal der oplyses om transaktioner med nærtstående parter, som ikke er på markedsmæssige vilkår.

I henhold til IFRS skal der gives oplysninger om umiddelbar modervirksomhed og den ultimative modervirksomhed. Herudover skal der gives en oplysninger om alle transaktioner der er foretaget med nærtstående parter.

Det kan være svært at opgøre en markedsmæssig værdi. Derfor er der givet eksempler på, hvilke forhold der kan have betydning ved denne vurdering. Eksempelvis bør der ved vurdering om et salg er på markedsmæssige vilkår, udover pris, også tages hensyn til betalingsbetingelser og leveringsbetingelser. Det er anbefales, at vejledningen indarbejdes i IAS 24, med henblik på at ensarte vurderinger.

Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter kan være relevante for regnskabsbrugere, da specielt kreditorer, virksomhedsdeltagere om mulige virksomhedsdeltager er interesseret i virksomhedens finansielle stilling.

Det er anbefalet, at årsrapporter efter årsregnskabsloven skal indeholde oplysninger af alle transaktioner med nærtstående parter. Det er desuden anbefales, at IFRS indfører krav om oplysning af transaktioner, der ikke er på markedsmæssige vilkår. Kravet om oplysning af alle transaktioner medfører at regnskabsbruger gøres opmærksom på muligheden for, at transaktioner ikke er på markedsmæssige vilkår. Kravet om oplysning af at transaktioner ikke er udført på markedsmæssige vilkår, gør at regnskabsbrugeren kan vurderer indvirkning af transaktionerne.

8 Skattemæssig behandling af nærtstående parter

Gennemgangen af den skattemæssige behandling foretages med henblik på at gennemgå sammenhænge mellem den regnskabsmæssige og skattemæssige behandling af transaktioner med nærtstående parter. Der foretages en kort gennemgang af overordnede regler for transaktioner med nærtstående parter. Herefter foretages en fortolkning på grundlaget for reglerne. Til sidst behandles hvordan transaktioner med nærtstående parter værdiansættes efter de skattemæssige regler.

8.1 Armslængdeprincippet

Armslængdeprincippet er anført i LL § 2 og regulerer, hvordan transaktioner mellem nærtstående parter i skatteretlig forstand skal gennemføres. Lovteksten i LL § 2, stk. 1 lyder som følger:

Skattepligtige,

- *Hvorover fysiske eller juridiske personer udøver en bestemmende indflydelse,*
- *der udøver bestemmende indflydelse over juridiske personer,*
- *der er koncernforbundet med en juridisk person,*
- *der har fast driftssted i udlandet,*
- *der er en udenlandsk fysisk eller juridisk person med et fast driftssted i Danmark, eller*
- *der er udenlandsk fysisk eller juridisk person med kulbrintetilknyttet virksomhed omfattet af kulbrinteskattelovens § 21, stk. 1 eller 4.*

*skal ved opgørelsen af den skatte- eller udlodningspligtige indkomst anvende priser og vilkår for handelsmæssige og økonomiske transaktioner med ovennævnte fysiske og juridiske personer og faste driftsteder (kontrollerede transaktioner) i overensstemmelse med, hvad der kunne være opnået, hvis transaktionerne var afsluttet mellem uafhængige parter.*⁶⁹

LL § 2, stk. 1 regulerer i hovedtræk at transaktioner, der foretages mellem de ovenfor nævnte nærtstående parter, skal foretages på markedsmæssige vilkår.

Af lovteksten kan det endvidere udledes, at der er tre betingelser, der skal være opfyldt, for at loven kan anvendes. Der skal være tale om en fysisk eller juridisk person, der er skattepligtig til Danmark. Der skal være tale om en skattepligtig, der er "koncernforbundet" med en part i ind-

⁶⁹ LL § 2, stk. 1

eller udland. Til sidst skal der være tale om, at en part har bestemmende indflydelse efter koncernbegrebet⁷⁰.

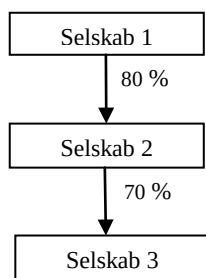
Begrebet skattepligtig består i dette tilfælde enten af fysiske personer, selskaber, dødsboer og faste driftssteder⁷¹. Ved koncernforbunden part forstås, at der skal foreligge en part, der har bestemmende indflydelse over en anden. Alternativt skal den koncernforbundne del bestå i, at parterne har den samme bestemmende part eller kreds af parter.

8.1.1 Bestemmende indflydelse

Overordnet foreligger der bestemmende indflydelse, når en part ejer over 50 % af stemmerettighederne i en anden. Det er vigtigt at notere sig, at det er stemmerettighederne, der er gældende for bedømmelsen af, hvorvidt der foreligger bestemmende indflydelse. Typisk vil stemmerettighederne følge ejerandelene, men der er mulighed for eksempelvis at aftale, at en minoritetsaktionær i et selskab har den bestemmende indflydelse

Den bestemmende indflydelse kan være direkte eller indirekte. Ved direkte bestemmende indflydelse forstås et selskab eller en person, der besidder over 50 % af stemmerettighederne i en juridisk enhed. Nedenfor er der skitseret et eksempel på bestemmende indflydelse. I Dette tilfælde har selskab 1 direkte bestemmende indflydelse i selskab 2.

Scenarie 1

Figur 9: Bestemmende indflydelse - Person⁷²

I Scenarie 1 opnås der endvidere indirekte bestemmende indflydelse i selskab 2. Den bestemmende indflydelse, som selskabet udøver i selskab 2 medfører, at alle selskab 2's stemmerettigheder i selskab 3 medregnes ved opgørelsen af hvorvidt der foreligger bestemmende indflydelse i selskab 3. Selskabet har dermed 70 % af stemmerettighederne i selskab 2, selvom den samlede ejerandel i selskab 2 alene udgør 45,5 %. Tankegangen bag denne regel er, at idet selskabet har

⁷⁰ Skattekartoteket, Kapital 21, s. 33

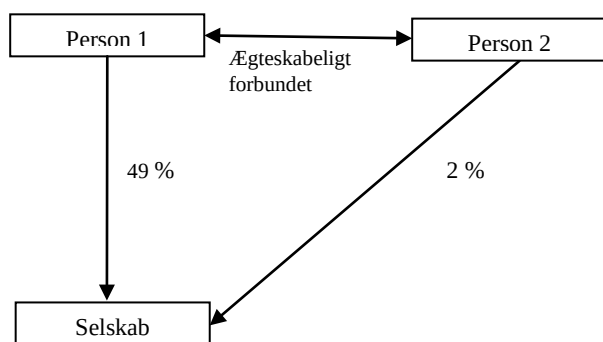
⁷¹ Skattekartoteket, Kapital 21, s. 33

⁷² Egen tilvirkning

bestemmende indflydelse i selskab 1, kan selskabet gennemtvunge beslutninger i dette selskab. Dette indebærer også beslutninger om, hvordan de 70 % af stemmerne i selskab 2 skal anvendes. Dermed opstår den bestemmende indflydelse i selskab 3. Der kan her drages en parallel til de regnskabsmæssige regler om kontrol, som gennemgået tidligere. Disse medregner ligeledes alle dattervirksomhedens stemmer i andre virksomheder, såfremt der er bestemmende indflydelse i dattervirksomheden.

I forbindelse med opgørelse af stemmerettigheder inddrages også nærtstående parter stemmerettigheder. Nedenfor er der udarbejdet et eksempel, hvor en persons nærtstående parter stemmerettigheder medfører bestemmende indflydelse.

Scenarie 2

Figur 10: Bestemmende indflydelse med nærtstående parter⁷³

Scenarie 2 omhandler en situation, hvor person 1 ejer 49 % af aktierne i et selskab og dermed ikke har bestemmende indflydelse i sig selv. I situationen ejer person 2 2 % af aktierne og eftersom person 1 og person 2 er ægteskabeligt forbundet, opstår der bestemmende indflydelse for både person 1 og 2, idet ejerandele hos nærtstående medregnes. Hvem der er nærtstående defineres således:

*Som nærtstående anses den skattepligtiges ægtefælle, forældre, bedsteforældre samt børn og børnebørn og disse ægtefæller eller dødsboer efter de nævnte personer. Stedbarns- og adoptivbarnsforhold sidestilles med ægte slægtsforhold.*⁷⁴

Idet en person i kredsen af nærtstående har bestemmende indflydelse vil alle personer i kredsen af nærtstående anses som havende bestemmende indflydelse. I scenarie 2, vil person 1 og 2's

⁷³ Egen tilvirkning

⁷⁴ LL § 16H, stk. 6

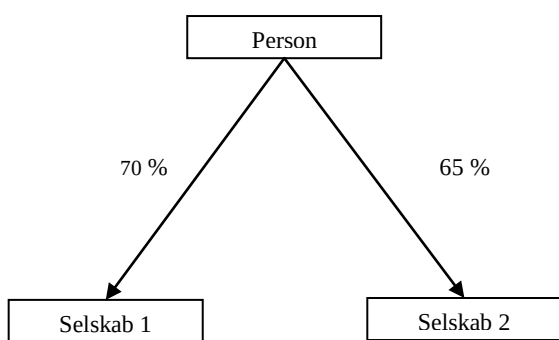
forældre, børn, børnebørn og disse ægtefæller også være nærtstående til selskabet. Denne regulering medfører, at en transaktion mellem selskabet person 1 og 2's barn vil være omfattet af reglerne, selvom barnet ikke direkte har andel i stemmerettighederne i selskabet. En sådan transaktion skal derfor gennemføres på markedsmæssige vilkår.

Reglen om bestemmende indflydelse omfatter tillige fælles bestemmende indflydelse gennem aftale. Såfremt flere ejere har indgået en aftale om bestemmende indflydelse, vil disse parter begge anses for at have bestemmende indflydelse i selskabet.

8.2 Koncernforbundne

LL § 2 definerer at skattepligtige, der er koncernforbundne med en juridisk person, skal anses for omfattet af reglerne. LL § 2, stk. 3 definerer koncernforbundne juridiske personer som juridiske personer, hvor samme kreds af selskabsdeltagere har bestemmende indflydelse eller fælles ledelse. Dette medfører, at to selskaber, der er ejet af samme ejerkreds med bestemmende indflydelse eller fælles ledelse må anses som omfattet af reglerne.

Scenarie 1

Figur 11: Koncernforbundne parter⁷⁵

I ovenstående figur anses selskab 1 og selskab 2 for koncernforbundne, idet der tale om juridiske personer, der er koncernforbundne med samme kreds af selskabsdeltagere. Det gør ingen forskel, om det er et selskab eller en person, der har den bestemmende indflydelse i selskaberne.

8.2.1 Armslængde vilkår

Armslængdeprincippet regulerer, at transaktioner der foretages mellem disse parter skal foretages som om, at de var gennemført mellem uafhængige parter. Der er gennemgået en række eksem-

⁷⁵ Egen tilvirkning

pler på tilfælde, hvor der er opnået bestemmende indflydelse, og disse derfor er omfattet af reglerne i armslængdeprincippet.

Armslængdevilkår er i lovteksten defineret ved, at transaktioner skal foretages, som om de er foretaget mellem uafhængige parter. Det er ikke nærmere beskrevet, hvad der definerer uafhængige parter. Uafhængige parter kan tolkes på baggrund af, at loven definerer afhængige parter, og alle der ikke er omfattet af denne definition må anses for at være uafhængige.

Prisfastsættelsen mellem nærtstående parter, kan give anledning til problemer, hvis der ikke er det nødvendige sammenligningsgrundlag. Selve prisfastsættelsen er kendt som transfer pricing.

Et eksempel på simpel prisfastsættelse er en aktionær, der køber et aktiv i form af en bil fra sit selskab. Hvis prisfastsættelsen skal være på markedsmæssige vilkår, kan der forhøres hos en forhandler eller undersøges hvad en tilsvarende bil senest er solgt til mellem uafhængige parter.

Et eksempel hvor det er svært at fastsætte en pris, som hvis den var foretaget imellem uafhængige parter, er ved høj grad af koncernintern samhandel. Et eksempel kan være følgende:

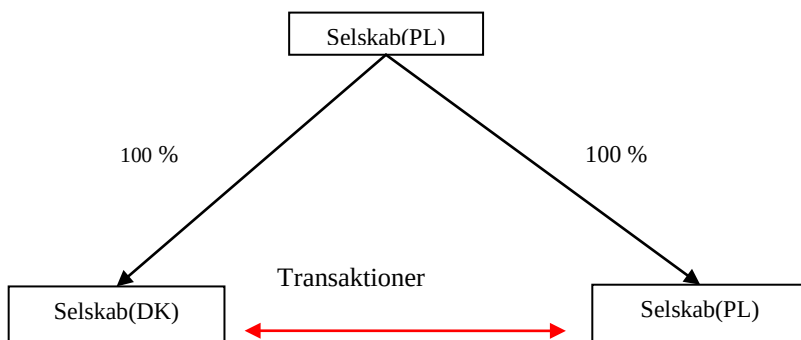
I en koncern indgår der henholdsvis et produktionsselskab og et salgsselskab. Salgsselskabet markedsfører produktet og foretager alle forhandlinger med kunden, mens produktionsselskabet foretager alle yderligere aktiviteter som indkøb, produktion og distribution. Der foretages herefter salg mellem produktionsselskabet og salgsselskabet, som så sælger det videre til slutkunden. Internt i koncernen skal det fastsættes, hvad værdien af varen er, når den sælges fra produktionsselskabet til salgsselskabet. Dette kan være meget svært at afgøre, specielt hvis der ikke er handel med uafhængige parter, der kan sammenlignes med.

Senere i afsnittet behandles en række metoder til fastsættelse af afregningspriser.

8.3 Grundlag for indførelse af armslængdeprincippet

Armslængdeprincippet i LL § 2 er en skattemæssig værnsregel, der sikrer imod skatteoptimering, som kan foretages på baggrund af transaktioner med nærtstående parter. Den mest almindelige form for skatteoptimering vil bestå i, at multinationale koncerner foretager koncerninternt salg med henblik på at anbringe indtægterne i de selskaber, hvor skattebetalingen er lavest.

Scenarie 1

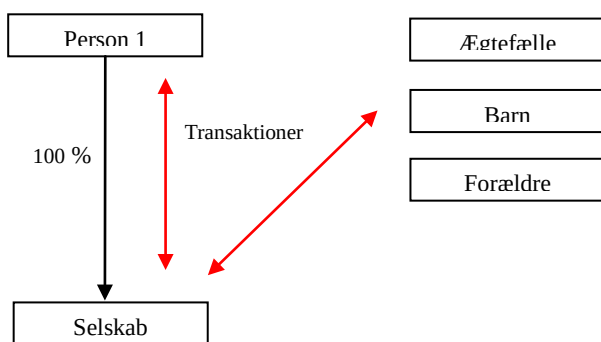

Figur 12: Multinationale koncerner⁷⁶

I scenarie 1 illustreres det, hvordan der kan foretages skatteoptimering i internationale koncerner. En polsk koncern har et dansk datterselskab. En metode til skatteoptimering vil være transaktioner mellem datterselskaberne, der begunstiger det polske datterselskab. Dette medfører, at resultatet forøges i det polske selskab og formindskes i det danske selskab. Dermed beskattes koncernen som helhed lavere, da beskatningen i polen er lavere end beskatningen i Danmark.

En anden form for skatteoptimering er skatteoptimering af en hovedaktionær eller dennes nærtstående private formue gennem transaktioner med selskabet.

Scenarie 2

Figur 13: Skatteoptimering for hovedaktionær⁷⁷

I scenarie 2 er det skitseret, hvorledes en hovedaktionær kan foretage skatteoptimering ved transaktioner med nærtstående parter. Dette kan eksempelvis være køb og salg af aktiver til vilkår, der er bedre end mellem uafhængige parter. Alternativ kan der sælges aktiver til selskabet til priser,

⁷⁶ Egen tilvirkning

⁷⁷ Egen tilvirkning

der overstiger markedsmæssige vilkår. På den måde vil hovedaktionæren eller dennes nærtstående kan opnå en gevinst.

8.4 Værdiansættelse af transaktioner med nærtstående

Værdiansættelse af transaktioner med nærtstående parter kan være avanceret, hvis det ikke er muligt at finde et eksempel på en lignende transaktion mellem uafhængige parter. I nogle selskaber kan der endvidere være et stort omfang af transaktioner med nærtstående parter, hvilket gør, at der er brug for en operationel metode, til at opgøre priser på markedsmæssige vilkår.

OECD's guideline til transfer pricing er indført for at operationalisere værdiansættelse af koncernintern handel. Det er de modeller, som SKAT henviser til i ligningslovens guide til transfer pricing efter dansk lovgivning⁷⁸. OECD's guideline behandler 5 former for prisfastsættelsesmetoder, som selskaber kan anvende med henblik på at opgøre interne afregningspriser. Metoderne er følgende:

- Den frie markedsprismetode (CUP)
- Videresalgsmetoden (Resale Price Method)
- Kost plus avancemetoden (Cost Plus Method)
- Avancefordelingsmetoden (Profit Split Method)
- Transaktionsbestemte nettoavancemetode (TNMM)⁷⁹

OECD har foretaget rangorden af metoderne i forhold til, hvad der er mest retvisende at anvende. Metoderne ikke er bedre end de data, der anvendes ved brug af metoderne⁸⁰. Det vil sige, at er det umuligt at finde et sammenligningsgrundlag, kan den frie markedsprismetode ikke anvendes.

8.4.1 Den frie markedsprismetode (Comparable uncontrolled price method - CUP)

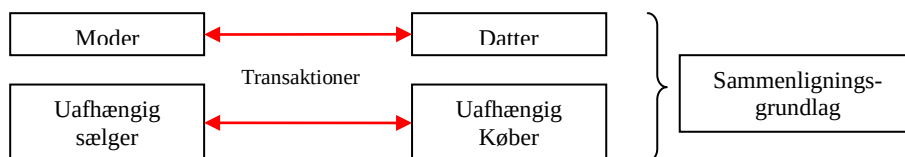
Den frie markedsprismetode regulerer priserne efter sammenlignelige priser, der er foretaget mellem uafhængige parter. Denne model bør altid anvendes i tilfælde, hvor der er et relevant sammenligningsgrundlag. Der findes metoder til opgørelse af markedspriser for markedspriser.

⁷⁸ Ligningsvejledning, selskaber og aktionærer 2010-1, S.I.2

⁷⁹ Ligningsvejledning, selskaber og aktionærer 2010-1, S.I.2.7.2

⁸⁰ Transfer pricing i praksis, s. 106

Eksternt sammenligningsgrundlag

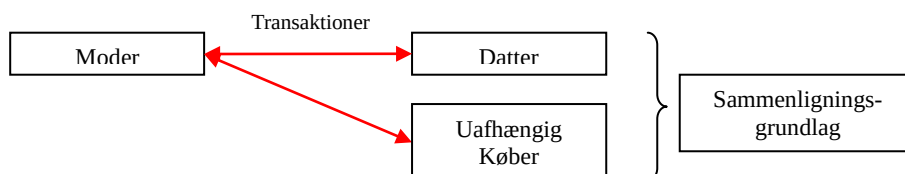
Figur 14: Eksternt sammenligningsgrundlag⁸¹

Som illustreret i ovenstående figur kan der foretages sammenligning med en transaktion, der er foretaget mellem uafhængige parter. Ved brug af metoden er det vigtigt at have et relevant sammenligningsgrundlag. Det stiller således store krav til den transaktion, der skal anvendes som sammenligningsgrundlag. Enten skal der findes et produkt, der er sammenligneligt, ellers skal eventuelle forskelle hertil ikke give anledning til væsentlige prisforskelle. Hvis der er forskelle på produktet, skal der foretages reguleringer til prisen.

Forskelle kan både være i form af fysiske forskelle eller forskellige i anvendelsemetoder af produktet, men det kan lige så godt være forskelle i varemærkeværdien.

Internt sammenligningsgrundlag

Ved internt sammenligningsgrundlag er der en intern transaktion der er foretaget mellem uafhængige parter. Internt sammenligningsgrundlag er illustreret nedenfor.

Figur 15: Interne sammenligningsgrundlag⁸²

Der er foretaget transaktioner med det samme produkt både til datterselskabet og til en uafhængig køber. Dette gør at prissætningen kan foretages på baggrund af salget til den uafhængige part med henblik på at foretage transaktionen på armslængdevilkår.

Ved anvendelse af den frie markedsprismetode er der andre forhold, der skal tages stilling til. I ovenstående er der fundet frem til den pris, der skal betales ved en transaktion mellem uafhængige parter. Derudover skal der tages stilling til eksempelvis hvor i værdikæden, salget sker fra eller om de markeder, der sælges til er økonomisk sammenlignelige. Det kan derfor være, at eks-

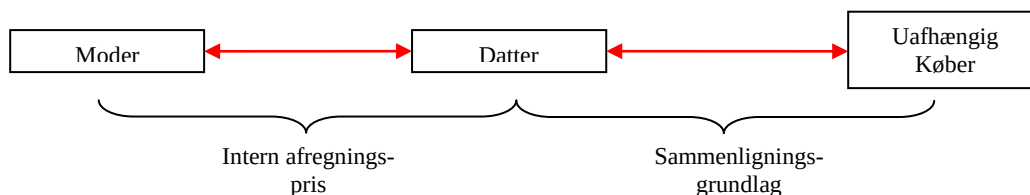
⁸¹ Egen tilvirkning

⁸² Egen tilvirkning

terne kunder betaler for en kundeservice eller reklametillæg, som et internt salg ikke bør afspejle, og derfor kan der sælges billigere mellem koncernselskaber.⁸³

8.4.2 Videresalgsmetoden (Resale Price Method)

Videresalgsmetoden tager udgangspunkt i salgs- og distributionsselskaber, som ikke selv producerer produktet.

Figur 16: Videresalgsmetoden⁸⁴

Kostprisen er kendt for moderselskabet, og det samme er salgsprisen til den uafhængige køber. Herefter sammenlignes bruttoavancer med andre salgsselskaber, som sælger samme produkt eller produktgruppe på samme vilkår. Koncernen kan herefter tage udgangspunkt i den bruttoavance, som bør tilhøre datterselskabet, og moderselskabet skal sælge til en pris, der medfører, at datterselskabet opnår netop denne bruttoavance. I eksemplet skal der reguleres for eventuelle forskelle, der er opstået ved videresalg eller ved produktion. Hvis der i sammenligningsgrundlaget opstår en merværdi på produktet som følge af en varemærkeværdi, og varemærket i den ovenstående koncerns tilfælde kommer fra moderselskabet, skal der foretages reguleringer herfor. Det vil medføre, at der skal ligges en lavere avance end ved sammenligningsgrundlaget, hvis varemærkeværdien her kommer fra salgsselskabet.⁸⁵

8.4.3 Kostpris plus avancemetoden (Cost Plus Method)

Kostpris plus avancemetoden er en anden metode, der relaterer sig til bruttoavancen. Ved denne metode beregnes omkostninger til brug for produktion af et produkt, og herefter tillægges en bruttoavance i forhold til et sammenligneligt produkt på markedet. Metoden kan i praksis give problemer i relation til opgørelse af "omkostningsbasen" i forhold til hvilke omkostninger der skal medregnes. I henhold til OECD's transfer pricing guideline er det standardomkostninger, der skal beregnes på baggrund af. Dette medfører blandt andet, at der ikke kan faktureres ineffektivi-

⁸³ Transfer pricing i praksis, s. 109

⁸⁴ Egen tilvirkning

⁸⁵ Transfer pricing i praksis, s. 113

tet eller svind. Dette må også være i overensstemmelse med lovgivningen om transaktioner mellem uafhængige parter, da en uafhængig part ikke vil betale for svind eller ineffektivitet.⁸⁶

8.4.4 Avancefordelingsmetoden (Profit Split Method)

Avancefordelingsmetoden tager udgangspunkt i det overskud der skabes samlet set i koncernen. Overskuddet skal deles ud mellem de overskudsgivende selskaber. Overskudsfordelingen foretages ud fra to steps. Den første er en bidragsanalyse, der fordeler overskuddet på baggrund af de funktioner, som de enkelte parter bidrager med. Fordelingen skal foretages på baggrund af hvordan fordelingen ville være foretaget mellem uafhængige parter. Herefter skal der foretages en residualanalyse, hvor residualværdien fordeles ud fra de faktiske forhold i denne koncern. Det kan både være en negativ eller positiv værdi, der fordeles efter, hvorledes de faktiske omstændigheder i denne koncern skiller sig ud fra de eksterne forhold, der er gennemgået i bidragsanalysen.

Denne metode anvendes ofte ved forholdsvist unikke produkter, hvor der ikke er mulighed for at finde et tilsvarende produkt.⁸⁷

8.4.5 Den transaktionsbestemte nettoavancemetode (TNMM)

Den transaktionsbestemte nettoavancemetode baserer sig på nettooverskuddet. Denne metode fordeler overskuddet mellem koncernselskaber på baggrund af basisoplysninger som eksempelvis omsætning eller omkostninger. Hvis det er muligt, kan denne fordeling foretages på baggrund af selskabets transaktioner med et uafhængigt selskab. Hvis det ikke er muligt kan et uafhængig selskabs lignende transaktioner anvendes til at foretage fordelingen ud fra. Fordelen ved denne metode er, at der kun skal bruges et sammenligneligt selskab for at opføre et grundlag for fordelingen.

I praksis anvendes denne metode ofte, men det kan være svært at finde den nødvendige information fra en uafhængig part, da det ofte vil kræve en form for segmentering, da oplysningerne ikke fremgår af offentligt tilgængelige oplysninger.⁸⁸

⁸⁶ Transfer pricing i praksis, s. 115

⁸⁷ Transfer pricing i praksis, s. 116

⁸⁸ Transfer pricing i praksis, s. 117

8.5 Sammenligning af regnskabsmæssig og skattemæssig behandling

Dette afsnit udarbejdes med henblik på at sammenligne den regnskabsmæssige og skattemæssige behandling af nærtstående parter, for derigennem at vurdere, hvorvidt der er sammenhæng mellem de skattemæssige regler og revisors rolle ved revision af nærtstående parter.

8.6 Årsregnskabet sammenlignet med skatteregnskabet i praksis

For at forstå sammenhængen mellem regnskabsmæssig og skattemæssig behandling af nærtstående parter, er det relevant at gennemgå, hvorledes henholdsvis den skattemæssige og regnskabsmæssige indkomst opgøres. Årsregnskabet afspejler direkte de transaktioner, der er foretaget i selskabet. Ved udarbejdelse af skatteregnskabet, tages der udgangspunkt i de transaktioner, der er registreret årsregnskabet og reguleres for transaktioner, der skattemæssigt skal behandles anderledes. Et eksempel herpå kan være repræsentationsomkostninger, hvor der skattemæssigt kun er fradrag for 75 %.⁸⁹ En sådan forskel betegnes som en permanent forskel, idet det er en udgift, som selskabet mister fradraget for permanent. Derudover bliver der også reguleret for forskellen mellem regnskabsmæssige og skattemæssige afskrivninger. Dette skyldes, at der ofte er forskel på, hvordan anlægsaktiver afskrives henholdsvis skattemæssigt og regnskabsmæssigt. Dette er ikke en permanent forskel, idet der ved fuld afskrivning af aktiverne vil være afskrevet det samme beløb, og der er således blot tale om forskydning af fradragene. Dermed opstår der en udskudt skat eller et udskudt skatteaktiv på anlægsaktiverne, idet selskabet enten vil have skattemæssige afskrivninger til gode, eller have afskrevet for meget regnskabsmæssigt i forhold til skattemæssigt.⁹⁰

8.7 Forskelle mellem regnskabsmæssig og skattemæssig behandling af nærtstående parter

Ved vurdering af forskellen på behandlingen af nærtstående parter, vil det være relevant først at tage udgangspunkt i, hvorledes nærtstående parter defineres. Den skattemæssige definition relaterede sig primært til den bestemmende indflydelse, nærtstående familiemedlemmer til personer med bestemmende indflydelse samt koncernforbundne virksomheder. Årsregnskabsloven (og IFRS') definition er mere omfattende og dermed er flere parter inkluderet i kredsen. Eksempelvis inkluderer dette også ledelsesmedlemmer, der ikke har bestemmende indflydelse og nærtstående familie hertil.

⁸⁹ LL § 9, stk. 3.

⁹⁰ Regnskabshåndbogen 2012, fra s. 433

Reglerne for transaktioner mellem nærtstående parter efter årsregnskabsloven er alene oplysningskrav. Der er dermed ikke noget krav til, at transaktioner mellem nærtstående parter skal foretages på markedsmæssige vilkår. Såfremt to nærtstående parter foretager transaktioner, der ikke er på markedsmæssige vilkår, er der ikke nogen regulering, der hindrer dette, men der er krav til, at det skal oplyses i årsregnskabet.

Efter den skattemæssige behandling af transaktioner med nærtstående parter, er det derimod et krav om, at transaktionerne skal foretages på markedsmæssige vilkår. Dermed skal en transaktion mellem nærtstående parter reguleres skattemæssigt, såfremt den regnskabsmæssigt ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår.

For forståelsen skyld er der nedenfor udarbejdet et eksempel på behandlingen af en transaktion mellem nærtstående parter, der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår.

Et selskab har solgt en ejendom til hovedaktionæren til den bogførte værdi som udgør 1,5 mio. kr. På salgstidspunktet udgør handelsværdien af huset 2 mio. kr. Ejendommen sælges til 1,7 mio. kr. Dermed er transaktionen ikke foretaget på markedsmæssige vilkår. For at simplificere eksemplet er der ikke beregnes en ejendomsavance efter reglerne herom, men den skattemæssige avance sættes til 0,5 mio. kr. Ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, vil selskabets beskatning opgøres som følger:

Opgørelse af skattepligtig indkomst for indkomståret 2011:

Resultat før skat ifølge årsregnskabet	3.000.000
<i>Ikke skattepligtige indtægter:</i>	
Regnskabsmæssig avance ved salg af ejendom	-200.000
<i>Skattepligtige indtægter:</i>	
Ejendomsavance ved salg af ejendom	500.000
Skattepligtig indkomst for indkomståret 2011	3.300.000

Figur 17: Opgørelse af skattepligtig indkomst⁹¹

Dermed bliver den skattemæssige indkomst forskellig til den regnskabsmæssige, da der er foretaget transaktioner regnskabsmæssigt, som ikke er på markedsmæssige vilkår, hvilket ikke er muligt efter den skattemæssige regulering.

⁹¹ Egen tilvirkning

Det kan dermed konkluderes, at det er muligt at have årsregnskaber og skatteregnskaber, der er forskellige fra hinanden. Ovenstående vil være at betragte som en permanent afvigelse, da selskabet betaler skat af en gevinst som det aldrig realiserer.

8.8 Skatteforpligtigelsen

Ved forskel i regnskabsmæssig og skattemæssig behandling af transaktioner med nærtstående parter opstår der permanente forskelle i skatteberegningen. Dette medfører at skatteudgiften i årsregnskabet vil være iøjnefaldende, idet den effektive skatteprocent vil være væsentlig afvigende fra den normale selskabsbeskatning på 25 %. Den effektive skatteprocent er den % som årets skat udgør af årets resultat før skat. Som hovedregel vil denne være tæt på 25 %, da permanente forskelle ofte er relativt små, og midlertidige forskelle i mellem regnskabsmæssig og skattemæssig behandling reguleres i den udskudte skat⁹².

Ved store forskelle i skattepligtig indkomst som følge af forskelle mellem regnskabsmæssig og skattemæssig behandling af nærtstående parter, vil der være store permanente afvigelser, og dermed vil den effektive skatteprocent kunne afvige fra de normale ca. 25 %.

8.9 Transfer pricing som regnskabsmæssig dokumentation

Ved gennemgang af skattemæssige prisfastsættelsesmetoder, er det konkluderet, at disse anvendes til opgørelsen af en værdi, der er på markedsmæssige vilkår. Dette er ud fra en regnskabsmæssig synsvinkel interessant, idet der regnskabsmæssigt er lovgivning om, at transaktioner der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, skal oplyses. Dermed kan den skattemæssige dokumentation, for fastsættelse af priser på markedsmæssige vilkår, udgøre dokumentation for, hvorvidt en transaktion regnskabsmæssigt skal oplyses.

8.10 Sammenfatning

Nærtstående parter behandles skattemæssigt efter ligningslovens § 2. Denne regulerer at transaktioner skal foretages som om, at de er foretaget mellem uafhængige parter. Regelsættet er indsat med henblik på at undgå den skatteoptimering, der ellers vil være mulig ved eksempelvis at flyttes internationale koncerners indtægter til lavt beskattede lande eller begunstige en aktionær på bekostning af selskabet.

⁹² Regnskabshåndbogen 2012, s. 441

OECD har udarbejdet en transfer pricing guideline med 5 modeller til opgørelse af den markedsmæssige værdi af transaktioner med nærtstående parter. Metoderne består i høj grad i at finde relevant sammenligningsgrundlag til opgørelse af den markedsmæssige værdi af transaktionerne.

Ved sammenligning af regnskabsmæssig og skattemæssig behandling af transaktioner med nærtstående parter, er det konstateret, at det for selskaber er muligt at have forskelle mellem den regnskabsmæssige og den skattemæssige værdi.

Ved gennemgangen er det konkluderet, at den skattemæssige behandling af nærtstående parter medfører et relevant grundlag for den regnskabsmæssige behandling. Idet behandlingen skattemæssigt skal foretages på markedsmæssige vilkår, kan virksomhedens dokumentation for den skattemæssige behandling danne grundlag for den regnskabsmæssige behandling. Dermed kan transfer pricing modellerne anvendes som dokumentation for, hvorvidt transaktioner skal oplyses regnskabsmæssigt.

9 Revision af nærtstående parter

Nærværende afsnit behandler revisors rolle i relation til transaktioner med nærtstående parter.

Revision af nærtstående parter tager udgangspunkt i regnskaber aflagt efter årsregnskabsloven. Der bliver udarbejdet et særskilt afsnit vedrørende forskelle til, hvordan revision kan foretages, hvis der aflægges efter IFRS.

9.1 Revisors regulering ved afgivelse af revisionserklæring

Grundlaget for at afgive en revisionspåtegning udspringer sig i, at regnskabsbrugeren ikke i sig selv er i stand til at sikre, at regnskabet afspejler virkeligheden i virksomhedens økonomi.⁹³ Overordnet er revisorer, der afgiver revisionspåtegninger i Danmark omfattet af revisorloven.⁹⁴ Revisorlovgivningen regulerer eksempelvis, at godkendte revisorer skal være uafhængige ved afgivelse af en revisionspåtegning.⁹⁵ Herunder er revisor underlagt bekendtgørelser, erhvervs- og selskabsstyrelsens vejledninger om henholdsvis erklæringer og uafhængighed, revisionsstandarde og andet materiale i form af eksempelvis revisionsudtalelser.⁹⁶ Når der afgives en revisionspåtegning på et årsregnskab, vil erklæringsbekendtgørelsen regulere erklæringen. På baggrund af erklæringsbekendtgørelsen er der endvidere udstedt en erklæringsvejledning, som vejleder i revisors erklæringer.

9.2 Revision af regnskaber

Det overordnede formål med revision er angivet i ISA 200. *"Formålet med en revision er at styrke de tiltænkte brugeres tillid til regnskabet. Dette opnås ved, at revisor udtrykker en konklusion om, hvorvidt regnskabet i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme."*⁹⁷ I specialet er den regnskabsmæssige begrebsramme enten årsregnskabsloven eller IFRS. Det er således revisors rolle at konkludere, hvorvidt regnskabet overholder reglerne i den relevante begrebsramme. De relevante regler efter begrebsrammerne er behandlet i det første afsnit af specialet.

Revisors mål er følgende ved afgivelse af en revisionspåtegning:

⁹³ Revisor - Regulering og rapportering, s. 38

⁹⁴ RL § 1, stk. 2

⁹⁵ RL § 24

⁹⁶ Revisor - Regulering og rapportering, s. 24-32

⁹⁷ ISA 200, afsnit 3

- *at opnå høj grad af sikkerhed for, at regnskabet som helhed ikke indeholder væsentlig fejlinformation, uanset om fejlinformation skyldes besvigelser eller fejl, således at revisor er i stand til at udtrykke en konklusion om, hvorvidt regnskabet i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med en relevant regnskabsmæssig begrebsramme, og*
- *at forsynes regnskabet med en erklæring og kommunikere som krævet af ISA'erne i overensstemmelse med revisors observationer.*⁹⁸

Ved opnåelse af høj grad af sikkerhed for at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation vedrørende nærtstående parter, er det formålet at minimere risikoen for denne fejlinformation.

I ISA 200 er de forskellige former for risici defineret. Revisor skal samlet set sørge for, at revisionsrisikoen minimeres til et acceptabelt niveau. Revisionsrisikoen er risikoen for, at der i regnskabet er en uopdaget væsentlig fejl på trods af afgivelsen af en umodificeret påtegning. Revisionsrisikoen sammensætter sig af følgende risici:

- Den iboende risiko
- Kontrolrisikoen
- Opdagelsesrisikoen

Den iboende risiko er risiko for, at der opstår fejl i regnskabet. Dette er inden eventuelle kontroller i selskabet og kan eksempelvis være fejl i optælling af varelager eller fejl i bogføring af bilag.

Kontrolrisikoen er risiko for, at en intern kontrol i selskabet ikke opdager en fejl, som er opstået på baggrund af den iboende risiko.

Opdagelsesrisikoen er risiko for, at der er en væsentlig fejl i regnskabs på trods af udførte revisionshandlinger.⁹⁹

Formlen for risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet kan defineres som følger:

Revisionsrisiko = Iboende risiko x kontrolrisiko x opdagelsesrisiko

Den iboende risiko og kontrolrisikoen er dermed relateret til risikoen for fejl internt i virksomheden, mens opdagelsesrisikoen baseres på det af revisor udførte arbejde.

⁹⁸ ISA 200, afsnit 11

⁹⁹ ISA 200, afsnit 13

9.3 Væsentlighed ved revision af nærtstående parter

ISA 320 vedrører væsentlighed ved revisionen. Idet ÅRL § 12 indeholder et væsentlighedskriterium, skal revisor også tage stilling til væsentlighed ved revisionen. *"Fejlinformation, herunder udeladelser, betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller tilsammen påvirker de økonomiske beslutninger, som brugere træffer på baggrund af regnskabet."*¹⁰⁰ Normalt beregnes væsentlighed på baggrund af flere forhold, herunder hvor regnskabsbrugerens fokus ligger i regnskabet. I en profitorienteret virksomhed vil væsentlighedsniveauet ofte beregnes på baggrund af resultat før skat eller omsætning.¹⁰¹

Væsentlighedsniveauet for regnskabet som helhed er tæt forbundet med risikomodellen, som er gennemgået i forrige afsnit. Revisionsrisikoen skal minimeres til et acceptabelt niveau. Jo lavere væsentlighedsniveau der beregnes, jo mindre bliver risikoen for fejl.

ISA 320 regulerer, at væsentlighedsniveauet i relation til eksempelvis nærtstående parter og ledelsesafflønning kan ligge under det generelle niveau for væsentlighed på regnskabet som helhed¹⁰². Det skyldes, at det må forventes at en fejl, der er lavere end væsentlighedsniveauet for regnskabet som helhed, kan påvirke regnskabsbrugers økonomiske dispositioner på trods heraf. Disse noter betegnes som kontrolnoter.

Ved kontrolnoter forstås noter, hvor regnskabsbrugerne kan kontrollere dem, der leder virksomheden. I disse tilfælde kan selv en mindre afvigelse være væsentlig.¹⁰³ I forhold til nærtstående parter kan det være i tilfælde, hvor ledelsen foretager dispositioner, der ikke er i aktionærernes interesse. Det kunne eksempelvis være køb af aktiver til en pris under markedsværdien.

Som hovedregel er der ved oplysning af transaktioner med nærtstående parter et normalt væsentlighedsniveau efter ÅRL § 13, stk. 1, nr. 3.¹⁰⁴ Det kan eksempelvis være ved køb og salg mellem en modervirksomhed og dennes helejede dattervirksomhed. I dette tilfælde er der ikke regnskabsbrugere, der vil have interesse i mindre afvigelser.

Dermed kan det konkluderes, at der ved revision af nærtstående parter skal foretages vurdering fra transaktion til transaktion med henblik på at vurdere, om fejl i oplysning af nærtstående parter vedrører en kontrolnote, eller er omfattet af det generelle væsentlighedsniveau.

¹⁰⁰ ISA 320, afsnit 2

¹⁰¹ ISA 32, afsnit A3

¹⁰² ISA 320, afsnit A10

¹⁰³ Fondsrådets generelle overvejelser og afvejninger ved vurdering af væsentlighed i forbindelse med regnskabskontrol, s. 12

¹⁰⁴ Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven, s. 721

9.4 Problemstillinger ved revision af nærtstående parter

Nærtstående parter kan være et kompliceret område at revidere. Nedenstående eksempler på grundlaget for kompleksiteten er udarbejdet på baggrund af ISA 320 og erfaring fra gennemgang i tidligere afsnit.

- Ineffektive kontroller i relation til identifikation af nærtstående parter og transaktioner hermed
- Ineffektive informationssystemer til identifikation af nærtstående parter og transaktioner hermed
- Komplekse koncerner medfører yderligere risiko for ikke at identificere nærtstående parter
- Høj grad af fortolkning og ofte svært at finde relevant sammenligningsgrundlag

9.4.1 Identifikation af nærtstående parter og transaktioner

De første tre punkter vedrører identifikationen af nærtstående parter. V kan have begrænset fokus på identifikation af nærtstående parter. Et selskab, med ønske om den korrekte regnskabsaflægelse, vil implementere løbende kontroller, der sikrer, at transaktioner med nærtstående parter, registreres korrekt og dermed oplyses korrekt i årsregnskabet. En kontrol kan være, at selskabet på forhånd udarbejder en udtømmende liste over alle selskabets nærtstående parter efter definitionen i IAS 24 og registrerer disse særskilt i selskabets informationssystem. Indenfor fastlagte periodiske intervaller, vil ledelsen tage stilling en opgørelse af de foretagne transaktioner, og hvorledes de skal oplyses.

Selskabets informationssystem vil være essentielt i forhold til at holde styr på nærtstående parter i virksomheden. Ved at identificere nærtstående parter med særskilte nummerrækkefølger i informationssystemet, kan dette automatisk hente alle nødvendige informationer, herunder:

- Hvilke parter der er nærtstående til en virksomhed
- Hvilke transaktioner der er foretaget med de nærtstående parter

Specielt i store virksomheder med mange nærtstående parter og mange transaktioner, vil det være nødvendigt, at virksomheden har mulighed for at definere de nærtstående parter i økonomisystemet. Dermed vil det være muligt at trække de nødvendige rapporter, der identificerer parterne og de transaktioner, der er foretaget.

Som nævnt under den regnskabsmæssige behandling er det virksomhedens ledelse, der har ansvaret for, at implementere effektive interne kontroller der er nødvendige for at aflægge et retvi-

sende regnskab efter den relevante regnskabsmæssige begrebsramme.¹⁰⁵ Hvis omfanget af virksomhedens nærtstående parter og transaktioner med disse medfører, at det er nødvendigt med effektive interne kontroller, vil dette være en forudsætning for, at der på området kan udføres en effektiv revision. Alternativt kan en modifikation af konklusionen efter ISA 705 være nødvendig, hvis revisor ikke kan opnå bevis.¹⁰⁶

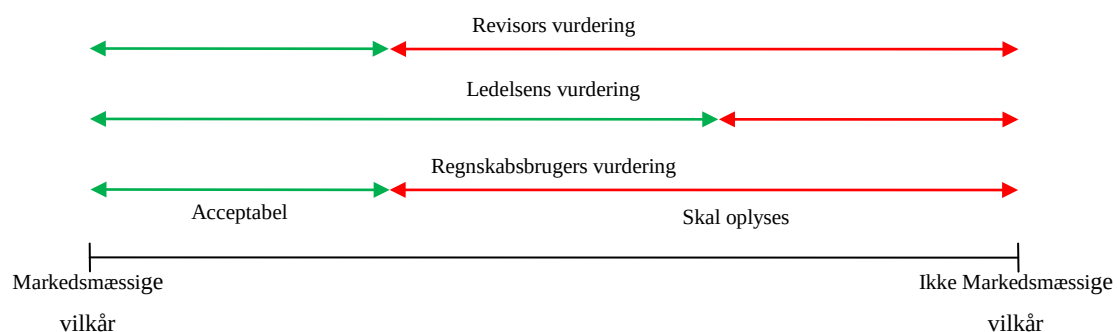
Det er min opfattelse, at en modifikation af påtegningen efter ISA 705 som følge af manglende interne kontroller kun i sjældne tilfælde vil være relevant. Revisor vil blive opmærksom på problemstillingen ved revision i årets løb og herefter bede ledelsen om at foretage de nødvendige implementeringer. Der henvises til den senere gennemgang af rapportering.

9.4.2 Fortolkning af transaktioner

At en transaktion er forbundet med en høj grad af fortolkning, medfører at det bliver sværere for revisor, at vurdere hvorvidt transaktionen er gennemført på markedsmæssige vilkår. Regelsættet er klart, idet transaktionen skal oplyses, hvis den ikke er på markedsmæssige vilkår.

Ved den regnskabsmæssige behandling er det konstateret, at der kan forekomme forskelle regnskabsbruger og ledelsens fortolkning af transaktioner. Der blev herunder lagt op til, at det er revisor, der i sidste ende skal foretage en vurdering af disse forhold og dermed afgøre om transaktionen bør oplyses.

Nedenfor er det illustreret, hvordan revisor skal sørge for, at den forskel ikke kan påvirke den økonomiske beslutning som en regnskabsbruger tager på baggrund af regnskabet:

Figur 18: Revisors vurdering af markedsmæssige vilkår¹⁰⁷

¹⁰⁵ ISA 550, afsnit A16

¹⁰⁶ ISA 550, afsnit A18

¹⁰⁷ Egen tilvirkning

Revisor skal sørge for, at vurderingen af, hvad der er markedsmæssige vilkår ligger sig op af regnskabsbrugerens vurdering. Illustrationen viser, at der for regnskabsbrugeren er en acceptabel difference til faktiske markedsmæssige vilkår. Det skyldes at, hvorvidt transaktionen er på markedsmæssige vilkår er en vurdering, og derfor kan den ikke altid være 100 % på markedsmæssige vilkår. Til gengæld kan den acceptable difference sammenlignes med væsentlighedsniveauet for transaktionen. Idet væsentlighedsniveauet er forskellen fra den korrekte regnskabsmæssige behandling til den behandling, der er så fejlagtig, at regnskabsbruger ændrer sin økonomiske beslutning på baggrund af fejlen. Dermed skal revisor ligge sig op af regnskabsbrugerens holdning til, hvornår en transaktion er foretaget på markedsmæssige vilkår.

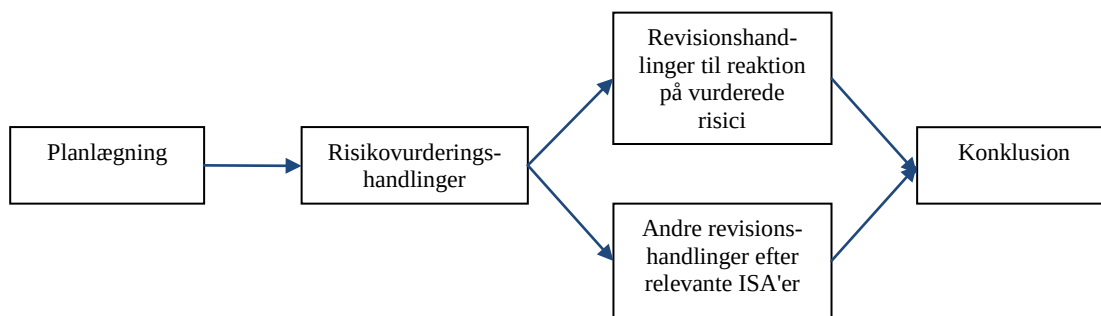
9.5 Revision af nærtstående parter

ISA 550 regulerer specifikke forhold, som revisor skal tage hensyn til, når der revideres nærtstående parter. Dette afsnit tager udgangspunkt i udarbejdelse af en revisionsinstruks. Instruksen udarbejdes i henhold til relevante ISA'er, herunder ISA 550. Efter ISA 550 er de overordnede mål, når de er tilpasset årsregnskabslovens begrebsramme:

- *At identificere eventuelle besvigelserisikofaktorer, der er en følge af relationer til og transaktioner med nærtstående parter, og som er relevante for at kunne identificere og vurdere risiciene for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser, og*
- *på grundlag af det opnåede revisionsbevis, at konkludere, om regnskabet, i det omfang det er påvirket af disse relationer, giver et retvisende billede, og*
- *opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, om relationer til og transaktioner med nærtstående parter er blevet passende identificeret, regnskabsmæssigt behandlet og passende oplyst i overensstemmelse med begrebsrammen efter årsregnskabsloven¹⁰⁸*

Nedenfor er revisionsprocessen illustreret. Denne består af de trin som gennemgås ved revision af et regnskab. Revision af nærtstående parter følger revisionsprocessen, og det er vigtigt, at alle trin i processen gennemføres.

¹⁰⁸ ISA 550, afsnit 9

Figur 19: Revisionsprocessen¹⁰⁹

Først foretages planlægning af revisionen. Planlægningen tager udgangspunkt i ISA 300. Heri er det overordnede formål at sørge for, at revisionen udføres effektivt. Der skal planlægges alle nødvendige aktiviteter i forbindelse med revisionen. Planlægningsfasen er ikke blot en fase, der gennemføres inden revisionen, men det er en løbende proces, og den revisionsinstruks som, udarbejdes under planlægningen, bliver løbende opdateret under hele revisionen.¹¹⁰

Planlægningen kan med fordel udføres hos kunden, og dermed kan risikovurderingshandling foretages i forbindelse med planlægningen. Revisor vil dermed være i besiddelse af de nødvendige materialer og kan komme i kontakt relevante folk i virksomheden. Revisor kan således udarbejde revisionshandling til at afdække de identificerede risici i forbindelse med den tidligere planlægning.

I dette speciale søges der at udarbejde en revisionsinstruks, der gennemgår revision af nærtstående parter. Instruksen udarbejdes som en generel instruks, hvori der udarbejdes eksempler på, hvilke handlinger, der kan være relevante i de forskellige faser af revisionsprocessen. Krav til revisionsinstruksen er reguleret i ISA 300.

En revisionsinstruks skal indeholde en beskrivelse af:

- arten, den tidsmæssige placering og omfanget af planlagte risikovurderingshandling som fastlagt i ISA 315
- arten, den tidsmæssige placering og omfanget af planlagte yderligere revisionshandling på revisionsmålsniveau som fastlagt i ISA 330

¹⁰⁹ Egen tilvirkning

¹¹⁰ ISA 300, afsnit 2-11

- andre planlagte revisionshandlinger, der kræves udført, således at opgaven overholder alle ISA'er¹¹¹

De enkelte punkter bliver gennemgået særskilt og det vurderes, hvilke handlinger der kan foretages på baggrund af de relevante ISA'er.

9.5.1 Planlægningsfasen

ISA 300 regulerer de aktiviteter der er forbundet med planlægning af revisionen. Helt overordnet skal det fastlægges, hvilken opgave revisor står overfor, og hvordan denne udføres effektivt. Derudover indeholder planlægningen en faktisk tidsplan over, hvornår revisionen skal udføres med henblik på at sørge for, at de nødvendige ressourcer står til rådighed. Dette gælder både mandskabet på det team, som forestår revisionen, men også drøftelser med ledelsen i den virksomhed der skal revideres. Dette skyldes at det er nødvendigt, at virksomheden har de nødvendige ressourcer til rådighed ved revision.

Som nævnt tidligere er planlægningen en løbende proces. Dette skyldes flere forhold. For det første kræver revisionsprocessen, at der løbende foretages planlægning. I første omgang består revisors planlægning af, at det skal fastlægges, hvilken opgave der er tale om, og der skal planlægges ressourcer både på revisionsteamet og hos kunden. Herefter skal der udarbejdes risikovurderingshandlinger til at identificere risiko for væsentlig fejlinformation, og efterfølgende skal der planlægges handlinger til afdækning af de identificerede risici. Risikovurderingshandlinger kan ikke foretages før typen af opgave er fastlagt, og der kan ikke udarbejdes handlinger til afdækning af risici, før risiciene er identificeret. Dette viser, hvordan planlægningen er en løbende proces i forbindelse med revisionen.

9.5.2 Risikovurderingshandlinger

ISA 315 fastlægger behovet for risikovurderingshandlinger. Formålet med risikovurderingshandlinger er at identificere og vurdere, hvor der er risiko for væsentlig fejlinformation. Ved at identificere risiciene kan revisor afdække disse i sin revision. Risikovurderingshandlinger vil ikke i sig selv give bevis for afdækning af risici, men anvendes alene med henblik på at identificere dem. I ISA 550 er det yderligere specificeret, hvad revisor skal være opmærksom på ved risikovurderingen på nærtstående parter.

¹¹¹ ISA 300, afsnit 9

Inden der udføres egentlige risikovurderingshandlinger hos selskabet, skal der foretages en intern drøftelse på opgaveteamet, med henblik på at identificere, hvor der er væsentlig risiko for fejlinformation i relation til de nærtstående parter. Denne drøftelse kan i praksis foretages som et indledende møde, hvor risiko for væsentlig fejlinformation drøftes generelt, da reglen udspringer af ISA 315 og dækker dermed alle regnskabsposter. Den indledende drøftelse skal medføre, at der foretages en vurdering af risikoen for fejlinformation ved nærtstående parter¹¹². Drøftelsen kan tage udgangspunkt i erfaringer fra tidligere års revisioner samt risici fra lignende kunder.

Risikovurderingshandlinger foretages primært som forespørgsler, analytiske handlinger samt observation og inspektion af dokumenter. Herunder vil forespørgsler ofte anvendes ved revision af nærtstående parter. Nedenfor er der udarbejdet et eksempel på, hvorledes revisionsinstruksen kan udarbejdes i relation til risikovurderingshandlingerne:

Revisionsfirmaet A/S
Kunde:
Område: Nærtstående parter
Indledende risikovurderingshandlinger
Følgende handlinger foretages med henblik på at forstå selskabs miljø omkring nærtstående parter: • Forespørg til ændringer i forretningsgangen omkring nærtstående parter i forhold til forrige års revision • Forespørg til hvem der er selskabets nærtstående parter, herunder eventuelle ændringer til foregående års revision • Forespørg til arten, omfanget og formålet med transaktioner med nærtstående parter i regnskabsåret • Forespørg til selskabets løbende identifikation af nærtstående parter og hvorvidt der er implementeret kontroller til at afdække korrekt regnskabsmæssig behandling.
Beskrivelse af aktiviteter:

Figur 20: Revisionsinstruks - risikovurderingshandlinger¹¹³

Formålet med ovenstående handlinger er at opnå forståelse for selskabets miljø omkring nærtstående parter. Derved kan revisor udforme de nødvendige handlinger til at afdække risici for væsentlig fejlinformation.

Risikovurderingshandlingerne i dette eksempel foretages som forespørgsler. Ved at drøfte ovenstående forhold kan revisor vurdere hvori der foreligger risici i relation til nærtstående parter.

¹¹² ISA 550, afsnit 8

¹¹³ Egen tilvirkning

Risikovurderingshandlingerne foretages med henblik på at udføre revisionen på den mest effektive måde. Hvis ikke der foretages risikovurderingshandling, og revisor ikke opnår den nødvendige forståelse for selskabets forretningsgang, kan revisionen ikke udføres effektivt. Det skyldes, at revisor ikke vil være i stand til at rette sine handlinger mod risici for væsentlig fejlinformation og dermed vil være nødsaget til at foretage flere revisionshandling. Ved at identificere selskabets forretningsgang, kan revisor rette sine handlinger direkte mod de risici, der er identificeret. Endvidere vil revisor blive opmærksom på virksomhedens interne kontroller. Hvis revisor identificerer interne kontroller og vurderer, at det vil være effektivt at teste dem, skal gøre dette.

Risikovurderingshandlingernes formål er derfor, at opnå forståelse for selskabets miljø med henblik på:

- At identificere risici for væsentlig fejlinformation med henblik på at tilrettelægge handlinger herimod
- At identificere interne kontroller, som revisor kan basere sig på med henblik på at udføre en effektiv revision¹¹⁴

Når risikovurderingshandling er udført, skal revisor vurdere de identificerede risici for at konkludere, om der er betydelig risiko relateret hertil. Transaktioner med nærtstående parter udenfor selskabets normale drift vil altid have tilknyttet betydelig risici. Transaktioner indenfor virksomhedens normale drift er tilknyttet betydelig risiko, når revisor vurderer, at der er risiko for væsentlig fejlinformation. Dette medfører særlige revisionsmæssige overvejelser¹¹⁵. Vurdering af, hvorvidt der er sandsynlighed for væsentlig fejlinformation på transaktioner indenfor selskabets normale drift, kan eksempelvis afhænge af transaktionernes omfang og transaktionernes kompleksitet.

Gennemgangen skal dokumenteres i revisionsinstruksen, som er illustreret ovenfor. Her dokumenteres de informationer, der er opnået gennem interne drøftelser og forespørgsler til selskabets ledelse. Desuden dokumenteres revisors vurdering af identificerede risici, herunder hvorvidt de kan anses som betydelige. Der er ikke krav til at revisor beskriver hele selskabets forretningsgang, men kun forhold der er relevante for revisionen skal dokumenteres.

¹¹⁴ ISA 315, afsnit 3

¹¹⁵ ISA 315, afsnit 4

I dokumentationen skal revisor inkludere alle identificerede nærtstående parter og arten af relationerne til de nærtstående parter. Dette kan foretages i forbindelse med de indledende drøftelser, og risikovurderingshandlinger, men listen over nærtstående parter skal opdateres under hele revisionsprocessen, hvis der identificeres nærtstående parter senere i processen, der ikke var identificeret ved risikovurderingshandlingerne.¹¹⁶

9.5.3 Handler relateret til besvigelserisiko'

Revisor er forpligtiget til at tage stilling til besvigelserisici forbundet med de nærtstående parter. Besvigelser reguleres i henhold til ISA 240, men er også defineret i ISA 550 for nærtstående parter. Der er yderligere risiko for besvigelser relateret til nærtstående parter, da nærtstående parter ikke har modsatrettede interesser, og dermed er det lettere at foretage besvigelser gennem transaktioner med nærtstående parter. Derfor skal revisor tage stilling til, hvor der kan foreligge besvigelserisici i relation til nærtstående parter, og der skal udføres særskilte handlinger for disse risici.

Revisor bør være opmærksom på tilstedeværelsen af besvigelserisici i forbindelse med risikovurderingshandlingerne. Såfremt revisor identificere risici for besvigelser skal de afdækkes gennem relevante handlinger.

<i>Besvigelser i relation til nærtstående parter</i>
• Vurder risiko for fejlinformation som følge af besvigelser i relation til nærtstående parter • Forespørg den daglige ledelse til aktiviteter i relation til opdagelse af besvigelser • Forespørg den øverste ledelse til aktiviteter i relation til opdagelse af besvigelser
Beskrivelse:

Figur 21: Revisionsinstruks - Besvigelshandlinger¹¹⁷

Ovenfor er det illustreret, hvordan revisor kan dokumentere besvigelshandlinger og de konklusioner, der fremkommer. Forespørgslerne er medtaget, da det er et krav, at disse diskuteres efter ISA 240.¹¹⁸ Der er ikke krav til, at dette dokumenteres under hvert enkelt revisionsområde, men kan også foretages samlet.

¹¹⁶ ISA 550, afsnit 28

¹¹⁷ Egen tilvirkning

¹¹⁸ ISA 240, afsnit 17-21

Det er dog min opfattelse, at dokumentation på nærtstående parter skal indeholde revisors stilling til besvigelser, da der er yderligere besvigelserisiko relateret hertil.

9.5.4 Revisionshandlinger til reaktion på vurderede risici

I dette afsnit udarbejdes en række revisionshandlinger til afdækning af risiko for fejlinformation, der er identificeret i forbindelse med risikovurderingsprocessen. Revisionshandlingerne efter ISA 330 kan enten bestå af test af kontroller eller substanshandlinger.

Ved test af kontroller forstås revisors gennemgang af kontrollernes effektivitet med henblik på at forebygge, opdage og korrigere væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau.¹¹⁹

Revisor bør teste kontroller i tilfælde, hvor der er en forventning om, at kontrollerne fungerer effektivt og i tilfælde, hvor substanshandlinger ikke kan stå alene ved revisionen. Grundlaget for at revisor bør teste interne kontroller hvis de er effektive, skyldes at test af kontroller kan være mindre omfattende end en substansrevision. Dermed vil test af kontroller være mere effektivt og i sidste ende tidsbesparende.¹²⁰

Ved substansrevision forstås en revisionshandling, der er udformet til at opdage væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau. Substanshandlinger kan enten bestå af detailtest eller substansanalytiske handlinger.¹²¹

Ved udformning af handlinger, til afdækning af risici, tages der udgangspunkt i revisionsmål på posterne. For nærtstående parter vedkommende er der tale om en oplysning i årsregnskabet. For oplysninger kan følgende revisionsmål være relevante:

- Forekomst samt rettigheder og forpligtigelser
- Fuldstændighed
- Klassifikation og forståelighed
- Nøjagtighed og værdiansættelse¹²²

Ved forekomst forstås, at transaktionen med en nærtstående part skal være indtruffet og vedrøre virksomheden. Der skal dermed oplyses om transaktioner der vedrører den rigtige periode. En fejl der er relateret til forekomst kan være oplysning af en transaktion, som ikke vedrører regnskabsåret.

¹¹⁹ ISA 330, afsnit 4

¹²⁰ ISA 330, afsnit 8

¹²¹ ISA 330, afsnit 4

¹²² ISA 315, afsnit A111

Fuldstændighed består i at alle transaktioner er medtages. Dette revisionsmål er ofte risikofyldt ved transaktioner med nærtstående parter. Dette hænger sammen med at nærtstående parter kan bestå af komplicerede netværk af virksomheder og personer. Dermed bliver risikoen for ikke at behandle alle transaktioner større.

Klassifikation og forståelighed består i at information er passende præsenteret og beskrevet, samt at oplysninger er udtrykt klart. Eksempelvis vil det være en klassifikationsfejl hvis der oplyses forkert hjemsted for en nærtstående part med bestemmende indflydelse.

Ved nøjagtighed og værdiansættelse forstås at oplysninger er retvisende og med passende beløb. Dette kan være relevant i forhold til oplysninger af transaktioner med nærtstående parter, der ikke er udført på markedsmæssige vilkår, idet beløbene i disse oplysninger skal anføres.

Ved udarbejdelse af revisionsinstruks for nærtstående parter vil handlingerne blive udarbejdet, så de afdækker relevante revisionsmål.

Det forudsættes, at der tages stilling til det nødvendige omfang af stikprøver i forbindelse med revisionshandlingerne nedenfor. Stikprøver behandles i ISA 500 om revisionsbevis.

9.5.4.1 Kontrolrevision

Kontrolrevision foretages, hvis revisor kan identificere effektive interne kontroller, der afdækker risiko for fejlinformation og vurderer, at disse kan testes effektive.¹²³ Det skyldes, at test af kontroller kan være mere effektivt og tidsbesparende end substansrevision. Dette gør sig specielt gældende ved revision af større selskaber. Jo flere transaktioner der foretages, jo mere effektivt bliver det at teste kontroller. Derfor regulerer ISA 330 også, at revision af omsætning i visse tilfælde vil være mest hensigtsmæssig ved test af kontroller.¹²⁴ Dette skyldes at omsætningen ofte kan bestå af et omfangsrigt antal af transaktioner, og hvis revisor skal foretage detailtest herpå, vil revisionen ikke være effektiv. Der henvises til tidligere nævnte risikomodel, hvor effektive interne kontroller kan nedbringe kontrolrisikoen, hvilket nedbringer den samlede revisionsrisiko. Nedenfor er udarbejdet eksempler på handlinger for test af kontroller vedrørende nærtstående parter:

¹²³ ISA 330, afsnit 8

¹²⁴ ISA 330, afsnit A9

Reaktioner på identificerede risici						
Revisionshandlinger:	Revisionsmål				Attestation	
Kontrolrevision: (Udføres i årets løb)	FRF	F	KF	NV	Dato:	Udført af:
Kontroller, at der udarbejdes specifikation over nærtstående parter og at ledelsen gennemgår listen hver måned	X	X				
Kontroller, at nærtstående parter registreres med særskilt nummerserie i henholdsvis debitor og kreditormodulet	X	X				
Kontroller stikprøvevis, at ledelsen godkender transaktioner med nærtstående parter, der ikke er en del af selskabets normale drift	X		X	X		
Kontroller stikprøvevis, at divisionsindkøbschefen/-salgschefen har godkendt alle transaktioner med nærtstående parter, der er en del af den normale drift	X		X	X		
Kontrolrevision: (Udføres efter statusdagen)						
Forespørg til, hvorvidt der i perioden fra test af kontroller til statusdagen er udarbejdet liste over nærtstående parter, og hvorvidt denne er godkendt af ledelsen	X	X				
Forespørg til, hvorvidt forretningsgangen omkring registrering af nærtstående parter har været uændret i perioden fra test af kontroller til statusdagen	X	X				
Foretag stikprøvevis kontrol af, om transaktioner udenfor selskabets normale drift er godkendt i perioden fra test af kontroller til statusdagen	X		X	X		
Foretag stikprøvevis kontrol af, om transaktioner indenfor selskabets normale drift er godkendt i perioden fra test af kontroller til statusdagen	X		X	X		

Figur 22: Kontrolrevision¹²⁵

Ved test af kontroller skal revisor tage stilling til art, tidsmæssig placering og omfang af testen. Ved art og omfang forstås, at revisor gennem forespørgsler og andre revisionshandlinger skal opnå revisionsbevis for, hvordan kontrollerne udføres, konsistensen hvormed de udføres, hvem der udfører, og hvilke midler der anvendes ved udførelsen. Ved tidsmæssige placering forstås, hvornår revisor vil foretage handlingerne. Test af kontrollerne skal medføre, at revisor kan basere sig på, at kontrollerne har været effektive over hele perioden.¹²⁶

Revisionsinstruksen indeholder kontroller, som en virksomhed kan indføre med henblik at identificere nærtstående parter og løbende gennemgå transaktioner. Dette er relevant for at virksomheden kan oplyse nærtstående parter korrekt i forhold til den regnskabsmæssige begrebsramme. Den første handling vedrører ledelsens løbende identifikation af nærtstående parter. Kontrollen skal implementeres, så den sikrer, at alle nærtstående parter identificeres og registreres. Kontrollen kan eksempelvis implementeres, så en person i selskabet har ansvaret for at opdatere listen en

¹²⁵ Egen tilvirkning

¹²⁶ ISA 330, afsnit 10-12

gang hver måned i relation til eventuelle køb og salg af selskaber i koncernen eller ved udskiftning af ledelsesmedlemmer. Ledelsesmedlemmet der gennemgår listen, skal have den nødvendige indsigt i de nærtstående parter.

Særsomt nummerrækkefølge eller særsomt økonomimodul til nærtstående parter kan være et led i en fornuftig kontrol. Dermed kan dannes udskrifter over de nærtstående parter og transaktioner med disse. Det er relevant at vurdere, hvorvidt der foretages den nødvendige godkendelse af nye registreringer. Det skyldes, at det skal sikres, at alle nærtstående parter registreres i systemet, hvis der ikke følges op på dette, vil kontrollen ikke være effektiv.

De sidste to kontroller vedrører godkendelse af transaktioner med nærtstående parter. Dermed kan ledelsen tage stilling til, om transaktionen er korrekt registreret. Hvis der foretages en transaktion, som ved en fejl ikke er på markedsmæssige vilkår, kan ledelsen sørge for at det rettes. Hvis transaktionen er korrekt, kan ledelsen sørge for korrekt registrering af transaktionen, som ikke er på markedsmæssige vilkår.

Revisor skal opnå forståelse for om kontrollen er udformet og implementeret, så den forebygger eller opdager og korrigerer væsentlig fejlinformation. Hvis dette er tilfældet, kan revisor foretage test af kontrollen funktionalitet over perioden.¹²⁷ Når revisor foretager vurdering af, om kontrollen er udformet og implementeret effektivt, vil revisor opnå forståelse for, hvordan kontrollen udføres, og hermed vurdere om den afdækker de mulige fejl.

Den primære tidsmæssige placering af test af kontroller er fastsat til revisionen i årets løb. For et kalenderårsregnskab, kan denne eventuelt foretages i oktober, med henblik på at afdække den længst mulige periode. Der er indsat handlinger til test af kontroller efter statusdagen. Det skyldes at revisor skal basere sig på kontrollerne for hele perioden og derfor skal testen også omfatte perioden efter revision i årets løb frem til statusdagen.¹²⁸

Hvis test af ovenstående kontroller kan vurderes effektive, kan revisor nedbringe mængden af substansrevision, der skal udføres i forbindelse med statusrevisionen.

9.5.4.2 Substansrevision

Som led i revisionen skal der foretages substansbaseret revisionen for alle væsentlige grupper af balanceposter, transaktioner og oplysninger.¹²⁹ Substanshandling kan placeres både før og efter

¹²⁷ ISA 330, afsnit A20

¹²⁸ ISA 330, afsnit 40

¹²⁹ ISA 330, afsnit

statusdagen. I denne instruks udføres der alene substanshandlinger efter statusdagen, da dette ofte kan anses for den mest effektive angrebsvinkel. Substansrevision før statusdagen vil medføre yderligere substanshandlinger for den efterfølgende periode og eventuelt kombineret med kontrolbaseret revision.¹³⁰

Test af kontroller kan medføre, at omfanget af substanshandlinger kan begrænses til alene substansanalytiske handlinger.¹³¹ Nedenfor er der ikke udformet substansanalytiske handlinger. I tilfælde med meget konstant omfang af koncernintern handel kan substansanalytisk revision anvendes som revisionsbevis for nærtstående parter. Det kan gøre ved at opstille forventninger på baggrund af forrige år, og herefter vurdere dette års transaktioner. Det er dog min opfattelse, at det kun i sjældne tilfælde vil være den mest effektive metode.

Revisionshandlinger:	Revisionsmål				Attestation	
	FRF	F	KF	NV	Dato:	Udført af:
<i>Substansrevision: (Udføres efter statusdagen)</i>						
Indhent oversigt over alle nærtstående parter og vurder denne i forhold til foregående periodes oversigt.		X				
Gennemgå advokatbrev og engagementsforespørgsler med henblik på at identificere nærtstående parter, der ikke fremgår af oversigten		X				
Gennemgå generalforsamlingsreferater og bestyrelsesmødereferater med henblik på at identificere nærtstående parter, som ikke er oplyst		X				
Gennemgå selskabets aktiebog med henblik på at identificere nærtstående parter, som ikke er oplyst		X				
Gennemgå debitor- og kreditorsaldoliste med henblik på at identificere yderligere nærtstående parter, som ikke tidligere er oplyst		X				
Indhent oversigt over alle transaktioner med nærtstående parter i årets løb, som er indenfor selskabets normale drift og udfør følgende handlinger: • Kontroller at de nærtstående parter fremgår af listen over nærtstående parter • Understøt stikprøvevis transaktionerne til underliggende dokumentation • Vurder om transaktionerne er udført på markedsmæssige vilkår • Kontroller hvorvidt den nærtstående part er oplyst korrekt	X	X	X	X		

¹³⁰ ISA 330, afsnit 22

¹³¹ ISA 330, afsnit A43

<i>Substansrevision: (Udføres efter statusdagen)</i>	FRF	F	KF	NV	Dato:	Udført af:
Indhent oversigt over alle transaktioner med nærtstående parter i årets løb, som er udenfor selskabets normale drift og udfør følgende handlinger: • Kontroller at de nærtstående parter fremgår af listen over nærtstående parter • Understøt transaktionerne til underliggende dokumentation • Vurder den forretningsmæssige begrundelse for transaktionen • Vurder om transaktionerne er gennemført på markedsmæssige vilkår • Kontroller hvorvidt den nærtstående part er oplyst korrekt	X	X	X	X		
Indhent skriftlig udtalelse fra ledelsen vedrørende: • Hvorvidt identiteten af og relationer til alle nærtstående parter er blevet oplyst til revisionen • Hvorvidt alle transaktioner med nærtstående parter der er foretaget, er blevet oplyst til revisionen • Hvorvidt alle relationer og transaktioner er behørigt oplyst i overensstemmelse med reglerne i årsregnskabsloven	X	X	X	X		
Gennemgå noten vedrørende nærtstående parter i årsregnskabet. Kontroller herunder følgende: • Hvorvidt der er foretaget oplysning af nærtstående parter med bestemmende indflydelse og disse er i overensstemmelse med tidligere identificerede • Hvorvidt der er foretaget oplysning af transaktioner med nærtstående parter der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, og hvorvidt disse er i overensstemmelse med tidligere identificerede			X	X		
Konklusion på den udførte revision						
Konklusion:						

Figur 23: Substansrevision¹³²

Den første handling relaterer sig til identifikation af nærtstående parter. Hvis en intern kontrol vedrørende udarbejdelse og godkendelse af liste over nærtstående parter er testet effektiv, kan revisor basere sig på listen.

Der er defineret handlinger til gennemgang af advokatbreve, engagementsforespørgsler, mødereferater samt kreditor- og debitorlister med henblik på at identificere nærtstående parter, der ikke tidligere er oplyst. Det er særskilt reguleret i ISA 550, at disse skal inspiceres med henblik på at identificere nærtstående parter, der ikke tidligere er oplyst.¹³³

¹³² Egen tilvirkning

¹³³ ISA 550, afsnit 15

Herefter kan der foretages gennemgang af de enkelte transaktioner. Dette kan eksempelvis bestå i stikprøvevis understøttelse af salgstransaktioner til underliggende transfer pricing dokumentation. Der er ikke krav til at alle transaktioner indenfor virksomhedens normale drift kontrolleres, og handlingerne foretages kun, hvis revisor har identificeret, at der er risiko for væsentlig fejlinformation forbundet hermed. I større virksomheder kan det være mest effektivt at teste kontroller. Det skyldes, at koncerninterne transaktioner indenfor virksomhedens normale drift kan være omfattende, når virksomheden køber hos og sælger til mange virksomheder i koncernen.

Transaktioner med nærtstående parter, der ikke er udenfor virksomhedens normale drift skal gennemgås. Der er derfor udarbejdet en specifik handling til transaktioner udenfor virksomhedens normale drift. Der skal foretages gennemgang af den underliggende dokumentation, så revisor kan vurdere om transaktionerne er på markedsmæssige vilkår. Et eksempel på en transaktion med en nærtstående part udenfor virksomhedens normale drift kan være et koncerntilskud eller salg af et anlægsaktiv.

Hvis revisor bliver opmærksom på, at der er transaktioner, der ikke er på markedsmæssige vilkår, skal revisor være opmærksom på dette ved gennemgang af skatten, da transaktionerne ikke behandles ens regnskabsmæssigt og skattemæssigt. Dermed kan der indføres en handling til gennemgang heraf i revisionsinstruksen på skatten.

Derudover skal der indhentes en skriftlig udtalelse fra ledelsen om, hvorvidt alle nærtstående parter og transaktioner med disse er oplyst, og hvorvidt de er korrekt regnskabsmæssigt behandlet¹³⁴. Dette kan i praksis foretages som en regnskabserklæring, der vedrører alle forhold som ledelsen skal afgive skriftlig erklæring på i forbindelse med årsregnskabet. Der henvises til særskilt afsnit nedenfor.

Til sidst foretages en gennemgang af oplysningen i årsregnskabet. Revisor skal ved denne handling gennemgå noten og opnå overbevisning om, at disse oplysninger er korrekte i forhold til de identificerede nærtstående parter og transaktioner. Revisor skal i samme omfang opnå overbevisning om, at oplysningen er korrekt præsenteret. Der er i forbindelse med den regnskabsmæssige behandling foretaget eksempler på, hvordan virksomheden kan præsentere nærtstående parter og eventuelle transaktioner, der ikke er på markedsmæssige vilkår.

¹³⁴ ISA 550, afsnit 26

I forbindelse med ovenstående gennemgang, skal der løbende foretages en vurdering af handlingerne. Hvis revisor under substansrevisionen opdager, at en kontrol ikke har været effektiv, skal der udføres yderligere handlinger.

9.5.5 Regnskabserklæring

Det er et krav i henhold til ISA 550, at der indhentes skriftlige udtalelser, hvor ledelsen bekræfter, at alle nærtstående parter og transaktioner er oplyst, og at disse er korrekt regnskabsmæssigt behandlet. Dette kan gøres i form af ledelsens regnskabserklæring. Når ledelsen underskriver regnskabserklæringen, erklærer ledelsen sig enige om en række forhold, herunder nærtstående parter. Revisionsbeviset anses som svagt, da der er tale om en forespørgsel, og beviset kan dermed ikke stå alene¹³⁵. Det er dog stadig en vigtig kilde til revisionsdokumentation, idet ledelsens manglende villighed til at underskrive vil give revisor indikationer om problemstillinger. Herudover giver forespørgslen ledelsen anledning til at vurdere relevante forhold yderligere.¹³⁶ Den skriftlige udtalelse i forhold til nærtstående parter, kan eksempelvis formuleres således:

*Jeg har oplyst jer om virksomhedens nærtstående parter og om alle forbindelser og transaktioner med nærtstående parter, som jeg er bekendt med. Alle forbindelser og transaktioner med nærtstående parter er på passende vis regnskabsmæssigt behandlet og oplyst i overensstemmelse med kravene i årsregnskabsloven.*¹³⁷

Dermed giver regnskabserklæring en yderligere sikkerhed ved revision af komplekse områder, hvor det kan være svært, at skaffe egnet revisionsbevis.

9.5.6 Revisors vurdering af transaktioner med nærtstående parter

I forbindelse med gennemgangen er der konstateret, at revisor skal vurdere, hvorvidt en given transaktion er foretaget på markedsmæssige vilkår, og hvorvidt den er korrekt oplyst. Der er givet en række eksempler på transaktioner med nærtstående parter, og hvad der kan danne grundlag for at vurdere, hvorvidt disse er på markedsmæssige vilkår.

Vurderingen kan enten foretages i forbindelse med substanshandlingerne eller test af kontroller. Hvis revisor tester en kontrol, hvor ledelsen gennemgår transaktioner med nærtstående parter, bør revisor kontrollere, at gennemgangen foretages korrekt.

¹³⁵ ISA 500, afsnit A2

¹³⁶ ISA 580, afsnit A1

¹³⁷ Egen tilvirkning

Nedenfor foretages der en kort gennemgang af, hvorledes revisor kan forholde sig til de eksempler på transaktioner med nærtstående parter, der gennemgås under den regnskabsmæssige behandling.¹³⁸

9.5.6.1 Køb og salg af varer og tjenesteydelser

Køb og salg af varer bør tage udgangspunkt i, hvad uafhængige kunder betaler for varen. Hvis der ikke er væsentlig forskel på priserne, må det accepteres som markedsmæssige vilkår. Ofte vil virksomheder sælge til andre end nærtstående parter. Dermed kan det vurderes, om transaktionerne er på markedsmæssige vilkår på baggrund af de priser, der gives til de uafhængige parter.

Hvis det er problematisk at finde et sammenligningsgrundlag, kan transfer pricing dokumentationen gennemgås, da denne dokumenterer markedsmæssige vilkår.

Ved køb af varer hos en nærtstående part, hvor der ikke kan opnås overbevisning om transaktionen, kan revisor overveje, at bede den nærtstående parts revisor om at konkludere på, hvorvidt transaktionerne er på markedsmæssige vilkår.

9.5.6.2 Mellemværender med og lån til koncernselskaber

Hvis virksomheden har mellemværender mellem koncernselskaber, skal revisor tage stilling til om de er foretaget på markedsmæssige vilkår. Det indebærer, at revisor skal tage stilling til de forhold, der ligger til grund for vilkårene omkring finansieringen. Hvis mellemværendet ikke har en tilbagebetalingsprofil, bør renten svare til, hvad det koster at have en kassekredit i banken.

Ved vurdering af rentesatsen kan revisor bede om en opgørelse af selskabets gennemsnitlige rentesats på kassekrediten for hele året. Dermed kan revisor vurdere, om transaktionen er på markedsmæssige vilkår.

Alternativt kan revisor foretage en sammenligning til rentesatsen for en kassekredit for en særskilt kunde med samme vilkår eller rette henvendelse til et pengeinstitut med henblik på at forespørge til, hvad en acceptabel rentesats for en tilsvarende kassekredit vil være.

9.5.6.3 Management Fee

I datterselskaberne er management fee typisk en faktura fra moderselskabet, som betales af datterselskabet. Derudover foreligger der en aftale på hvilke omkostninger, der allokeres til datterselskabet. I sådanne situationer kan det være svært at vurdere, hvor høj en grad af revisionsbevis

¹³⁸ Eksemplerne udspringer af IAS 24.21 - Se gennemgang af afsnit 6.9

der skal opnås, for at afdække, at transaktionerne er foretaget på markedsmæssige vilkår. Det er min opfattelse, at revisor kan tage udgangspunkt i følgende handlinger.

Revisor kan tage udgangspunkt i den aftale, der foreligger mellem moderselskabet og datterselskabet. Derved kan det vurderes, om omkostninger der fordeles er fornuftige. Denne vurdering må bero på en opfattelse af, hvilke omkostninger der er relevante for datterselskabet. Herefter bør revisor vurdere beløbets størrelse. Hvis virksomheden tidligere har betalt management fee, kan der foretages en vurdering i forhold til tidligere års omkostning og i forhold til virksomhedens størrelse. Det kan give en indikation om omkostningen er fornuftig. Hvis revisor kan opnå overbevisning om, at den pågældende management fee virker fornuftig, er det min opfattelse, at det er et acceptabelt revisionsbevis i forhold til at vurdere om transaktionen er på markedsmæssige vilkår.

Hvis revisor ikke kan opnå overbevisning om, hvorvidt transaktionen er foretaget på markedsmæssige vilkår, må koncernledelsen dokumentere fordelingen af de faktiske omkostninger. Det kan være ved indhentelse af modervirksomhedens beregning af allokeringen. Et alternativ kan være, at få revisor for modervirksomheden til at bekræfte, at transaktionen er foretaget på markedsmæssige vilkår, og at denne har opnået revisionsbevis herpå.

I moderselskabet kan der tages udgangspunkt i de aftaler og den beregning, der er anvendt til allokering. For at allokeringen er foretaget på markedsmæssige vilkår, er det min vurdering, at moderselskabet ikke bør have en væsentlig avance på viderefakturering af omkostningerne. Revisor bør således vurdere om fordelingen er foretaget fornuftigt, og at modervirksomheden ikke har en stor gevinst ved at viderefakturere omkostningerne.

Ved efterfølgende revisioner af management fee kan der, alt efter transaktionernes størrelse, foretages substansanalytisk revision af transaktionerne på baggrund af forespørgsler til ændringer i allokeringsmetode, omkostningernes størrelse mv.

9.5.6.4 Leje og leasing

Et eksempel kan være at en direktør ejer bygninger i en virksomhedsskatteordning. Bygningerne lejes ud til selskabet. Her kan revisor gennemgå lejeaftalen for at opnå revisionsbevis. Revisor kan eventuelt tage udgangspunkt i statistikker over kvadratmeterprisen i området, og anvende disse til at vurdere, om huslejen kan anses for at være på markedsmæssige. Alternativt kan der indhentes en vurdering fra en ejendomsmægler.

Som gennemgået under den regnskabsmæssige behandling, skal revisor vurdere hele lejekontrakten og dermed også de betingelser, der er omfattet af lejekontrakten. Dermed skal revisor også vurdere lejen i forhold til eksempelvis, hvorvidt det er møbleret, og hvilken beliggenhed det har.

9.5.6.5 Koncerntilskud

Koncerntilskud er modsat management fee, forholdsvis let for revisor at tage stilling til. Koncerntilskud kan nemlig ikke være på markedsmæssige vilkår. Dermed skal der i årsregnskabet oplyses om, at der er foretaget koncerntilskud til datterselskabet, og at dette ikke er på markedsmæssige vilkår.

Som nævnt under den regnskabsmæssige behandling, er koncerntilskud uden modydelse, hvorfor det ikke kan anses som værende på markedsmæssige vilkår.

9.6 Revisionshandlinger efter IFRS

Ovenfor er det operationaliseret, hvordan en revision kan gennemføres, når begrebsrammen er årsregnskabsloven. Hvis der skal udarbejdes en revisionsinstruks for aflæggelse efter IFRS, vil den i høj grad være baseret på de samme handlinger. Dette skyldes, at revisionen af et årsregnskab efter IFRS ligeledes foretages på baggrund af de internationale standarder om revision. Derfor er der krav til de samme revisionshandlinger. Forskellene til, hvordan der skal revideres, vil således ligge i forskellene i den regnskabsmæssige begrebsramme, der aflægges regnskab efter. Forskellen ligger i, at der efter IFRS ikke skal oplyses, hvorvidt en transaktion er på markedsmæssige vilkår. Derimod er der højere krav til noteoplysning, idet alle transaktioner skal oplyses. Yderligere handling ved revision af et IFRS regnskab kan være følgende:

Revisionshandlinger:	Revisionsmål				Attestation	
	FRF	F	KF	NV	Dato:	Udført af:
<i>Substansrevision: (Udføres efter statusdagen)</i>						
Gennemgå noten vedrørende nærtstående parter i årsregnskabet. Kontroller herunder følgende: - Vurder hvorvidt alle transaktioner, der er foretaget med nærtstående parter, er indeholdt i noten - Vurder om oplysningerne indeholder alle nødvendige oplysninger i henhold til IAS 24.18 og 24.13.		X	X	X		

Figur 24: Yderligere handlinger efter IFRS

Når der revideres et regnskab efter IFRS, er der stadig krav til gennemgang af transaktioner med nærtstående parter. Det skyldes, at afhængighedsforholdet mellem parterne gør, at der er større risiko for, at der opstår fejl.

Idet regnskaber skal give et retvisende billede af virksomheden, er det også værende relevant at gennemgå om transaktioner med nærtstående parter er på markedsmæssige vilkår. Det skyldes, at transaktioner med nærtstående parter, der ikke er på markedsmæssige vilkår kan påvirke den finansielle stilling af virksomheden, som gennemgået under den regnskabsmæssige behandling.

9.7 Rapportering

I henhold til dansk lovgivning, skal revisor føre en revisionsprotokol i virksomheder, hvis årsregnskab revideres.¹³⁹ Revisionsprotokollen skrives til hvervgiverens brug, hvilket kan være virksomhedens direktion eller bestyrelse.¹⁴⁰ Revisionsprotokollen er indført med det formål, at redegøre for arten og omfanget af de revisionshandlinger der er foretaget og konklusionen herpå. Revisor skal herunder i det mindste oplyse om følgende, når der er udført revision:

- 1 *Væsentlige spørgsmål vedrørende revisionen, herunder især væsentlig usikkerhed, fejl eller mangler vedrørende virksomhedens bogholderi, regnskabsvæsen eller interne kontrol.*
- 2 *Forhold, som må forventes at have betydning for modtagerens eller hvervgiverens stilling til årsregnskab.*
- 3 *Hvorvidt revisor opfylder lovens krav om uafhængighed.*
- 4 *Hvorvidt revisor under revisionen har modtaget de oplysninger, der er anmodet om¹⁴¹*

Ud over revisorlovens § 20, stiller ISA 260 og ISA 265 en række krav til revisors rapportering til øverste ledelse. ISA 260 regulerer, at revisor rettidigt skal forsyne den øverste ledelse med observationer, der er afledt af revisionen og er betydelige og relevante for ledelsens ansvar for at føre tilsyn med regnskabsaflæggelsen. ISA 265 regulerer at revisor ved mangler i intern kontrol, skriftligt og rettidigt skal oplyse den øverste ledelse herom.

ISA 260 henviser desuden til ISA 550, som stiller specifikke krav til kommunikation med den øverste ledelse omkring nærtstående parter. Iflg. ISA 550 skal revisor oplyse den øverste ledelse om betydelige forhold, der er dukket op under revisionen i relation til nærtstående parter.¹⁴²

Revisor skal således foretage rapportering til den øverste ledelse om nærtstående parter i en revisionsprotokol, såfremt der er betydelige forhold at rapportere om. Såfremt revisionen er foretaget uden bemærkninger i relation til nærtstående parter, er det min opfattelse, at der ikke skal rapporteres i revisionsprotokollen om nærtstående parter.

¹³⁹ RL § 20, stk. 1

¹⁴⁰ RL § 20, stk. 2

¹⁴¹ RL § 20, stk. 3

¹⁴² ISA 550, afsnit 27

Når revisor foretager revision i årets løb og konkludere, at de interne kontroller ikke er effektive og/eller virksomhedens evne til at identificere nærtstående parter og transaktioner med disse ikke er tilstrækkelige, skal revisor oplyse om dette i en revisionsprotokol. Som nævnt i ISA 260 og ISA 265 skal rapporteringen foretages rettidigt. Det vil sige, at der skal afgives en revisionsprotokol vedrørende revision i årets løb. Heri redegør revisor for de observationer, der er gjort i forbindelse med gennemgang af interne kontroller og virksomhedens forretningsgang. Dermed kan revisor gøre den øverste ledelse opmærksom på problemstillinger tidligere i processen. Den øverste ledelse kan derved udbedre svaghederne inden statusrevisionen. Hvis revisor ikke har identificeret væsentlige fejl eller mangler i de interne kontroller, kan revisor undlade den løbende protokol.

Revisionsprotokollen ved afgivelse af revisionspåtegning på årsregnskabet kan ikke undlades, da revisor skal oplyse om konklusionen på den udførte revision.¹⁴³

9.8 Konklusion på den udførte revision

I nærværende afsnit vil en række scenarier blive gennemgået med henblik på at vurdere, hvordan revisor skal forholde sig ved afgivelse af konklusion på den udførte revision i revisionspåtegningen.

Erklæringsbekendtgørelsen, erklæringsvejledningen samt de internationale standarder om revision danner grundlag for afgivelse af revisionspåtegningen på regnskabet.

9.8.1 Konklusion uden modifikationer

Hvis revisor er enig i den regnskabsmæssige behandling, kan der afgives en blank påtegning på regnskabet efter ISA 700. Der skal således ikke tages forbehold eller supplerende oplysninger i regnskabet.

En Supplerende oplysning om forståelse af regnskabet kan afgives selvom oplysningerne er foretaget korrekt. Det kan være i tilfælde, hvor revisor mener, at transaktionerne har så stor betydning for regnskabet, at regnskabsbruger skal gøres opmærksom herpå ved en henvisning i revisors påtegning.¹⁴⁴ Et eksempel herpå kan være et selskab, som alene erhverver varer fra et søsterselskab, der sælges videre til en uafhængig tredjepart. Selskabets eneste aktivitet er videresalg, og selskabet har ikke omkostninger af betydning. Det er oplyst i regnskabet, at transaktioner med

¹⁴³ RL § 20, stk. 3

¹⁴⁴ ISA 706, afsnit 4

nærtstående parter ikke er på markedsmæssige vilkår. I en sådan situation er oplysningerne korrekte efter årsregnskabsloven og transaktionerne er gennemført korrekt. Revisor kan alligevel mene, at forholdet er så væsentligt for regnskabsbrugeren, at opmærksomheden bør henledes herpå i revisionspåtegningen. Den supplerende oplysning må ikke indeholde beløb, men skal alene henvise til noten i årsregnskabet, hvor regnskabsbruger kan finde beskrivelsen af forholdet.¹⁴⁵

9.8.2 Konklusion med forbehold

Revisor kan afgive en konklusion med forbehold ved følgende omstændigheder:

- *Revisor på grundlag af det opnåede revisionsbevis konkluderer, at regnskabet som helhed ikke er uden væsentlig fejlinformation*
- *Revisor ikke er i stand til at opnå tilstrækkelig eller egnet revisionsbevis til at konkludere, at regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation*¹⁴⁶

Revisors påtegning kan være modificeret, hvis revisor vurderer, at transaktioner med nærtstående parter ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, mens ledelsen ikke vil oplyse forholdet i årsregnskabet. Dette forudsætter endvidere, at udeladelsen er væsentlig. Revisor skal således modificere påtegningen med et forbehold omkring væsentlig fejlinformation i regnskabet som følge af manglende oplysninger. Revisor skal i afsnittet om grundlag for modifikation i revisors påtegning forklare, hvordan oplysningerne er fejlbehæftede.¹⁴⁷ Et forbehold, omkring manglende oplysning af transaktioner med nærtstående parter der ikke er på markedsmæssige vilkår, kan formuleres således:

Grundlag for konklusion med forbehold

*Selskabet har i regnskabsåret erhvervet varer fra Selskab ABC A/S for 4.000 tkr. Det er vor opfattelse, at den markedsmæssige værdi af disse varer på transaktionsdagen var 8.000 tkr. Efter årsregnskabsloven skal der oplyses om transaktioner, der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår. Vi tager således forbehold for den manglende oplysning i noterne til regnskabet.*¹⁴⁸

Det er min opfattelse, at oplysninger om transaktioner med nærtstående parter, der ikke er på markedsmæssige vilkår, skal indeholde en beløbsangivelse for, at regnskabsbruger kan vurdere

¹⁴⁵ ISA 706, afsnit 6

¹⁴⁶ ISA 705, afsnit 6

¹⁴⁷ ISA 705, afsnit 7(a)

¹⁴⁸ Egen tilvirkning

forholdets indvirkning. Derfor skal revisor oplyse om den markedsmæssige værdi af transaktionen i påtegningen. Iflg. ISA 705 skal revisor medtage en forklaring om, hvorfor oplysningerne er fejlbehæftede. Dette kan alene synliggøres overfor regnskabsbrugeren, hvis forholdet beløbsangives. Dermed får regnskabsbrugeren den nødvendige oplysning til at vurdere fejls indvirkning på årsregnskabet.

Revisor kan endvidere afgive en påtegning med forbehold, hvis der ikke kan opnås tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. Der kan opstå situationer, hvor revisor ikke kan opnå overbevisning om, hvad den markedsmæssige værdi af en transaktion er. Når forholdet anses for at være væsentligt, må revisor tage forbehold for oplysningen i årsregnskabet.¹⁴⁹ Revisor kan derefter udforme sin konklusion således:

Grundlag for konklusion med forbehold

*Selskabet har i regnskabsåret solgt driftsmidler til moderselskabet ABC A/S. Transaktionen er gennemført med en salgspris på 10.000 tkr. Det har ikke været muligt, at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis om den markedsmæssige værdi af transaktionen. På baggrund heraf, kan vi ikke vurdere, hvorvidt transaktionen er foretaget på markedsmæssige vilkår. Som følge heraf har vi ikke været i stand til at vurdere, hvorvidt der skal afgives oplysninger herom i regnskabet.*¹⁵⁰

Denne konklusion kan ikke afgives med en beløbsmæssig størrelse i relation til den markedsmæssige værdi. Der kan angives, hvad den faktiske salgssum for driftsmidlerne er, og dermed har regnskabsbruger mulighed for at vurdere, hvad omfanget af fejlen kan beløbe sig til i årsregnskabet.

9.8.3 Afkræftende konklusion eller manglende konklusion

Revisionspåtegningen kan endvidere være afkræftende, hvis fejlen samlet er væsentlig og gennemgribende for regnskabet. Hvis fejlen skal være væsentlig og gennemgribende for regnskabet, skal den enten:

- ikke begrænse sig til specifikke elementer, konti eller poster i regnskabet
- hvis den er begrænset til specifikke elementer, konti eller poster i regnskabet, repræsenterer eller kan repræsentere en substantiel del af regnskabet, eller

¹⁴⁹ ISA 705, afsnit 7(b)

¹⁵⁰ Egen tilvirkning

- i relation til oplysninger er grundlæggende for brugeres forståelse af regnskabet¹⁵¹

Ved nærtstående parter kan revisor altid afgive en konklusion om forbehold for en manglende oplysning eller manglende overbevisning om værdien. Det er dermed ikke min opfattelse, at en manglende eller forkert oplysning om nærtstående parter kan være gennemgribende for regnskabet. Det skyldes endvidere, at transaktionerne er ført korrekt i regnskabet, og rettelse af fejlen ikke vil medføre ændringer i resultatopgørelse, aktiver eller passiver.

Manglende konklusion afgives, hvis revisor ikke er i stand til at opnå en konklusion, og revisor mener, at indvirkningerne på regnskabet kan være både væsentlige og gennemgribende.¹⁵² Det er min opfattelse, at manglende oplysning af transaktioner med nærtstående parter, meget sjældent vil være gennemgribende på regnskabet. Det vil derfor være usandsynligt med en afkræftende konklusion på et regnskab vedrørende manglende revisionsbevis. I langt de fleste tilfælde vil det være tilstrækkeligt med et forhold.

Forholdet kan dog diskuteres i meget yderliggående eksempler. Et eksempel kan være et scenarie, hvor en virksomhed kun har en transaktion. Transaktionen består i en afregning af provision fra et udenlandsk koncernselskab for salg af varer på agentbasis. Revisor kan ikke opnå overbevisning om, hvad markedsmæssige vilkår er for transaktionen. Revisor er skeptisk, da selskabet i Danmark giver underskud på trods af, at revisor er blevet oplyst, at det udenlandske koncernselskab har lavet et yderst positivt resultat. I sådanne tilfælde er det min opfattelse, at der kan henvises til det tredje punkt i definitionen af gennemgribende og vurderes, at transaktionen er så grundlæggende for regnskabsbrugers forståelse af regnskabet, at der ikke kan afgives en konklusion.

9.9 Sammenfatning

Revision af nærtstående parter kan være kompliceret. Dette kan eksempelvis skyldes kompleksiteten af netværket af nærtstående parter samt svagheder i arbejdet med at identificere parter og transaktioner. Endvidere kan det være vanskeligt at vurdere den markedsmæssige værdi af transaktionerne med henblik på at konkludere, om de skal oplyses.

Revision af et årsregnskab foretages efter de internationale standarder om revision. Herunder anvendes i høj grad ISA 550 som specificerer revision af nærtstående parter. Der er taget udgangspunkt i standarderne og foretaget en gennemgang af hvordan revisor kan planlægge og ud-

¹⁵¹ ISA 705, afsnit 5

¹⁵² ISA 705, afsnit 9-10

føre sin revision af nærtstående parter. Gennemgangen er foretaget på baggrund af udarbejdelse af en revisionsinstruks, der kan anvendes ved revision af nærtstående parter.

Revisionsinstruksen følger nærtstående parter gennem hele revisionsprocessen. Revisionsprocessen omfatter planlægning, risikovurderingshandling, reaktion på vurderede risici og konklusion på den udførte revision.

Revisor skal udforme risikovurderingshandling, der medføre, at revisor identificere risici der er relateret til nærtstående parter. Når risiciene er identificeret kan der udformes handlinger til reaktion herpå. Handlingerne kan bestå af enten kontrolbaserede eller substansbaserede handlinger.

Igennem revisionsprocessen skal revisor opnå overbevisning om, at alle nærtstående parter og transaktioner er kommet til kendskab. Herudover skal revisor opnå overbevisning om, at de er regnskabsmæssigt behandlet korrekt.

For at revisor kan opnå overbevisning om, at transaktioner er behandlet regnskabsmæssigt korrekt, skal revisor vurdere de markedsmæssige vilkår af transaktionerne. Eksempelvis kan revisor anvende et selskabs transfer pricing dokumentation til at vurdere om en transaktion er på markedsmæssige vilkår.

Revisors konklusion afgives som en revisionspåtegning. Hvis revisor ikke er enig i den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter, vil revisor modificere påtegningen. Det kan enten være hvis revisor ikke kan opnå overbevisning om den markedsmæssige værdi af en transaktion. Alternativt kan det være hvis transaktionen ikke er gennemført på markedsmæssige vilkår, men den ikke oplyses i noterne.

10 Konklusion

Grundlaget for regnskabsmæssig behandling af nærtstående parter, er at transaktioner mellem nærtstående parter kan være påvirket af, at parterne ikke er uafhængige.

Reglerne efter IFRS og årsregnskabsloven er oplysningskrav. Der er derfor ikke krav til, hvordan transaktioner skal foretages, men blot at visse transaktioner skal oplyses.

Nærtstående parter efter IFRS er defineret i IAS 24 med en udtømmende liste over, hvornår parter kan anses som nærtstående. I årsregnskabsloven er det besluttet at anvende definitionen i IAS 24. Herefter vil definitionen efter årsregnskabsloven følge IFRS.

Efter både IFRS og årsregnskabsloven skal der oplyses om parter med bestemmende indflydelse. Efter IFRS skal der oplyses om nærmeste og ultimativ modervirksomhed, mens der efter årsregnskabsloven skal oplyses om nærtstående parter med bestemmende indflydelse.

Oplysning af transaktioner med nærtstående parter i årsregnskabsloven består alene i oplysning af transaktioner, der ikke er gennemført på markedsmæssige vilkår. Efter IFRS skal oplyses om alle transaktioner, der er foretaget med nærtstående parter. Til gengæld skal det ikke oplyses, om transaktionerne er på markedsmæssige vilkår.

Vurderingen af hvorvidt transaktioner med nærtstående parter er foretaget på markedsmæssige vilkår ved aflæggelse af årsregnskabet medfører en fortolkningskløft. Det skyldes, at ledelse og regnskabsbruger kan have forskellig holdning til, hvad der anses for markedsmæssige vilkår. Dette kan give problemstillinger i forhold til den regnskabsmæssige behandling. Derfor er der udarbejdet en vejledning til, hvad der kan ligge til grund for markedsmæssige vilkår. Det er anbefalet, at vejledningen indarbejdes i IAS 24 med henblik på at operationalisere ledelsens vurdering.

Årsregnskabslovens bestemmelser om medfører, at regnskabsbruger får indblik i, om der er foretaget transaktioner med nærtstående parter, som ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår. Dermed bliver regnskabsbruger opmærksom på, hvordan virksomhedens finansielle stilling er påvirket af transaktionerne. IFRS giver derimod oplysninger om alle transaktioner. Til gengæld det oplyses ikke, hvorvidt en transaktion er foretaget på markedsmæssige vilkår.

Det er min opfattelse, at oplysning af alle transaktioner med nærtstående parter er en effektivt måde at gøre regnskabsbruger opmærksom på, at transaktionerne kan være påvirket af, at parterne ikke er uafhængige. Jeg mener samtidig, at det er nødvendigt at give oplysninger om væsent-

lige transaktioner, hvis de ikke er på markedsmæssige vilkår. Det er derfor min anbefaling, at det implementeres i IAS 24, at det skal oplyses, hvis transaktioner ikke er på markedsmæssige vilkår. Derudover er det min anbefaling, at der også efter årsregnskabsloven skal oplyses om alle transaktioner.

Efter reglerne i skattelovgivningen skal transaktioner med nærtstående parter foretages efter armslængdeprincippet. Det vil sige at transaktioner, modsat den regnskabsmæssige regulering, skal foretages på markedsmæssige vilkår, hvis de er foretaget mellem nærtstående parter.

Som vejledning til selskaber, der har transaktioner med nærtstående parter, henviser skattelovgivningen til OECD's transfer pricing-metoder. OECD har udarbejdet 5 metoder til værdiansættelse ved transaktioner med nærtstående parter. Generelt tilsigter alle metoder, at vurdere, hvordan en transaktion vil være foretaget, hvis den var foretaget mellem uafhængige parter. Valg af metode foretages på baggrund af det sammenligningsgrundlag, der findes i form af oplysninger af transaktioner mellem uafhængige parter. Dokumentation i form af anvendelse af transfer pricing metoder, vil således være dokumentation for værdien af transaktionerne på markedsmæssige vilkår.

Revision af nærtstående parter foretages på baggrund af ISA 550. Denne regulerer revisors ansvar i relation til identifikation og vurdering af nærtstående parter og transaktioner med disse.

Revision af nærtstående parter kan være kompliceret. Det kan eksempelvis skyldes kompleksiteten af netværket af nærtstående parter samt svagheder i virksomhedens arbejde med at identificere parter og transaktioner. Endvidere kan det være vanskeligt at vurdere den markedsmæssige værdi af transaktionerne med henblik på at konkludere, om de skal oplyses.

Revision af et årsregnskab foretages efter de internationale standarder om revision. Herunder anvendes i høj grad ISA 550 som specificerer revision af nærtstående parter.

I den regnskabsmæssige behandling af transaktioner med nærtstående parter, er det konkluderet, at der kan være en forventningskløft mellem, hvad ledelse og regnskabsbruger anser som markedsmæssige vilkår. Dette forsøges lukket ved revision. Da revisor skal være en uafhængig part, kan revisor foretage en vurdering af hvad der er markedsmæssige vilkår.

Med henblik på at operationalisere revision af nærtstående parter er der udarbejdet et eksempel på en revisionsinstruks, der kan anvendes ved revision af nærtstående parter. Der er taget ud-

gangspunkt i de internationale standarder om revision og anden relevant regulering. Instruksen vedrører revision af et årsregnskab, der aflægges efter årsregnskabsloven.

Først foretages risikovurderingshandlinger med henblik på at vurdere, hvor der kan opstå væsentlig fejlinformation. Herigennem bliver revisor opmærksom på, om der interne kontroller, som kan testes effektive.

Besvigelsesrisici er særdeles relevant for nærtstående parter, da disse ikke nødvendigvis har modsatrettede interesser. Derfor skal der foretages vurdering af og handlinger rettet mod risici for besvigelser og det er vigtigt, at revisor får denne vurdering indarbejdet i revisionsdokumentationen.

Herefter skal der udformes handlinger til afdækning af risiko for væsentlig fejlinformation. Handlingerne kan enten bestå af test af kontroller eller substanshandlinger.

I store virksomheder med mange transaktioner mellem nærtstående parter, vil det være nødvendigt med et effektivt kontrolmiljø, for at nærtstående parter og transaktioner kan identificeres. Dermed vil det være nødvendigt for revisor at kunne basere sig på interne kontroller. En intern kontrol kan eksempelvis være, at nærtstående parter godkendes og registreres særskilt i økonomisystemet. Hvis ikke det interne kontrolmiljø er effektivt, bør revisor rapportere det til den øverste ledelse. I nogle tilfælde kan et ineffektivt kontrolmiljø medføre, at revisor ikke kan opnå overbevisning om transaktioner med nærtstående parter. Dette kan medføre en modifikation af påtegningen.

Under substanshandlinger skal revisor gennemgå transaktioner med nærtstående parter for at opnå overbevisning om, at de er foretaget på markedsmæssige vilkår. Alle transaktioner, der er udenfor virksomhedens normale drift, skal gennemgås. Derudover kan revisor gennemgå øvrige transaktioner, hvis det er vurderet, at der er risiko for væsentlig fejlinformation forbundet hermed. Under den regnskabsmæssige behandling er der givet eksempler på, hvad der kan ligge til grund for vurderingen. Endvidere er det under den skattemæssige behandling konstateret, at transfer pricing dokumentation danner grundlag for den markedsmæssige værdi af salgstransaktioner. Revisor kan derfor tage udgangspunkt i denne.

Selvom årsregnskaber efter både årsregnskabsloven og IFRS revideres efter de internationale standarder for revision, skal handlingerne stadig tilpasses den regnskabsmæssige begrebsramme. Derfor er der udformet en specifik handling til gennemgang af noten i et IFRS regnskab. Det skyldes at alle transaktioner skal oplyses efter IFRS.

Ved revision af regnskaber skal der afgives en revisionsprotokol til den øverste ledelse. I denne skal revisor rapportere betydelige forhold, som den øverste ledelse bør være opmærksom på. Det kan eksempelvis være en modifikation af påtegningen på baggrund af en fejl i oplysningerne af nærtstående parter.

Revisors konklusion afgives som en revisionspåtegning. Hvis revisor ikke er enig i den regnskabsmæssige behandling af nærtstående parter, vil revisor modificere påtegningen. Det kan enten være hvis revisor ikke kan opnå overbevisning om den markedsmæssige værdi af en transaktion. Alternativt kan det være hvis transaktionen ikke er gennemført på markedsmæssige vilkår, men den ikke oplyses i noterne. Hvis uenigheden mellem revisor og ledelse er væsentlig, bør revisor tage forbehold herfor i revisionspåtegningen.

11 Anvendte forkortelser

ÅRL	Årsregnskabsloven
IFRS	International Financial Reporting Standards
IAS	International Accounting Standards
ISA	International Standards on Auditing
RV	Regnskabsvejledning
LL	Ligningsloven
SEL	Selskabsskatteloven
RL	Revisorloven

12 Litteraturliste

Bøger

Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven

Af Henrik Steffensen m.fl., 6. udgave, Karnov Group A/S 2011

Revisor - Regulering og rapportering

Af Kim Fücksel m.fl., 2. udgave, 1. oplag, Thomson Reuters Professional A/S

Revisorhåndbogen 2011 - Regnskab

Af Karnov Group Denmark A/S, 1. udgave, 1. oplag

Revisorhåndbogen 2011 - Revision I

Af Karnov Group Denmark A/S, 1. udgave, 1. oplag

Revisorhåndbogen 2011 - Revision II

Af Karnov Group Denmark A/S, 1. udgave, 1. oplag

Indsigt i årsregnskabsloven - KPMG's praktiske guide til forståelse af loven

Af KPMG, 6. udgave 2011/12

Årsregnskabsloven med bemærkninger til lovforslag og lovændringer,

Af KPMG, Indeholder alle lovændringer til og med 25. juni 2010

Regnskabshåndbogen 2012

Af Henrik Steffensen m.fl., PwC 2011

Transfer Pricing i praksis,

Af Anders Oreby Hansen og Peter Andersen, 1. udgave, Magnus Informatik 2008

Skattekartoteket - Kapitel 21,

Af Jens Wittendorf og Jakob Bundgaard, oktober 2006

Ligningsvejledning, Selskaber og aktionærer 2010-1

Af Foreningen af statsautoriserede revisorer 2010, 1. udgave

Regnskabs- og revisionsstandarder

International Standard on Auditing 200, december 2009

International Standard on Auditing 240, december 2009

International Standard on Auditing 260, december 2009

International Standard on Auditing 265, december 2009

International Standard on Auditing 300, december 2009

International Standard on Auditing 315, december 2009

International Standard on Auditing 320, december 2009

International Standard on Auditing 330, december 2009

International Standard on Auditing 500, december 2009

International Standard on Auditing 540, december 2009

International Standard on Auditing 550, december 2009

International Standard on Auditing 620, december 2009

International Standard on Auditing 700, december 2009

International Standard on Auditing 705, december 2009

International Standard on Auditing 706, december 2009

Regnskabsvejledning 13, ajourført marts 2002

International Accounting Standard 24, november 2009

Love og bekendtgørelser

LBK nr. 323 af 11. april 2011 (Årsregnskabsloven)

BEK nr. 1329 af 14. december 2004 (IFRS-bekendtgørelsen)

BEK nr. 24 af 11. januar 2005

LBK nr. 1017 af 28. oktober 2011 (Ligningsloven)

LBK nr. 1376 af 7. december 2010 (Selskabsskatteloven)

LOV nr. 468 af 17. juni 2008 (Revisorloven)

BEK nr. 668 af 26. juni 2008 (Erklæringsbekendtgørelsen)

Vejledning om bekendtgørelsen om godkendte revisorers erklæringer

Notater og artikler

"Fondbådets generelle overvejelser og afvejringer ved vurdering af væsentlighed i forbindelse med regnskabskontrol", Fondbådet 2008

"Nærtstående parter", Revision og Regnskabsvæsen, 1997.09.007

"Skat går efter multinationale selskaber", DR nyheder indland, 26. januar 2012

13 Bilagsfortegnelse

Bilag 1 Revisionsinstruks - Nærtstående parter

Bilag 2 Artikel: "Skat går efter multinationale selskaber"

Bilag 1 - Revisionsinstruks

Revisionsfirmaet A/S
Kunde:
Område: Nærtstående parter

Indledende risikovurderingshandlinger
Følgende handlinger foretages med henblik på at forstå selskabs miljø omkring nærtstående parter: • Forespørg til ændringer i forretningsgangen omkring nærtstående parter i forhold til forrige års revision • Forespørg til hvem der er selskabets nærtstående parter, herunder eventuelle ændringer til foregående års revision • Forespørg til arten, omfanget og formålet med transaktioner med nærtstående parter i regnskabsåret • Forespørg til selskabets løbende identifikation af nærtstående parter og hvorvidt der er implementeret kontroller til at afdække korrekt regnskabsmæssig behandling.
Beskrivelse af aktiviteter:

Besvigelser i relation til nærtstående parter
• Vurder risiko for fejlinformation som følge af besvigelser i relation til nærtstående parter • Forespørg den daglige ledelse til aktiviteter i relation til opdagelse af besvigelser • Forespørg den øverste ledelse til aktiviteter i relation til opdagelse af besvigelser
Beskrivelse:

Reaktioner på identificerede risici						
Revisionshandling:	Revisionsmål				Attestation	
<i>Kontrolrevision: (Udføres i årets løb)</i>	FRF	F	KF	NV	Dato:	Udført af:
Kontroller, at der udarbejdes specifikation over nærtstående parter og at ledelsen gennemgår listen hver måned	X	X				
Kontroller, at nærtstående parter registreres med særskilt nummerserie i henholdsvis debitor og kreditormodulet	X	X				
Kontroller stikprøvevis, at ledelsen godkender transaktioner med nærtstående parter, der ikke er en del af selskabets normale drift	X		X	X		
Kontroller stikprøvevis, at divisionsindkøbschefen/-salgschefen har godkendt alle transaktioner med nærtstående parter, der er en del af den normale drift	X		X	X		

Kontrolrevision: (Udføres efter statusdagen)						
Forespørg til, hvorvidt der i perioden fra test af kontroller til statusdagen er udarbejdet liste over nærtstående parter, og hvorvidt denne er godkendt af ledelsen	X	X				
Forespørg til, hvorvidt forretningsgangen omkring registrering af nærtstående parter har været uændret i perioden fra test af kontroller til statusdagen	X	X				
Foretag stikprøvevis kontrol af, om transaktioner udenfor selskabets normale drift er godkendt i perioden fra test af kontroller til statusdagen	X		X	X		
Foretag stikprøvevis kontrol af, om transaktioner indenfor selskabets normale drift er godkendt i perioden fra test af kontroller til statusdagen	X		X	X		

Revisionshandlinger:	Revisionsmål				Attestation	
Substansrevision: (Udføres efter statusdagen)	FRF	F	KF	NV	Dato:	Udført af:
Indhent oversigt over alle nærtstående parter og vurder denne i forhold til foregående periodes oversigt.		X				
Gennemgå advokatbrev og engagementsforespørgsler med henblik på at identificere nærtstående parter, der ikke fremgår af oversigten		X				
Gennemgå generalforsamlingsreferater og bestyrelsesmødereferater med henblik på at identificere nærtstående parter, som ikke er oplyst		X				
Gennemgå selskabets aktiebog med henblik på at identificere nærtstående parter, som ikke er oplyst		X				
Gennemgå debitor- og kreditorsaldoliste med henblik på at identificere yderligere nærtstående parter, som ikke tidligere er oplyst		X				
Indhent oversigt over alle transaktioner med nærtstående parter i årets løb, som er indenfor selskabets normale drift og udfør følgende handlinger: - Kontroller at de nærtstående parter fremgår af listen over nærtstående parter - Understøt stikprøvevis transaktionerne til underliggende dokumentation - Vurder om transaktionerne er udført på markedsmæssige vilkår - Kontroller hvorvidt den nærtstående part er oplyst korrekt	X	X	X	X		
Indhent oversigt over alle transaktioner med nærtstående parter i årets løb, som er udenfor selskabets normale drift og udfør følgende handlinger: - Kontroller at de nærtstående parter fremgår af listen over nærtstående parter - Understøt transaktionerne til underliggende dokumentation - Vurder den forretningsmæssige begrundelse for transaktionen - Vurder om transaktionerne er gennemført på markedsmæssige vilkår - Kontroller hvorvidt den nærtstående part er oplyst korrekt	X	X	X	X		

<i>Substansrevision: (Udføres efter statusdagen)</i>	FRF	F	KF	NV	Dato:	Udført af:
Indhent skriftlig udtalelse fra ledelsen vedrørende: - Hvorvidt identiteten af og relationer til alle nærtstående parter er blevet oplyst til revisionen - Hvorvidt alle transaktioner med nærtstående parter der er foretaget, er blevet oplyst til revisionen - Hvorvidt alle relationer og transaktioner er behørigt oplyst i overensstemmelse med reglerne i årsregnskabsloven	X	X	X	X		
Gennemgå noten vedrørende nærtstående parter i årsregnskabet. Kontroller herunder følgende: - Hvorvidt der er foretaget oplysning af nærtstående parter med bestemmende indflydelse og disse er i overensstemmelse med tidligere identificerede - Hvorvidt der er foretaget oplysning af transaktioner med nærtstående parter der ikke er foretaget på markedsmæssige vilkår, og hvorvidt disse er i overensstemmelse med tidligere identificerede			X	X		
Konklusion på den udførte revision						
Konklusion:						

Yderligere handlinger efter IFRS:

Revisionshandling:	Revisionsmål				Attestation	
<i>Substansrevision: (Udføres efter statusdagen)</i>	FRF	F	KF	NV	Dato:	Udført af:
Gennemgå noten vedrørende nærtstående parter i årsregnskabet. Kontroller herunder følgende: - Vurder hvorvidt alle transaktioner, der er foretaget med nærtstående parter, er indeholdt i noten - Vurder om oplysningerne indeholder alle nødvendige oplysninger i henhold til IAS 24.18 og 24.13.		X	X	X		

Bilag 2 - Artikel: Skat går efter multinationale selskaber

Skat går efter multinationale selskaber

■ 26. jan. 2012 10.39 Indland

Det skal være slut med, at multinationale selskaber hiver penge ud af Danmark. Skatteministeren vil nu sætte ekstra hårdt ind mod skattefiflerier, hvor statskassen snydes.

- I år vil Skat gå efter de store fisk, og jeg regner bestemt med, at vi kan fange dem, siger skatteminister Thor Möger Pedersen (SF) om den oprustning, som Skat skal i gang med på området.

- Det er meget vigtigt signal til hårdtarbejdende danskere, der hver dag betaler skat, at andre ikke slipper uden om, bare fordi de har ressourcer nok til at opfinde lyssky konstruktioner for at undgå at betale skat, siger ministeren.

Starter flere projekter

Samlet skal Skat i gang med 117 konkrete projekter, der skal mindske omfanget af skattesnyd i 2012.

Og det er blandt andet lyssky skattekonstruktioner, hvor store selskaber forsøger at slippe uden om at betale skat i Danmark.

Men finansloven for 2012 får Skat tilført 160 ekstra årsværk til arbejdet med at inddrive skat og få flere virksomheder - herunder multinationale selskaber - til at betale skat i Danmark.

Snyd skal fanges hurtigt

Indsatsen betyder, at man nu kan nå at gennemgå flere sager om skattespekulation, inden de forældes. Det er eksempelvis sager, hvor danske virksomheder købes af udenlandske selskaber, der så sender overskud ud af landet, så det ikke beskattes.

- Det er helt afgørende, at vi når at fange de selskaber, der med fikse fiduser undgår at betale skat i Danmark, siger skatteministeren.

De 117 projekter er blandt andet fordelt på 49 om virksomheder, 10 om borgere, 27 om de største virksomheder i Danmark og ni om økonomisk kriminalitet.